

Whel'a'ne Bube 'Ut'en K'oh

Luke Theophilus hadih yulhni

1 ¹Syadan Theophilus, hadih. 'Udechoo 'ook'une'úguz 'uk'unusúsguz-i Sizi nts'oh te ne'úst'en 'ink'ez nehodulh'eh 'et huwun ndet dude 'ut'en whe' yudilh'en,

²'ink'ez ndet dzin ndo yak'uz whenája 'et whuts'un. 'Et ndo yak'uz natiltelh whutso ndunne dune whel'a'ne ubulh'tsi, 'enne Ndoni gha buba núhizye'.

³Sizi dazsai hukw'élh'az dit whunizyat dzin ndoohoolyiz lhat whe bunalhts'et nusúya 'et whuz un'a 'alha khuna 'aw whuts'u hoodódlai' ait'oh. Hinilh'en 'ink'ez Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun bubulh yálhduk.

Ndoni buts'u yoosdzi

⁴'Et la 'ilhoh hudilh'tsi whe bugha khúni nin'ai whe ubúlhni, "Jerusalem huwu toohdilh junih! SBá ye nóhts'u náhizya-i, 'i ooba oolh'é'. Ndaí la nohgha tít'alh-i huwun nohdúsni inle'.

⁵John dune too be 'ulh'en-un, 'en too be too be' nohulh'en inle', 'et hoonts'i 'aw lhadzin iloh inle' de, 'et whusawhútilts'ulh, sBá 'en Ndoni nohts'o t'l'aiduti'alh 'ink'ez nohyudútilts'ulh. 'Et whuz un'a too bé' nohtilelh," ubúlhni.

⁶'Et whel'a'ne Sizi te 'ilhunahosdil whe 'et Sizi huyoodulh'kut, "NeMoodihti, 'awet eh whusahónzút Israel oots'u hainzutne doo cha za 'uyoonne yun k'ut whut'enne bumoodih nahutidleh?"

⁷'Et Sizi ubúlhni, "Nts'o whude 'uw'whutánelh-un 'aw nohni t'eeonózin huba lhe'hóot'oh. SBá, 'en za t'ewhunínzun.

⁸'Et hoonts'i Ndoni nohyudútilts'ut de soo nohdzi ulhtus whe Jerusalem 'et si sba dune whunulhtunne tihle, Judea yun k'ut ndulcho whe cha, Samaria yun k'ut cha, 'ink'ez ndi yun k'ut ndulcho whe cha," ubúlhni.

Sizi Gri yak'uz whenája

⁹'Et ndi yughu yatílhduk whe 'awet ndo yak'uz whenája. 'Et hinilh'en whuz za kw'us yo ts'e hooloh sulí'.

¹⁰'Et 'awhuz ndo yat ts'e hika itís'en whe khunsul nane dune ulhyul 'i be dune unlíne buzih bube hóodiltsai.

¹¹“Galilee whut'enne, di ha 'et núdulhya 'ink'ez ndo yat ts'e whunulh'en? Ndun Sizi ndo yak'uz ts'e nohghu whenája-un 'andit nulh'en ndo yak'uz whenája, whuz un'a za whusanátidalh,” ubuhútni.

Tenahudutidli huba 'et 'iluhodulh

¹²'Et la whel'a'ne dzulh Olive huyúlhni-i hiye nádidil whe Jerusalem ts'e nahoosdil keyoh whuts'un dzoh nilhdza' whe' hoont'oh.

¹³Jerusalem ts'e náhoosdil whe, 'aho ndo yoh huwhut'i-un danáhundil. Peter, John, James 'ink'ez Andrew, Philip 'ink'ez Thomas, Bartholomew 'ink'ez Matthew, James Alphaeus ooye', Simon Lizwifne ba huwu daóodit'owh-un, 'ink'ez Judas James ooye', 'enne 'et yoh hudilh'ts'i.

¹⁴'Ahoohyiz 'iluhodulh tenahudutidli hukwa. Ts'ekoo bulh cha, Sizi bulhutsinke cha, 'ink'ez Mary ooloo cha, ts'iyawh tenahududli.

Judas k'enádija-un

¹⁵'Et 'oh da' dzin yugha hodil'e'ne 'ilhúhozdil ('alghoh 120 at'éne dune). 'Enne butoh Peter bubulh yátilhduk ha dudinya,

¹⁶'ink'ez ubúlhni, “Sulhutsinke ndi Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i 'et lhaóodotneh huba' hoont'oh. Ndet David hón'en Ndoni 'en gha Judas datínelh 'et yughu yalhduk. Judas 'en húbunilhtan whe 'oh da' Lizwifne Sizi huyílhchoot inle'.

¹⁷'En cha nebulh 'óot'en ha 'utahálti inle'. 'Et huwa Judas wheni k'un'a en cha whel'a'-un inle'.”

¹⁸(Ndi sooneya Judas oogha íninkat ninta' 'ant'en huwa 'i be yun lhadínt'oh-i onket. 'Et Judas nadílduz 'ink'ez ooyust'e ndulcho whe bé hahoortal.

¹⁹Jerusalem whut'enne ts'iyawh whulh 'úhudants'o inka nahahoozi “Akeldama” huwhútni. 'I khuni, “Uskai' Yun” ni whe 'utni.)

²⁰Peter 'et cha ndutni, “Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i k'ut “Shun” huyúlhni, 'i ndutni,

‘Ooyoh 'aw dune lhuhoót'ih hoole.’

'Ink'ez cha ndutni,

‘Oobe 'ut'en k'oh 'uyoon yuk'enádooja.’

^{21,22}“‘Et huwa 'uyoon netaóoya' Sizi Gri dunadija-un huwun nela ts'ih'un 'udooni' ha. Mbe la dune 'utaháztilhtelh-un, 'en 'ahoolhyiz huba nebulh 'ít'en inle', 'en 'uztilelh. 'Udechoo Sizi neMoodihti nebulh tizya da' 'et whuts'un, 'et ndet la John dune too be 'ulh'en-un too bé' yinla da' 'ink'ez ndo yak'uz negho whenája 'et whuts'un.”

²³Hukw'elh'az Peter budáni'-un, inka nane dune, 'enne 'utahábahalhti. 'Ilhoghun Joseph 'en la Barsabbas huyúlhni, Justus cha huyúlhni. 'Et 'ilhoghun cha 'en Matthias huyúlhni.

²⁴'Et tenahudidli whe nduhútni, “NeMoodihti nyun ts'iyanne dune budzi yo téoonínzun. 'Et huwa whunénilhtun k'us umbe 'en neba 'utuháilhti.

²⁵Judas ninta' 'ant'en whe nts'e huba 'ant'oh ts'e wheínya, 'et huwa ndun yuk'enádutidalh-un, 'en whel'a'-un whunénilhtun mbe suba 'uts'ooleh.”

²⁶'Et nahúlt'oh buboozi' tse k'ehúyinguz 'ink'ez huyuntílhgai k'us umbe boozii' ndo nádilhts'ut-un, 'en 'utahatíltelh. 'Et ndúja whe Matthias 'en whel'a'ne whunizyane 'on 'at 'ilhoghun hinli whe butanínya.

Ndoni mbe la ooba 'álha' hoont'ohne, 'enne buyudífts'ut

2 ¹'Et la Lizwif budzenis whuti, Pentecost^a huwhútni-un, whusahóolts'ut whe ts'iyanne Sizi ooba 'alha' hoont'ohne 'ilhoghun yoh 'ilhuhozdil.

²Khunsul ndo ya t'ah ts'e 'uhuduzts'ai 'ants'i nilhts'i cho dilts'ulh le'whutni. 'Ink'ez nyo yoh hudilhts'í-un ndulcho whudutni.

³'Ink'ez la 'ants'i kwun dult'oh-i hitilh'en 'ink'ez lhawh tizkat whe yoh dilhts'íne 'ilhone hinli whe buk'édinkat.

⁴'Et la dilhts'íne ts'iyawh Ndoni buyudífts'ut 'ink'ez khuni whutso da' t'ehinúszun-i be yawhehúnilhduk, 'et Ndoni bugha óonin'ai ndo dooni' ha.

⁵'Et 'awet lhane Lizwifne, Yak'usda yunidúlhne hinli Jerusalem húdilhts'i nilhdza' keyoh ts'e hahándil njan dzenis whuti 'et wheni.

⁶'Et la keyoh whut'enne 'ants'i whudutni 'et huwhudánts'o ha, whe la ts'iyawh lhelhts'un keyoh whut'enne bughuni be bubulh yáwhehunilhduk tube whe bughá 'unjaz.

^{7,8}Buba hooncha k'et lhdulhyo 'uhudutni, “Nts'en'a 'uwhutát'elh? Nduenne Galilee whut'enne lhe'hutni nek'uyáhulhduk wheni nek'un'a ubuzdits'o,” hutni.

⁹“Wheni Parthia, Media, 'ink'ez Elam whut'enne ts'inli. Mesopotamia whuts'un, Judea 'ink'ez Cappadocia whut'enne cha ts'inli. Pontus whuts'un, 'ink'ez Asia ts'u haíndilne cha ts'inli.

¹⁰Phrygia whuts'un, 'ink'ez Pamphylia whut'enne cha ts'inli. 'Et Egypt whuts'un, 'ink'ez Lybia whunat Cyrene whuzih whut'enne cha, whulohne cha Rome ts'e hats'ándil.

¹¹'Alhgoth Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, mbe la Lizwif ts'u nálhyane, netoh whulohne cha Crete 'ink'ez Arabia ts'u haíndilne ts'inli. 'Et hoonts'i dáhoolcho 'i be Yak'usda ne'úst'en-un, 'et ndúhoolcho whe whenich'oh neghuni k'un'a, whuz un'a ubuzdits'o,” hutni.

---

a 2:1 Njan dzin dakelh k'un'a Ndoni dzin huwhútni. 'Oh da' Lizwifne budzenis whuti 'i ha'nukat-un huwhútni.

¹²Bughá ne'usjaz 'ink'ez 'uhoot'e' ts'e hooloh whe ts'iyawh luhhoodulkut, “Dawhútanelh whe suba 'uwhutni?” lhodutni.

¹³'Et 'uyoonne, 'enne la Sizi ooba 'alha' 'unt'ohne ghu hidloh, “Ndunne dune yatahinátnai,” whe' hutni hubuhútni.

Peter Lizwifne bubulh yálhduk

¹⁴'Et Peter whel'a'ne butoh dudinya 'ink'ez 'ilhozdilne bubulh whe nduniltul, “Sulh dunene 'ink'ez nohni Jerusalem whut'enne cha ts'iyawh soo zúlhts'ai, 'et la nohdósni' dáhooja njan 'et huwun.

¹⁵Ndunne dune 'aw talhahunítai' nohni ndunáhzun hoonts'i, ts'ant'ez 'andit ts'iya dzetniz whutso 9:00 'uhoot'oh.

¹⁶Njan dawhút'en-un, 'et la Yak'usda be nus hón'en-un, Joel, huwu yailhduk whe ndutni,

¹⁷'Nts'en'a la 'andit dune ts'inli 'etsul 'uhóoja de, ni Yak'usda,
'et de syughi si sgha 'en ts'iyanne dune yududútilts'ulh.
Nohuzkehke nus daóotanelh-un 'et huwu yahutilhduk.
Nohchilke cha bubenghun newhúlts'uk-un t'ehontázin.
Nohduneti 'enne cha nótitus whe t'ehóntizeh.

¹⁸'Ink'ez 'oh de sba 'ut'enne,
'enne hoonts'i dune cha ts'ekoo cha ts'iyawh syughi si sgha 'enne
buye ídutilts'ulh 'et huwa 'enne cha nus daóotanelh-un huwu
yahutilhduk.

¹⁹Ndo yat 'et cha 'ink'ez ndi yun k'ut cha huwa 'ít'en te né'whutis'en.
'Et la 'uskai' cha, kwun cha,
'ink'ez lhut lhai cha whutáleh.

²⁰Sa 'i cha tsálhghus yudútilts'ulh
'ink'ez 'ulhdzis ooza' 'i cha 'uskai' k'un'a dulk'un tileh,
ndet la whéwhunujut 'ink'ez whudífti' dzin neMoodihti whusatíyalh
'et whutso 'uwhutánelh.'

²¹'Et ndet la whusahónzut-un,
'et whusaóotilts'ulh mbene la neMoodihti hudutijih hits'u hukwa
'utnine, 'enne hudutijih.’”

²²Peter 'et cha ndutni, “Israel oots'u hainzutne sghuni soo cho oozúlhts'ai, Sizi Nazareth whut'en-un, Yak'usda nohts'ítelh'a'-un, 'en Yak'usda gha huwa 'ít'en te ne'út'en, 'et whe whunóhnilhtun njan nohtoh 'uhoot'en 'et huwa t'ewhunáhzun.

²³Yak'usda nanínízut 'ink'ez 'uda' t'eeoninzun-un, 'i be 'uda' Sizi nohtl'atítelh néwhunin'ai. Nohni nohgha lubeshi 'ulh'enne Sizi tulalghus 'uhídunilht'o 'et whuz un'a súlghhi.

²⁴'Et hoonts'i nahuyílhna'. Be dats'útsaih-i yuch'a nilde, 'aw 'ilhiz daootsah huba lhe'hóot'oh 'et huwa.

²⁵'Et la 'uda' David yughu yailhduk ínle' whe ndutni,

'Ahoohlyiz neMoodihti szih nus'en.

Nailhni ts'unk'us szih usyin dzoh noszut whuch'a.

²⁶ 'Et huwa 'ahoolhyiz sdzi hóont'i', 'ink'ez whuníni bulh cha yasduk, 'ink'ez si 'atsul yinka susda.

Datísah de 'aw whénoozjut aít'oh.

²⁷ Natnilh keyoh si szul 'aw 'et neóolhtelh aít'oh

'ink'ez mbe la ts'ih'un mba 'únt'oh-un 'aw ooyust'e oolhjut aít'oh.

²⁸ 'Ilhiz khutisnalh-un, 'et whusúnilhtan.

Sulh 'ínt'oh 'et huwa hoonúst'i' satalhtselh.”

²⁹ Peter 'on 'un cha ndutni, “Sulh dunene David netsoda'-un keyoh whuduchun unlí-un, 'en ghun ts'ih'un un'a whunóhnoostun hukwa' nuszun. David dazsai 'ink'ez 'uháyálhti 'ink'ez oots'un k'ut 'awhuz nezih whuz'ai.

³⁰ 'En Yak'usda be nus hoo'en-un 'unt'oh 'ink'ez Yak'usda ye yúts'u nahizya t'eínúnun. 'Ink'ez Yak'usda whuz un'a yuba néwhunin'ai whe yúlhni, 'David oots'u haínzut-un, 'en 'ilhudzin David k'un'a ookw'uts'uzda cho dizti'-i k'utidalh,' 'en Christ 'unt'oh.

³¹ David nus hón'en whe Yak'usda datínelh la t'oonanzin inka Christ dunádutádalh 'et huwu yailhduk whe ndutni,

'Yaidlane toh 'aw néyolhtelh aít'oh, ooyust'e cha 'aw oolhjut aít'oh.’

³² 'Et ndun Sizi 'en za dazsai whe Yak'usda nahuyílhna' inle' 'ink'ez wheni oogha hodul'ehne ts'iyawh khuna whe ts'an'en 'et huwa. 'Alha nahítna' t'ets'onínzun.

³³ Ndo yak'uz 'uk'enus whudízti'-un, 'et Yak'usda oonailhni ts'e nat'l'aidalhda' 'ink'ez nets'ú yoozi-i, 'i gha Yak'usda duYe' yutl'ahón'ai. Inka 'en Ndoni nets'ítílh'a' 'ink'ez neyudílt's'ut. 'Ink'ez 'alha 'unt'oh 'andit dzin ndi 'i oozúlhts'ai 'ink'ez nulh'en.

³⁴ 'Aw David yak'uz nulhiyal, 'et hoonts'i nja dutni,

'Moodihti 'en sMoodihti 'et ndúyulhni,

'Njan nailhni ts'e sghu sinda,

³⁵ Ndet la nch'az ditnine buch'a' nusde hukw'élh'az 'et la 'ilhiz bumoodih onle!'

³⁶ 'Et huwa Israel oots'u hainzutne ts'ih'un nohdúsni, 'alha ndun Sizi tulalhgus undunulht'ó-un, 'en Yak'usda Moodihti 'ink'ez Christ yulhtsi.”

³⁷ 'Et Peter hidánt's'o whe soo ts'ih'un budzi t'aíznai. 'Ink'ez Peter 'ink'ez 'uoyonne whel'a'ne bulh hubuhoodulhkut, “Neulhutsinke, Peter nedani'-un huwun dáztinelh?”

³⁸ 'Et Peter ubulhni, “'Ilhone ahli whe lht'ananahdilh 'ink'ez Sizi Gri booz'i' gha too be 'úlhneh. 'Et la nohlubeshi nohunaoodeh 'ink'ez la Ndoni nohyudóolts'it.

³⁹ Mbene la Yak'usda neMoodihti buka' dutinelhne, 'ilhone ahli whe Ndoni nohts'ú yoozi inle', nohuzkeh cha 'ink'ez nilhza' yun k'ut whut'enne, 'enne hoonts'i.”

⁴⁰'Et Peter sa' whe bubulh yálhduk 'ink'ez buba nus whúnilt'i 'ink'ez ubúlhni, “'Ududúlhyis! Nduinne ntsi'ne buch'az nálh'ah, 'ink'ez bubulh áht'en iloh, Yak'usda dzoh nubutilhdeh whe' hoont'oh.”

⁴¹Lhane huhóont'i' whe highuni huyílhchoot 'ink'ez too be' hulya. 3,000ne at'enne, 'enne buts'únne hudindil.

⁴²'Ahoohyiz 'iluhodulh, 'ink'ez whel'a'ne whubuhodulh'eh. Ts'iyawh 'alghoh lhulh 'uhut'en. 'Ink'ez 'udek'elhaz hulhgha na'hit'al-un whe whunahulnih ha lhla'hut'alh 'ink'ez 'alghoh tenahududli.

Nts'en'a la ooba 'alha' hoont'ohne yinka hudilhts'i

⁴³Whel'a'ne huwa 'ít'en te ne'hust'en 'et whe 'on nus ts'iyane ba hooncha.

⁴⁴Ooba 'alha' hoont'ohne ts'iyawh 'iloh nuhúdlh 'ink'ez huyut'i-i ts'iyawh huyé lhla'ut'en.

⁴⁵'Ilhohgun yut'i-i be 'óokuk te 'i la ts'iyanne mbene la 'en dunidzítne, 'enne ndi sooneya butahuyudzih.

⁴⁶Lizwif bulugliz whucho 'et dzin totsuk 'iluhodulh. Duyoh 'et 'alghoh budzi únzoo 'ink'ez huhóont'i' whe lhla na'hut'ulh.

⁴⁷'Et mbene la ooba 'alha' hoont'ohne Yak'usda ba hodílt'i, 'ink'ez Jerusalem whut'enne, 'enne cha buts'un hínzoo. Mbene la dijízne, 'enne neMoodihti dzin totsuk 'on nus 'uhuniltuk bubulh tsfh.

Whel'a'ne nulhúsyoh-un soo ná'hinla

3 ¹'Et la 'ilhudzin Peter 'ink'ez John bulh dzetniz hukw'elh'az, 3:00 at'en 'uhúnit'o Lizwif bulugliz whucho ts'ótiz'uz, tenahududli neóninzut 'et wheni.

²Hukwuti hoonzoo huwhútni-un, 'et la dune yinka usda ndulyiz whe nulhúsyoh-un usda. Dzin totsuk whuz huyookaih. Mbene la Lizwif bulugliz whucho ts'e túdlhne sooneya ha buts'u dátso.

³'Et la Peter 'ink'ez John bulh yoh ts'e hútiz'az whe ubutílh'en 'ink'ez hoonliyaz higha óo'alh ha buts'u dátso.

⁴Soo cho hinilh'en whe la Peter utni, “Nenilh'en!” yulhni la.

⁵Inka la ubunilh'en hoonli higha ti'alh ha buts'e úka tse hooli.

⁶'Et Peter uyúlhni, “'Aw silver 'ink'ez gold cha lhust'i, 'et hoonts'i ndai la ust'i-i ngha tís'alh. Sizi Gri Nazareth whut'en-un whelhtus 'ink'ez boozi' gha neghá whults'ut-un huwa didinyaih 'ink'ez ninya!”

⁷'Ink'ez Peter ndun dune nulhúsyoh-un nailhnih ts'e yula ilhchoot 'ink'ez dedilhya ibulh ooke, ookeyunoh tubulh hoolhtus nawhusdli'.

⁸'Aho dudillhoh 'ink'ez nádinya. 'Et Lizwif bulugliz whucho ts'e bubúlh tiz'az. Nuya whe ndo túllhuk cha 'ut'en 'ink'ez Yak'usda dílhiti'.

⁹Ts'iyanne yunilh'en nuya 'ink'ez Yak'usda dílhiti'.

¹⁰Ndun dune nulhúsyoh-un nahuyóolhts'it Lizwif bulugliz whucho hukwuti hoonzoo 'et usda-un, 'en 'únt'oh. Soo whe búgha 'unjaz whe hinilh'en 'ink'ez buba hooncha.

Lizwif bulugliz whucho ts'e Peter bubulh yálhduk

¹¹Peter, John bulh 'awhuz ndun dune soo na'yinla-un uboontun za 'unt'oh whe dune ts'iyawh njan Solomon oobuntsilh bet huwhútni-un ts'e whuz buts'ú hoolhghaz.

¹²'Et la Peter ubunilh'en 'ink'ez ubúlhni, "Israel oots'u hainzutne, di ha nenuh'en 'ink'ez whe nóhgha 'unjaz? 'Aw whenich'oh be ts'inzoo k'us be ts'íltus 'i gha iloh ndun dune nuya nats'úlhtsi.

¹³Netsoda'ne Abraham, Isaac, 'ink'ez Jacob lhan'un te lhuzkehke hinli whe 'uhoont'oh. 'Ink'ez buYak'usda Sizi Gri yuk'úne! 'ust'en-un, 'en ncha yulhtsi 'ink'ez yudáhlthi'. Lizwif huwunlíne t'l'álthi Pilate yulanadutitnih 'et hoontsi' nohni ooch'az nedihdil inle'.

¹⁴'En lubeshi ooghu hooloh 'ink'ez ts'ih'un dune cha unli, 'et hoontsi' ooch'áz nedihdil 'ink'ez dune silhghí-un, 'en Pilate nohts'u yúlanadootni oots'o húkwa' dahni.

¹⁵Mbe la oogha ts'ú khuna-un, 'en úhla súlhghi, 'et hoontsi' Yak'usda nahuyílhna' 'et ndulcho whe wheni nena be ts'uhon'en.

¹⁶'Et Sizi ooba 'alha' yint'oh 'ink'ez ndai la yé ulhtus 'i gha ndun dune soo ná'uja. 'En 'unt'oh nilh'en. 'Alha 'i be hoont'oh ndun dune nohbut usyín-un, 'en Sizi ooba 'alha' yint'oh-un, 'et 'i be soo na'uja.

¹⁷'Et 'awet sulhutsinke t'ewhunúszun nohni 'ink'ez nohtso whudilhduzhne te Sizi dálh'en la t'éoonuzúhzun 'et huwa 'íht'en.

¹⁸'Et 'uda' whe Yak'usda dani' 'et ndunne Yak'usda be nus hoo'enne 'et la, Christ dzoh nutizut, hutni. 'Et whuz un'a 'uhóoja whúlhsi.

¹⁹'Andit noheni nahandunahle 'ink'ez Yak'usda oots'u nálhyeh, 'awet de za la nohclubeshi nohunáyóolhdeh.

²⁰'Et whe la Yak'usda nohdzi ulhtus nohba yoolhtselh 'ink'ez Sizi Gri 'en cha nohts'ítoohl'a'. Whutsoda' 'uda' 'et yughun nohodáni' inle'.

²¹'En ndo yak'uz 'et usda ndet la ts'iyantsuk doo cha soo ná'whutilelh nasdli' 'et whuts'un. 'Uda' Yak'usda be nus hoo'enne huwu yuhalhduk íne'.

²²Nilh'en 'uda' Moses ndutni inle', 'Yak'usda neMoodihti 'ilhoghun Yak'usda be nus hoo'en-un si sk'un'a 'unt'oh-un, 'en nohts'ítílh'alh. Nohkeyoh 'ilhoghun 'en 'utinelh. Daja nohdutánelh-un ts'iyawh oozólhts'ai'.

²³Mbene la ndun Yak'usda be nus hoo'en-un lhuhuyoozílhts'aíne, 'enne la Yak'usda oodune'ne buch'a buhuzdla 'ink'ez gak ubotilhtselh.'"

²⁴'Et Peter 'on 'un ndutni, "Mbene la Yak'usda be nus hoo'enne ndet la 'uwhutánelh-un huwu yahalhduk da', Samuel cha 'ink'ez 'uyoonne la yuk'élh'az khana'ne cha, ts'iyawh whuz un'a za 'uhutni inle'.

²⁵Nohni cha Yak'usda be nus hoo'enne butsu háhde 'ink'ez ndai la Yak'usda nohtsoda'ne khuni buba lhaídinla-i, nohni cha nohba 'unt'oh. Ndi khuni buba lhaídinla-i, Abraham cha tl'adílts'ut inle', 'Nts'u haínzut-un, 'en gha dune ndi yun k'ut buba hoonzoo tileh,' 'et Yak'usda Abraham yulhni.

²⁶'Ink'ez Yak'usda duYe' Sizi, 'en dunaidilhti whe nohni 'udechoo 'en nohts'ú wheyalh'a'. 'Et dutsun-i be túne' aht'en-un whuch'a nanóhuzdla. 'Et huwa Yak'usda Sizi 'udechoo nohts'ítih'a' whe nohba hoonzoo oole' ha."

Peter John bulh nahíyilhne but nébonilhti

4 ¹'Et 'awhuz Peter John bulh dune bulh yahulhduk whe lubretne, lugliz whucho howunlíne bumoodih cha, 'ink'ez Sadducee^b hubuhútnine bugho nindil.

²Whuts'odutni ndunne nane whel'a'ne Sizi dazsai 'ink'ez dunadija 'et huwun whubuhodulh'eh. 'Et whe yaidlánne dunahudutádulh 'alha' hoont'oh.

³Inka 'om bun whuts'un 'abuhan'ai 'awet hulhgha ts'un yoo 'un hoozulh 'et huwa.

⁴'Et hoontsi'i lhane ubudánts'one Sizi dazsai 'ink'ez dunadija-un buba 'alha' hoont'oh suli'. 'Et 'awet 'alghoh buba 'álha' hoont'ohne 5,000ne at'enne suli'.

⁵'Et la 'awet 'om bun dzin Lizwif bumoodihne, butso whúdilhdzulhne cha, 'ink'ez Moses be 'udust'us 'uk'ununáguzne Jerusalem 'et 'ilhúhozdiil.

⁶'Ink'ez la lubret 'uk'enus dízti'-un Annas huyúlhni-un Caiphas cha, John cha, Alexander cha, 'ink'ez la lubret 'uk'enus dízti'-un' ts'u haíndene, 'enne cha, ts'iyawh Jerusalem 'ilhuhozdiil.

⁷Whel'a'ne 'ink'ez soo na'huyinla-un, 'en cha dubut nébodinla 'ink'ez hubuhoodulhkut "Dáhla whe ahla? Ndai be últus-i be uht'i? Mbe boozii' gha ndun dune soo na'uhla?"

⁸Ndoni Peter 'on nus ulhtus yulhtsi whe ubúlhni, "Israel oodune'ne bumoodihne 'ink'ez butso whúdilhdzulhne cha,

⁹ndun dune nulhúsyoh-un, 'en ba 'ut'en unzoo-i 'uts'ínla-i 'ink'ez dats'ínla whe soo ná'ts'inla whe 'i 'andit ooka neoodulhkut.

¹⁰'Et huwa nohni 'ink'ez Israel oots'u hainzutne ts'iyawh soo cho nohdutásnelh, Sizi Nazareth whut'en-un, 'en tulalhgus k'eílhti, 'en Yak'usda nahuyílhna'. 'En boozii' 'ink'ez whélhtus-un 'i be ndun nulhúsyoh-un, 'en soo ná'ts'inla.

¹¹Sizi, 'en 'unt'oh Yak'usda 'uk'unusguz-i k'ut ndutni whe ooghu yaduk, 'Nohni yoh 'uwulh'enne tse 'úndutulh'uz-i,

b 4:l Sadduceene, 'enne la 'uhutni, 'Dats'úzsai 'ink'ez 'aw nats'uhótnalh aít'oh.'

'i la 'uja 'uk'enus tse^c ooka dáhotni-i suli'.

¹²Yinka ndulcho whe Sizi Gri 'en gha za uzdutjih. 'Aw 'uyoonne yé ulhtus-i gha uzdoojih aít'oh. 'Et whuz un'a Yak'usda neghá whunin'ai."

¹³'Et nahíyilhne t'ehonínzun Peter 'ink'ez John 'enne 'ants'i 'oh dune, 'aw whulhodíl'elne 'uhint'oh. 'Aw lhoníljut whe yahulhduk, 'et huwa buba hooncha, 'ink'ez t'ehonanzin Sizi Gri yulh nusudilne hinli.

¹⁴Ndun nulhúsyoh-un soo ná'uja 'ink'ez Peter John bulh buzih usyin hinilh'en whe 'et huwa 'aw dája hudooni' ait'oh.

¹⁵'Et inka yaduk bayoh tenábonilh'a' 'ink'ez la hukw'u nuhúhulhye'.

¹⁶'Ink'ez la lhuhoodulkut, "Ndunne dune dábutilelh?" hutni la, "Jerusalem whut'enne ts'iyawh t'ehonínzun 'uk'enus huwa 'ít'en-un, 'et 'uhuhóonla. 'Aw whuts'uts'oodódlai ait'oh.

¹⁷'Et huwa 'aw 'on 'un 'uyoonne t'eoonoozeh whuch'a, ndunne dune tube cho bube' ts'oonlhjoot Sizi Gri boози' gha 'aw 'on 'un 'uyoonne dune bulh yáhooldhuk junih."

¹⁸'Et yoh danáboninla 'ink'ez ubuhútni, "Nts'oh dáhoont'oh 'et hoonts'i, 'aw Sizi boози' gha yahoolhduk k'us dune húhodoolh'eh íloh!"

¹⁹'Et Peter John bulh 'uhútni. "Nohnich'oh hukw'u nuní nulhzut, nohk'un'a tilah k'us Yak'usda ook'un'a tilah 'uztinelh? Ndet la Yak'usda nalh ts'ih'un 'uhoont'oh?

²⁰Nts'en'a suba ts'uhon'en-un 'ink'ez ts'odánts'o-un huwu yalhts'oolhduk?"

²¹Nahíyilhne soo khuni ulhtus-i be doo cha, "Sizi ghu yahoolhduk junih!" ubuhútni, 'ink'ez bulanahuditni. 'Aw huwa dzoh nubuhoolhdzut-un hooloh, dune ts'iyanne Yak'usda ba hodílhti' njan dáhooja 'et huwa.

²²Ndun dune huwa 'ít'en k'un'a soo ná'huyinla-un, 'en dit whunizyat 'on 'un be yus k'ut whe 'unt'oh.

Oobá 'alha' hoont'ohne hunooljut-un whuch'a ténahadudli

²³'Et soo bulanahuditni ibulh, Peter John bulh bubulh nudilhne butsu náhoost'az 'ink'ez lubret 'uk'enus dizti'un 'ink'ez butsó whudilhhdzulhne cha dája ubuhútni la 'et hukw'ú nuhuhoolnuk.

²⁴'Et hodánts'o whe ts'iyawh lhgha Yak'usda ts'un tenawhehúndunidli, "NeMoodihti nyun Yak'usda 'int'oh t'éts'onínzun, yat, ndi yun, yatoo', 'ink'ez bunghun cha ínla, 'ink'ez ndai la bulh 'úhoonla-i tubulh.

²⁵Netsoda'-un David mba nye'ustlen-un, Ndoni gha mba yalhduk ínle' whe ndutni,

    'Udun yun k'ut whut'enne,

    di ha howunílch'e? Di ha ndunne dune Yak'usda ch'az yáhalhduk?

²⁶Ndi yun k'ut lerwene,

'enne cha lhotigan wheni.

'Ink'ez yun moodihne cha 'ilhúhozdil Yak'usda 'ink'ez OoChrist,
'enne hich'az nedindil whe' hut'en.”

²⁷Et 'on 'un tenahududli whe 'uhutni, “‘Et 'alha' 'i be njan Jerusalem 'et Herod 'ink'ez Pontius Pilate bulh 'udun yun k'ut whut'enne cha 'et Israel oots'u hainzutne cha ts'iyawh 'ilhuhozdil whe nYe' Sizi lubeshi ooghu hooloh-un, 'en ooka tse hóodli neba yulhtsí-un, 'en hich'az nedindil 'et wheni.

²⁸Et 'uda' be ilhtus-i 'ink'ez nyeni be ndunínzun inle' whe lhawhudinla. 'Et 'andit 'ilhuhozdil 'ink'ez daóotanelh dini ínle' 'et 'oh whuya lhe'hit'elh.

²⁹Et huwa neMoodihti, neye' hoonulhjoot-un, 'andit dzin buboozilhts'ai 'ink'ez 'aw lhts'uníljut whe wheni, mba' ts'ut'enne, nghuni unzoo-i be yats'oolhduk neghá whunin'aih.

³⁰Et huwa neMoodihti, be ílhtus 'i be dune ílhyis 'ink'ez nYe' Sizi, lubeshi ooghu hooloh-un, 'en yé ulhtus-i, 'i gha ts'iyanne bunalhts'et hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en tune' whut'en hóle'.”

³¹Et 'awet tenáhúdúdlí 'etsul 'uhudíja whe, nyo 'ilhúhozdíl-un dulcho nahúhoosnai 'ink'ez Ndoni buyudílt's'ut whe 'aw lhoníljut whe Yak'usda ooghuni be bubulh yáwwehunilhduk.

Ooba 'alha' hoont'ohne alhgoh lhghuhudli

³²Ooba 'alha' hoont'ohne 'alhgoh ts'iyanne lhgha za' hut'en. 'Aw ooch'e'ne hooloh. Ndai la huyut'i 'alhgoh huyé ne'ut'en.

³³'Aw lhoníljut whe whel'a'ne soo khuni ulhtus-i be, “‘Alha' hoont'oh whe Sizi neMoodihti 'en dunadija,” hutni, 'ink'ez Yak'usda tube buts'un únzoo.

³⁴'Aw 'ilhoghun butoh 'endunidzit-un hooloh. Mbene la yoh k'us yun lhadínt'oh ut'íne, whe'honket,

³⁵'ink'ez la sooneya bugha yúlts'uk-i, whel'a'ne butl'aháyudzih. 'I la 'alhgoh mbene la 'en dunidzítne butáháyúdzih.

³⁶'Et whuz un'a 'uja 'ilhoghun dune, Joses huyúlhni, 'en Levite-un^d 'unt'oh 'et Cyprus whuzdlí-un, 'en whel'a'ne “Barnabas” huyúlhni, ndi boozí 'i la, “‘En nedzi ulhtus ilh'í-un,” ni whe 'utni.

³⁷'En cha yun yut'i-i be 'ónket 'ink'ez whel'a'ne butl'ayándzai.

Ananias du'at Sapphira bulh dahútinelh la

5 ¹Et hoonts'i 'ilhoghun dune, Ananias huyúlhni-un, 'ink'ez oo'at Sapphira bulh yun huyut'í-i, 'i ye 'ónket,

²'ink'ez la sooneya yuloh dich'oh duba yílhchoot. 'Et oo'at cha t'eeonínzun. 'Ink'ez yuloh 'i la whel'a'ne butl'ayándzai, 'ink'ez la, “Ndi sooneya 'i ts'iyawh 'unt'oh,” 'ubúlhni.

d 4:36 „Levite 'enne lubret 'uk'enus dizti'-un la'ut'enne 'uhint'oh.

³'Et Peter uyúlhni, "Et di ha Satan^e ook'úne' tant'en hukwa' nizun? 'Ink'ez lhe'dini sooneya ooloh ílhchoot 'ink'ez Ndoni ts'un honts'it?

⁴Ndi yun be 'óotahkulh whutso nohch'e' unli íne!. Be 'óhket whe oozooneya 'i cha nohch'e' 'unt'oh. 'Ink'ez di ha ndzi yo whe njan ninta' nint'en? Yak'usda ts'un honts'it 'aw dune ts'un iloh!"

⁵Soo Ananias whudánts'o ibulh, nadílduz 'ink'ez dazsai. Mbe la whulh údants'one tube cho whehunilhjoot.

⁶Chilke 'enne la dahánindil 'ink'ez hizi highá 'ozduz, téhinilhti, 'ink'ez 'aháyálhti.^f

⁷'Et tat sadzi hukw'u hoonist'o at'en inle', 'et oo'at 'aw dáhooja t'éoonúszun whe danínya.

⁸'Et Peter uyúlhni, "Sudíni ndi sooneya, nki netl'ayándzai-i be 'óhket-i oozooneya, ts'iyawh tilah 'unt'oh?" "A, ts'iyawh 'únt'oh," yúlhni.

⁹'Et Peter uyúlhni, "Et di ha nki bulh Ndoni ólhdzih hukwa' aht'an? Nduhne chilke nki 'ailhtíne dati nódilhya, nyun cha whuz un'a tenányotalhtelh!"

¹⁰'Et 'aho 'en cha yubut náłts'ut 'ink'ez dazsai. Chilke dahánindil 'ink'ez 'en cha dazsai hinilh'en. Inka 'en cha téhinilhti 'ink'ez ooki hizih 'ahuyalhti.

¹¹'Et ooba 'alha' hoont'ohne 'ink'ez 'uyoonne dune tubulh ts'iyawh hodánts'o whe 'uk'enus whé hunilhjoot.

Whel'a'ne huwa 'ít'en te né'hut'en

¹²'Et dune toh whel'a'ne lhat-un huwa 'ít'en te né'hut'en. Solomon oobuntsilh bet huwhútni-un, 'et la ts'iyanne ooba 'alha' hoont'ohne whuz 'ilhuhozdil.

¹³Ts'iyanne 'unt'ohne ubuhuninzun, 'et hoonts'i 'aw ooba 'alha' hoont'ohne 'uyoonne dune butahoodilh aít'oh. Njan lhe'hóoja 'et huwa whehíntsaz.

¹⁴Sizi Gri ooba 'alha' yint'ohne 'on nus huldlai sulí', dune cha 'ink'ez ts'ekoo cha.

¹⁵Whel'a'ne huwa 'ít'en tené'hut'en 'et huwa ti whuzih ndudáne hik'ustez 'i bulh tébuhulih khun si Peter 'oh whuya uyalh de ootsin 'i hoonts'i buk'ut lhúyolts'it.

¹⁶Lhane whe dune Jerusalem whunat keyoh whut'enne, 'enne cha whusahúdlh. Ndudáne cha 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh buyudúlts'ine cha whusábuhule 'ink'ez ts'iyawh soo ná'buhulh'en.

Whel'a'ne dzoh nubuhulhdeh

¹⁷'Et 'awet Lizwif lubret 'uk'enus dizti'-un, 'ink'ez yuts'ú dítnine Sadduceene hinli 'enne la whel'a'ne tube bughe' hoolni sulí'.

---

e 5:3 'En netsudule 'unt'oh. f 5:6 Dune dahátsai te, 'aho 'abuhulhtih íne!, keyoh whunulwus 'et huwa.

¹⁸ 'Et la 'awet whel'a'ne ubuhílhchoot 'ink'ez 'oh dune 'adinla-un, 'et la 'abuhanla.

¹⁹ 'Et hoonts'i la 'et 'ulhdzis neMoodihti oolizas 'aha' dinla-un dáha' dantan, tenábuninla 'ink'ez la ubúlhni,

²⁰ “Ahdulh 'ink'ez Lizwif bulugliz whucho núdulhya 'ink'ez ndi 'andit be ts'úkhuna-i ghun bubulh yálhduk.”

²¹ 'Et whel'a'ne hik'oh ts'e 'uja. Soo yulhkai 'et Lizwif bulugliz whucho dahánindil 'ink'ez 'awet dune whuba hodulh'eh.

'Et la Lizwif lubret 'uk'enus dizti'-un 'ink'ez yuts'ú ditnine, 'enne Lizwif butso whúdilhduhne 'ink'ez nahíyilhne cha bughú nahúzya yahatilhduk-un huwun. 'Et 'ink'ez whel'a'ne 'ahudinla ts'e dudune'ne bukuwhenábuhalh'a' bubut nébotalelh ha.

²² 'Et la whuz hoozdil whe whel'a'ne 'ahudinla-un, 'et hoochooloh hotilh'en. 'Et la nahíyilhne butsu náhoosdil 'ink'ez ubodáni',

²³ “Dune 'ahudinla ts'e ts'oozdil whe 'awet dá'dinla ts'e dóohoont'oh. 'Ink'ez huwunlíne cha 'awet huwuhinli 'et dáha' uzdan'ai whe 'aw nyoonne whel'a'ne huhooloh!”

²⁴ Lugliz whucho huwunlíne bumoodih, Lizwif lubret 'uk'enus dizti'ne, 'ink'ez Lizwif bulubret moodih tubulh whulh 'úhudants'o whe 'et huwu yahulhduk, “Whel'a'ne dahúja suba 'uhint'oh?” hutni.

²⁵ 'Et 'ilhoghun dune danínya 'ink'ez ubúlhni, “Whunulh'en ndunne dune 'abihláne nghuz lugliz whucho ts'e dune huhodulh'eh!”

²⁶ Lugliz whucho huwunlíne bumoodih, dudune'ne tubulh whuz whe handilh, 'et ndunne 'ilhozdíline bubé hunuljut doo ka la tse be bubuhooghan, 'et huwa whel'a'ne nánilhtsulyaz nabuhílhchoot.

²⁷ 'Et whel'a'ne dunáboninla 'ink'ez nahíyilhne bubut néboninla 'ink'ez lubret 'uk'enus dízti'-un, 'et uboodulhkut,

²⁸ “Soo khuni ulhtus-i be nohba nats'úhizya ínle' ndun Sizi ghun dune hubodulh'eh íloh nohts'útni inle'. 'Andit whunulh'en lhe'ahja, Jerusalem ndulcho whe 'awet hubodilh'e'. 'Et ndun dune dazsai whe ndulcho whe wheni nek'éwhuh'ai!” hutni.

²⁹ Peter 'ink'ez 'uyoonne whel'a'ne bulh whuz yahatilhduk, “Yak'usda za ook'uné' ts'oot'en huba' hoont'oh, 'aw dune ook'uné' ts'oot'en huba lhe'hóot'oh,” hutni.

³⁰ “'Et Sizi tulalhgus-un undunulht'o whe súlhghi 'et hoonts'i netsoda'ne buYak'usda 'en nahuyílhna'.

³¹ 'Et Yak'usda yak'uz whenáyalhti dunailhni ts'e duzih 'et yulhda, 'ink'ez Moodihti 'ink'ez neulhyís-un cha yulhtsi. 'Et Israel oots'u hainzutne dudení náhondunooleh, 'et de la bulubeshi buba 'ún yutoolhdilh.

³² 'Et wheni Yak'usda ne'ust'en-un hon'enne ts'inli 'ink'ez huwu yats'ulhduk. 'Ink'ez Ndoni, 'en Yak'usda k'une' 'ut'enne bugha ínín'ai-un, 'en cha nela'ut'en,” 'et ndúbulhni.

³³'Et la nahíyilhne njan huwhudánts'o whe, tube cho 'on nus hukwa howuní'ch'e k'et whel'a'ne ubotuzilghelh hukwa' huninzun, 'et howu yahalhduk.

³⁴'Et hoonst'i 'ilhoghun dune, Gamaliel huyúlhni-un, 'en Pharisee unli ts'iyanne ba ncha, 'en butoh dudinya 'ink'ez ubúlhni, "Atsulyaz 'az úbilhleh."

³⁵'Et 'ink'ez nahíyilhne ndúbulhni, "Israel whuduné'ne huwa 'óohli whe ndunne dune né'bulh'en.

³⁶Dzoh sa' inle' 'ilhoghun dune Theudas huyúlhni-un, 'en la ninya 'Dune ncha-un usdli,' ni whe dune bulh yálhduk. 'Et la 400ne at'en 'enne hits'ú nedindil, 'et hoonst'i hizilghhi, 'ink'ez yuts'ú nedindil inle'ne ts'iyawh 'ants'i yanahadil. 'Et nduhúja whe gak huzdli'.

³⁷'Et whuz un'a za 'uyoon dune cha nduja, Judas Galilee whut'en-un huyúlhni, 'et dune naoolto whe 'et ninya. 'Et cha lhane dune hits'ú nedindil. 'En cha hizilghhi 'ink'ez yuts'ú nedindil ínle'ne, 'enne cha ts'iyawh yanahadil.

³⁸'Et ndúhooja inle' 'et huwa nohdúsni, ndunne dune hoonli uboohleh junih, buts'ú halhozah'ai! 'Et dich'oh duba 'uhut'en 'ink'ez whunohodulh'eh de, 'aho gak naóotadleh.

³⁹'Et hoonst'i Yak'usda ndi 'ut'en k'oh ts'e bugha inin'ai de, 'aw buch'a' oolhdeh aít'oh, doo ka si Yak'usda ch'a ne'aht'en oohle'."

⁴⁰'Et la nahíyilhne buba 'alha' dija. Whel'a'ne danáboninla 'ink'ez "Bubuholhtsas," ubuhútni. 'Ink'ez hukw'elh'az, "Sizi boozi' gha dune huhodoolh'eh junih!" ubuhútni, 'ink'ez la bulanahuditni.

⁴¹'Et la whel'a'ne nahíyilhne bughu tenáhundil. Yak'usda Sizi Gri ba dzoh nuhude 'et huba soo' hulzoo' didutch'oh 'et nduna'hundunudzun, 'ink'ez howu nílhni.

⁴²'Et dzin totsuk Lizwif lugliz whucho 'ink'ez dune buyoh te 'awhuz Sizi Yak'usda OoChrist, 'en ghun dune huhodulh'eh 'ink'ez khuni unzoo-i be dune bubulh yá hulhduk, 'aw 'etsul lhe'hudínel.

Lhtak'ant'i dunene whel'a'ne la'ut'enne

6 ¹'Et 'oh da' yugha hodul'ehne 'on nus huldlai sulí'. Yugha hodul'ehne Lizwif nawh la hudidowh, Greek bughuni k'uyalhdukne 'ink'ez Lizwif dich'oh dughuni k'uyalhdukne, 'enne la lhdulhyoh nehúwhunt'ai. Greek k'uyalhdukne hutni, "Netsandilhne 'aw bugha lhé'hus'ai dzin totsuk sooneya dune huye la'ut'en-i whutahudzih te."

²'Et whunizyane 'on 'at nane whel'a'ne Sizi Gri yugha hodul'ehne, ts'iyawh 'ilhubuhozdla 'ink'ez 'uhutni, "Aw lhe'hóozoo' Yak'usda ooghuni be yats'ulhduk whulazdutitni 'ink'ez sooneya dune be la'whut'en-i za 'uts'oolh'en aít'oh.

³'Et huwa sulhutsinke lhtak'ant'ine dune nohtoh mbene la t'ebunáhzun Ndoni buyudínda 'ink'ez huwhunih cha 'uhint'ohne 'utahábuhle 'enne ndi 'ut'en 'uhuyoolh'en wheni 'enne huwu hinli buts'oolhtselh.

⁴'Et la wheni tenazdudli 'ink'ez Yak'usda ooghuni be yáts'ulhduk-un, 'et za 'uts'otilh'elh,' 'ubuhútni.

⁵'Et 'ilhozdíline ts'iyawh whel'a'ne buba soo' hudija inka Stephen 'en 'utahahúyalhti soo cho be 'alha' hoont'oh ut'i-un 'únt'oh 'ink'ez Ndoni ooyudínda. 'Et Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas cha, 'ink'ez Nicolaus, 'en la 'udun yun k'ut whut'en-un, Antioch whut'en-un 'unt'oh 'en la Lizwif ts'ú nenadinja inle', 'enne 'utahábahanla.

⁶'Et la whel'a'ne but néboninla whe whel'a'ne buba tenahudidli 'ink'ez buk'odálni.^g

⁷'Ink'ez Yak'usda ooghuni 'awet ndulcho t'enidzin. Yugha hodul'ehne, Jerusalem whut'enne cha 'on nus huldlai huzdli'. Lhane Lizwifne bulubret 'enne cha Yak'usda ooghuni huyílhchoot.

'Awet Stephen huyílhchoot

⁸'Et la Stephen be 'alha' hoont'oh ut'i 'ink'ez Ndoni ye óolhtus ha yugha ínín'ai 'i gha dune toh hooncha huwa 'ít'en túne'ust'en.

⁹'Et hoonts'i whulohne dune hich'az nédindil Lizwifne Cyrenia 'ink'ez Alexandria ts'u hafíndilne, 'enne 'uhint'oh. 'Enne, 'et 'ulhna unlíne oolanaditnéne 'ilhoghun lugliz 'et whehúhoozi 'et 'ilhuhozdil. 'Uyoonne Cilicia 'ink'ez Asia ts'u hafíndilne, 'enne cha Stephen hidulhyoh 'utni.

¹⁰'Et hoonts'i Stephen Ndoni gha whunih k'et yalhduk te 'aw hich'a oolhdeh aít'oh.

¹¹Inka 'ants'i 'oh dunene, 'enne buba k'elha whuhalhtsi Stephen Moses ooghuni 'uk'unusguz-i 'ink'ez Yak'usda ch'az yalhduk hudooni' ha.

¹²'Et nduhútni whe, butso whúdilhduzhne, Moses be 'udustl'us 'uk'ununáguzne cha, 'ink'ez 'onghunne cha buba hodín'ai, 'enne ts'iyawh Stephen huyulh húnilch'e. Highu nindil, huyílhchoot, 'ink'ez nahíylhne but néhinilhti.

¹³'Et la whulohne dune hiba hoots'it ha whusábahanla 'ink'ez nahíylhne nja dubuhútni, "Ndun dune nelugliz whucho whudizti' 'ink'ez Moses huwa néulh'a-un 'ahoolhyiz whuch'az yálhduk.

¹⁴Nja dutni whe uzdits'o. 'Ndun Sizi Nazareth whut'en-un nelugliz whucho nawhúduhtiyus 'ink'ez Moses khuni net'l'aídan'ai-i cha ts'iyawh 'uts'un un'a za na'whutilelh,' 'et ndutni whe uzdits'o."

¹⁵Mbene la nahíylhne ts'iyawh Stephen 'en za hínilh'en oonin unzoo k'et 'ants'i lizas nin 'et ndunt'oh.

Stephen yé búbulh yalhduk-iButso da'ne Egypt 'et hudáls'ti'

7 ¹'Et Lizwif bulubret 'uk'enus dízti'-un Stephen yoodulhkut, "'Et ndunne 'alha' hutni whe eh hutni?"

^g 6:6 'Et whuz un'a ts'iyanne t'ehininzun bubulh 'ilhughi hinli'.

²'Et Stephen uyúlhni, "Sulhutsinke 'ink'ez 'ubákene soo zúlhts'ai! Netsoda'-un Abraham 'awhuz Mesopotamia usda, Haran ts'e natidalh whutso whe, Yak'usda oots'u hayánduz-un, 'et oonalhts'et ahóolts'ut.

³'Et la Yak'usda uyúlhni, 'Nyunatneke 'ink'ez nkeyoh cha whuch'a sinyaih 'ink'ez nts'e la keyoh whúnyuntistun whuz inyalh.'

⁴'Et la Abraham Chaldea yun k'ut whuch'a síya 'ink'ez Haran ts'e oozya. 'Et hukw'elh'az oobá dazsai whe ndi yun 'andit ook'udúlhts'i Yak'usda whuz wheyálh'a'.

⁵'Aw Yak'usda yun ntsool-iyaz hoonts'i yughá lhi'al 'et hoonts'i yuts'ú yoozi whe ndúyulhni, 'Nyun 'ink'ez mbe la nyedúdadulhne, 'enne ndi yun buch'e' tileh.' 'Et 'oh da' Yak'usda ndúyulhni whe Abraham 'aw buzkeh hooloh inle'.

⁶'Et la Yak'usda ndúyulhni, 'Nyedúdadulhne 'uts'un yun k'ut ts'e whuz 'ulhna hutileh 'ink'ez 400 naoodizut 'et dune dzoh nubutilhdoh.'

⁷'Et Yak'usda ndúbulhni, 'Mbene la 'ulhna ubut'íne sich'oh buba nahutisye. 'Et hukw'elh'az whuch'a nahúsdil 'ink'ez njan keyoh si za sk'úne' hutit'en.'

⁸'Et Yak'usda Abraham ndi ye yuts'u nahizya-i, 'i gha oots'u haínzutne, 'enne hika dune unli-i k'ut ubuhít'us. 'Et whuz un'a Yak'usda hiyulh 'ílhughi huzdli'. 'Et la Abraham ooye' Isaac whuzdli 'ink'ez whulh lhk'udit dzin 'et la huyúzt'us. 'Ink'ez la Isaac cha ooye' Jacob whe Jacob, 'en cha ndunne duye'ke whunizyat 'on 'at nane, 'enne cha netsoda'ne whuníhne ndúbuhinla.

⁹'Et doo cha nohtsoda'ne, Joseph bulhutsinke, 'enne la highe 'oolnih inka la Egypt ts'e hiye 'ónket 'ulhna tileh ha 'et hoonts'i Yak'usda yulh 'út'en,^h

¹⁰'ink'ez la dzoh nutizut-un whuch'a nayulhti. 'Et Pharaoh, Egypt whulerwe, yubut nenínya whe Yak'usda whunih cha yulhtsi, 'ink'ez lerwe yót'e' ha 'et cha yugha óonin'ai. 'Et huwa la lerwe Pharaoh 'en duyoh cha 'ink'ez keyoh dulcho whe cha whumoodih yulhtsi.

¹¹'Et la Egypt 'ink'ez Canaan whulh dulcho whe dai whuzdli'. Tube dune dzoh nudeh k'et netsoda'ne 'aw t'alh-i nahólelh ait'oh.

¹²'Et la whulh údants'o Egypt ts'e whuz 'ut'alh-i 'ilhúhozda inka la duzkeh, netsoda'ne, 'enne 'udetso whuz whebalh'a'.

¹³Whúlh nat 'ukunáhududilh whe 'et la 'ants'iyá Joseph bubulhutsin unli bubut t'éoonalhdzin 'ink'ez la lerwe Pharaoh Joseph oonatnéke 'ants'iyá bubulh údants'o.

¹⁴'Et la Joseph dubá Jacob yuts'ótl'a khuni in'ai, dich'oh 'ink'ez dunatnéke te ts'iyawh whusahóodilh, ubúlhni. 'Alhghoh lhtak'ant'i whunizyai 'on 'at kwulane, 'enne hinli.

h 7:9 Butso da'ne Egypt 'et hudáhts'i'.

15 'Et la Jacob Egypt ts'e hoozdil, didut cha 'ink'ez netsoda'ne cha 'et hudáalts'i' 'et keyoh yahadla.

16 Buzi 'i la keyoh Shechem huwhútni ts'e whuz nabuhoozdla. 'Et whutso da' Abraham keyoh Hamor whut'enne yunyaz bubonket-i inle', 'i k'ut 'abuhanla.

17 'Et la ndi yun Yak'usda Abraham ye yúts'u nahizya-i bengho whúdizulh 'ink'ez nedune'ne Egypt dilhts'íne 'on nus hulldai suli'.

18 'Et 'ants'iya 'uyoon lerwe suli'. 'En 'aw Joseph be 'ut'en k'oh 'aw t'éwhunúszun. 'En la Egypt whut'enne bumoodih suli'.

19 Nedune'ne bubé' whulhts'it 'ink'ez netsoda'ne dzoh nubulhdeh whe buchalhts'ulne tébuholelh yahódlah ha, 'et úbulhni, lerwe Pharaoh.

20 'Et 'oh da' la Moses whuzdli, 'en tube dune zoo' 'ink'ez tat sanun 'et la dubá ooyoh hinalhyai.

21 'Et 'awet téhinilhti whe Pharaoh ootse' 'en la ílhchoot 'ink'ez didutch'oh duyaz k'un'a yunilhyai.

22 Egypt whut'enne ndai la huyé whunih-i ts'iyawh la whuhuyodalh'e'. 'Et dune ncha-un suli' ooghuni gha cha 'ink'ez be 'ut'en cha.

23 'Et la dit whunizyat be yus k'ut suli' whe ndun Israel oots'u hainzut-un Moses, 'en dudulh whut'enne, 'enne butun nanátidalh hukwa' nínzin.

24 'Et whuz oozya whe 'ilhoghun bulh whút'en-un, 'en la yunilh'en whe ndun Egypt whut'en-un dzoh nuyulhdzut 'en yuk'ut duneh whe k'ut ja 'ink'ez nyoon Egypt whut'en-un yuzilghhi.

25 Moses dich'oh ndunínzun, 'Sdune'ne, njan t'ewhunuszun si Yak'usda buts'un sútilh'a', si sgha bulánáhúdútitnih ha.' 'Et hoonts'i 'aw t'elhohonízil Moses Yak'usda buts'ú wheyalh'a'.

26 'Et 'om bun dzin 'et la nane Israel oots'u hainzutne lhehút'us 'et la, 'Dah!' ubúlhni, 'Soo zúlhts'ai sulh dune lhulhutsin ahli, di ha lhéht'us?' ubúlhni.

27 'Et la nyoon ooghá' whut'en-un Moses 'un be' yunilhtsut 'ink'ez la, 'Mbe nemoodih 'ink'ez nahíyilh-un nyulhtsi whe 'int'en?

28 Hulhda' nyoon Egypt whut'en-un lhé'inla sílghhi! Whuz un'a si cha sutuzalghelhelh ninzun whe 'int'en?' yúlhni.

29 'Et Moses whudánts'o whe, 'et la whetsélhya, 'ink'ez keyoh Midian huwhútni ts'e whuz whinya, 'et dune unli, 'ink'ez 'et la nane ooye'ke whúzdli'.

30 'Et doo cha dit whunizyat yus k'ut nadle' whe dzulh Sinai huyúlhni 'i oozih dune lhuhóot'ih ts'e 'et la whus dilhtán-i dízk'un 'i toh neMoodihti oolizas in'en.

31 'Et Moses ba hooncha-un hon'en inka whuz wheínya, soo cho whuntilh'elh ha. 'Et Yak'usda yulh yátihduk whe ndutni,

32 'Si 'ust'oh, ntsoda'ne buYak'usda usdli. Abraham 'en ooYak'usda 'ust'oh, 'ink'ez Isaac cha Jacob cha buYak'usda 'usdli.' Moses nuljut k'et dutlut 'ink'ez 'aw whunoolh'en aít'oh.

³³ 'Et Yak'usda ndúyulhni, 'Ke hain'es, njan yun whudízti-un 'int'oh hukw'usinyin.

³⁴ Egypt hudilhts'i sdune'ne ubunus'en dalcho-i be dzoh nuhudeh 'ink'ez 'ubudústs'o lhelcho-i be tehududli 'enne ubutisiyih 'et wheni 'usja ndus hasya. 'Anih 'awet Egypt ts'e nyutís'alh.'"

³⁵ 'Et Stephen 'on 'un ndutni, "Moses 'en 'unt'oh Israel oots'u hainzutne hich'az nálhya inle', 'Mbe nemoodih 'ink'ez nahíyilh-un nyulhtsi whe 'int'en?' huyúlhni inle'. 'En uyinla Yak'usda buts'ítilh'a' ndun lizas whus dízk'un-i toh yan'en-un, 'en yula'ut'en whe Moses bumoodih 'ink'ez whuch'a nabuzdla-un yulhtsi.

³⁶ 'Et hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en te ne'út'en-un, 'et huwa Egypt whut'enne bula k'éhanabanla, 'et dulk'un bun huwhútni, yatoo' loh 'unt'oh, 'et cha 'ink'ez 'et dit whunizyat yus k'ut 'et dune lhuhóot'ih-un lhék'unabutulih whuz za inle'.

³⁷ Moses 'en 'unt'oh Israel oots'u hainzutne ubúlhni whe ndutni, 'Yak'usda be nus hoo'en-un, sundult'oh-un, 'en Yak'usda nohts'ítilh'alh. Nohkeyoh 'ilhoghun 'en 'utinelh. 'En la oozólhts'ai'.

³⁸ Moses 'en dune lhuhóot'ih-un 'et Israel oots'u hainzutne huyulh 'ílhodulh inle'. Netsodá'ne butoh 'it'en 'ink'ez 'en za 'unt'oh Sinai dzulh k'ut lizas yulh yaílhduk inle' Yak'usda ooghuni netl'aífdoo'alh ha. Ndi Yak'usda ooghuni oolatos hooloh whe 'unt'oh.

³⁹ 'Et hoonts'i netsoda'ne Moses hik'éne' oot'en hukwa lhe'hunízun, hich'az nálhya, 'ink'ez Egypt ts'e nahutidulh za hukwa' hunínzun.

⁴⁰ 'Et inka Aaron 'uhuyúlhni, 'Uk'éltsi neba inleh! Yak'usda ts'oot'e-i k'oh nanetoolelh ha. Moses whusáneanla-un, 'en dája suba 'aw t'ets'onúszun 'et huwa.'

⁴¹ 'Oh da' 'et la musdoosyaz k'elstsi 'uhínla inle' 'ink'ez loodel k'ut hits'e' dilhk'un. 'Et la huhóont'i' whe la honílhni dula be nyoo 'uhuyínla-i 'et huwa.

⁴² 'Et Yak'usda buch'az nálh'a 'ink'ez n'un hubutilhdil ndo yat sum 'i la hits'un téni' noolhzin ha. 'Et huwa Yak'usda be nus hoo'enne 'i k'ut 'uk'unusguz inle' whe ndutni,

'Dune Israel oots'u hainzutne,

ndi khuna-i uhghan 'aw si sts'un iloh loodel k'ut dulhk'un whe 'unt'oh njan dune lhuhóot'ih-un dit whunizyat yus k'ut whutoh.

⁴³ 'Et nimbali 'i nohyak'usda Moloch 'i 'ulh'en nuhle 'ink'ez sum k'elstsi 'i cha nohyak'usda Rephan hiyulhni-i,

'i 'unt'oh whe la 'uk'elstsi 'uhla-i oots'un téninulhzun 'et huwa 'awet Babylon 'on 'un ts'e nohtis'alh.'"

⁴⁴ 'Et Stephen 'on 'un ndutni, "Et la netsoda'ne dune lhuhóot'ih-un ts'e nimbali be yoh whucho Yak'usda bubengho' 'unt'oh-i, 'i la nahúyule. 'Et nts'en'a Moses Yak'usda 'uyúlhni whe whuz un'a 'uyínla, nts'en'a 'uk'ehóoltsi 'et la Moses wheínilhtan inle'.

⁴⁵ 'Ink'ez k'at le netsoda'ne nimbali be yoh whucho bubáke butl'ahúhon'ai. 'Et Yak'usda 'udun yun k'ut whut'enne yun k'unábuntízyoot whe hidune'ne ndi yun huyílhchoot inle!. 'Ink'ez ndi nimbali be yoh whucho 'et whuz'ai Joshua huyulh tizdil David whusatíyalh whuts'un.

⁴⁶ 'En Yak'usda ba unzoo inka Yak'usda oodulhkut, 'Aw eh 'udun yoh mba néhos'alh aít'oh? 'Ilhiz wheni 'et whutá'alh-un.' Ndun Yak'usda David 'ink'ez ootsoda'-un Jacob, yuts'u ténadidli-un, 'en za 'unt'oh.

⁴⁷ 'Et hoonts'i Solomon 'en la 'uja Yak'usda ba yoh 'uhóonla inle!.

⁴⁸ 'Et hoonts'i 'uk'enus Yak'usda dizti'-un 'aw dune yoh 'uhóonla-un lhídoh. 'Et Yak'usda be nus hóo'en inle'-un 'et ndutni,

⁴⁹ 'Moodihti utni, yak'uz whuts'un ts'iyawh k'úne! whuz'en 'ink'ez ndi yun ske ookw'ususdla huba' 'unt'oh.

Nts'en'a usutilhlelh yoh sba' whutilhlelh 'ink'ez nts'en'a natizyis-un, 'et sba naootáh'alh?

⁵⁰ 'Aw t'eóonuzúhzun sich'oh ts'iyaitsuk 'usdla inle!,' ni whe utni."

⁵¹ 'Et Stephen 'on 'un ubúlhni, "Ndi Yak'usda ooghuni be nohbulh yasduk, tube 'uts'un únahzunne uhli whe 'aw oozólhts'ai aít'oh, 'ink'ez Yak'usda 'aw bulh 'ilhoghun lhúhlo! Nohni cha nohtsodá'ne dahánt'e' la 'et daht'oh. Ndoni ook'úne! tiht'en 'aw hukwa lhe'náhzun!

⁵² Ts'iyanne Yak'usda be nus hóo'enne nohtsoda'ne bube húzula inle!. 'Ink'ez nyoonne Yak'usda be nus hóo'enne, mbe la Yak'usda ba ts'ih'un un'a-un 'unt'oh whusatíyalh-un huwun bunalh húnai whe, nohtsodá'ne hizilghhi inle!. Ndun 'en 'unt'oh be 'óhket 'ink'ez súlghhi inle!.

⁵³ Nohni 'uht'oh, Yak'usda ooghuni oolizas nohtl'aídan'ai 'et hoonts'i 'aw ook'únulhe'aht'el!" ubúlhni Stephen.

Stephen tse be hizilghhi

⁵⁴ 'Et la dune nahíyilhne Stephen hidánts'o whe 'on nus huyulh húnilch'e k'et 'et huwa hituzilghelh hukwa' huninzun.

⁵⁵ 'Et hoonts'i Ndoni Stephen soo yuyudílt's'ut, ndo yak'uz ts'e yután'en whe Yak'usda oots'u hayánduz-i, 'i yutilh'en 'ink'ez Sizi Yak'usda nailhni ts'e yughusyín.

⁵⁶ 'Ink'ez utni, "Ndo lhe'hóoja whunulh'en, yak'uz dáha' dankez 'ink'ez yinka whudune'ne ye'ⁱ Yak'usda nailhni ts'e yughusyín whe whunus'en!"

⁵⁷ 'Et la soo 'uhultus whe 'uhúldzul 'ink'ez dudzeh whuduhúdílni 'ink'ez ts'iyawh 'alghoh huyúlh tilhtsut

⁵⁸ whe la Jerusalem tenáhinino, 'ink'ez tse be whehúyoonilh'uz. 'Et la mbene Stephen neínulh'uzne' nahuyits'úz-i ts'ahaháyilya 'et dune chilh, Saul huyúlhni-un, 'en zih néhininla yughole' ha.

---

i 7:56 Sizi Gri whuz un'a cha huyoozi. j 7:58 Ndunde neínulh'uzne, 'enne Stephen hich'az yalhduk inle'ne 'uhint'oh.

⁵⁹'Et whuz un'a za Stephen tse be nahínulh'uz 'ink'ez neMoodihti yulh yálhduk, “Sizi neMoodihti szul ilhchoot!” yúlhni.

⁶⁰'Et dugwutsi be nenínya 'ink'ez soo 'ultus-un utni, “SMoodihti ndi lubeshi 'uhuyínla-i, 'i buba 'un yutolhdilh!” Ndúdiya 'ink'ez dazsai.

8 ¹'Et la nyoon Saul hiyeni k'un'a uyínla.

Saul ooba 'alha' hoont'ohne bube zúla

'Et la 'et dzin za Jerusalem ts'e Sizi ba 'ilhozdíflne bube túzilalh 'ink'ez dzoh nótizut. 'Et ts'iyanne ooba 'alha' hoont'ohne Judea 'ink'ez Samaria whut'enne bukeyoh ts'e whuz ts'iyawh whutabonínyoot. Whel'a'ne, 'enne za 'awet hudilhts'i.

²Whulohne soo Yak'usda ts'un téninilhzunne Stephen 'uhuyalhti tube oogha budzi únduda 'ink'ez hutso.

³'Et hoonts'i Saul Sizi Gri gha 'ilhozdíflne gak hubutilhtselh hukwa' ninzun. Yoh totsuk dune cha, ts'ekoo cha tébugus 'ink'ez abule.

Ndi khuni unzoo-i Philip ye yátihduk

⁴'Et 'awet ooba 'alha' hoont'ohne ndulcho whe nuhúdilh 'ink'ez ndi khuni unzoo-i huye yálhduk.

⁵'Et la Philip 'en keyoh Samaria whuz'áf-un whuz oozya 'ink'ez Christ, 'en ghun dune bubulh yálhduk.

⁶'Et la 'ilhozdíflne Philip yalhduk hidánts'o 'ink'ez huwa 'ít'en te ne'út'en cha hinilh'en whe, ts'iyawh t'ehudusnih 'ink'ez huyoozílhts'ai.

⁷'Et whe ntsi'-i nududeh-i buyáhanainanyoot whe 'ahúldzul. 'Ink'ez lhane dune délhdusnine cha 'ink'ez dzoh nudilhne cha 'enne soo ná'balh'en.

⁸'Et huwa nyo keyoh Samaria whuz'ai-un ts'iyawh huhóont'i.

⁹'Et hoonts'i whuz 'ilhoghun dune, Simon huyúlhni-un, 'et usda. 'En 'ahoolhyiz duyun 'ink'ez buba né'dulhde 'et whe, “Si dune unchá-un 'ust'oh!” ubúlhni whe Samaria whut'enne buba hooncha.

¹⁰'Ink'ez ts'iyanne keyoh dilhts'íne hoonzoo' 'unt'ohne cha 'ink'ez tel'enne cha hinilh'en 'ink'ez huyoozílhts'ai. 'Et, “Ndun Simon 'en la 'unt'oh Yak'usda ba hooncha túne'ut'en-un unli,” hutni.

¹¹Soo sa' whe buba duyun unli 'ink'ez buba hooncha 'et huwa soo hits'u níyaztan.

¹²'Et hoonts'i Philip ooghuni buba 'álha' utni-un, 'et huwa dune cha, ts'ekoo cha, ts'iyawh too bé' hulya. 'En khuni unzoo-i be yálhduk inle'. Ndi khuni Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun 'ink'ez Sizi Gri boozi' ghun, 'i ye bubulh yálhduk inle'.

¹³'Et huwa Simon 'en cha ooba 'alha' hoont'oh sulí!. 'Et la too be' úlya whe Philip yulh za' 'ut'en. Nts'oh la huwa 'ít'en 'ink'ez hooncha te ne'út'en-un ts'iyawh 'et huwun la Simon ooba hooncha.

14 'Et la whel'a'ne Jerusalem ts'e whulh uhúdants'o Samaria whut'enne Yak'usda ooghuni huyílhchoot inka la Peter 'ink'ez John bulh whuz whebuhalh'a'.

15 'Et whuz hooz'az whe 'et la ooba 'alha' hoont'ohne Ndoni buyudóolts'it ha buba tenahudidli.

16 'Awhuz Ndoni buyúlh dulhts'it, Sizi boozí 'i gha za too be' hulya.

17 'Et la Peter 'ink'ez John bulh buk'ehúdilni whe 'awet Ndoni buyudífts'ut.

18 'Et la Simon ubunilh'en whel'a'ne dune buk'odílhni te Ndoni buyudúlts'uk. 'Et la Peter John bulh sooneya bugha óo'alh hukwa' bulh'en.

19 'Ink'ez ubúlhni, “Si cha ndi be ts'ílhtus-i sghu náh'aih 'et huwa la buk'udúznine Ndoni buyudóolts'it.”

20 'Et hoonts'i Peter uyúlhni, “Ndi Yak'usda negha óonin'ai-un sooneya be ootankulh ninzun de, nyun 'ink'ez nzooneya bulh hukw'elha dutáhk'un whe' hoont'oh!

21 Ndi ne'ut'en 'aw nela'olh'en huba lhe'ínt'oh 'ink'ez Yak'usda nalh 'aw ndzi ts'ih'un lhe'ít'oh 'et huwa, 'aw nets'úlh dintni cha 'int'oh.

22 Njan tank'us un'a nuní ninzut-un lht'ananadaih 'ink'ez neMoodihti oots'un ténadinli njan dunínzun-un, khun tilah mba 'ún whutoolhdilh.

23 Whuz un'a t'enyunúszun, daint'oh la 'oonih ntsi'-i dimbun 'ink'ez lubeshi 'etsul onleh aít'oh!”

24 'Et la Simon, John 'ink'ez Peter bulh ubúlhni, “Daja sudáhni-un 'et dósneh hukwa lhe'núszun, 'et wheni nohMoodihti ts'un sba tenadahdli.”

25 Soo bughuni ulhtus whe neMoodihti ooghuni ghu yáhálhduk hukw'elh'az John 'ink'ez Peter bulh Jerusalem ts'e nahoost'as. Hi'us whe Samaria whutoh keyoh whuyaz totsuk khuni unzoo-i be dune bubulh yáhulhduk.

Philip Ethiopia moodih yuyátilhduk

26 'Et la neMoodihti oolizaz Philip yulh yátilhduk whe 'uyúlhni, “Lhadíntneh 'ink'ez ndet la Jerusalem whe diti n'az Gaza ts'u ti ts'e whuz ti inyalh,” whuz dune luhóot'ih ts'e.

27,28 Inka Philip lhadúja 'ink'ez whuz whenya. 'Et la Ethiopia dune, 'en eunuch hubuhútnine,^k 'en la duyoh ts'e nádalh. Ethiopia whulerwe ts'eke'^l 'en ba sooneya ghunli-un dune ncha huyilh'i. Jerusalem ts'e la Yak'usda ts'un teni noolhdzin ha whuz nusúya, luwagin be whuz de nágooh. 'oh whuya ugooh whe la Isaiah, Yak'usda be nus hóo'en-un, 'en yuk'une'úzguz-i, 'i la yuk'uyalhdruk.

k 8:27-28 'Aw ts'ekoo t'aóonalh aít'oh huyulhtsi-un ni whe 'utni. 1 8:27-28 Ndon lerwe ts'eke Candace cha huyúlhni.

²⁹ 'Et la Ndoni Philip yulh yátílhduk, “Whuz oots'ínyal'h 'ink'ez luwagin oozih k'ut tainyaih,” yúlhni.

³⁰ 'Et la Philip yughulgai 'ink'ez la Isaiah 'uk'unéyuzguz 'i k'ut 'uk'uyalhdud yuduzts'ai, inka yoodulhduk, “Ndai la ook'uyailhdud-i daja ni-un, 'et t'eeonínzun eh?” yúlhni.

³¹ “Nts'én'a t'entászin? Dune hiye súnulhtun de, 'et de za la daja ni whe 'utni-un nahós'alh,” yúlhni. 'Ink'ez la Philip, “Sghu dinyaih, 'ink'ez szih sinda,” yúlhni.

³² Nyoo Yak'usda ooghuni ook'unusgúz-i, 'ilhoghun 'et la hukw'u yalhdud-un ndutni whe,

“Usbai hituzilghel'h ts'u hítulhtih-i, soo dant'oh la,
'ink'ez 'usbaiyaz hahitit'us te t'edusnih,
'et ndunt'oh 'aw yalhtílhdi.

³³ Ts'iyanne nalhts'et 'et hooncha whe hukwayá hoonli tuné' huyul'h'en, 'ink'ez 'aw ts'ih'un un'a nulhé'huyil'h'el.

Ndi yun k'ut ye khúna-i, 'i ooghu yílchoot 'et huwa 'aw ye kédindene, 'enne cha dune t'ebunúszun.”

³⁴ 'Et la eunuch Philip 'ulhni, “Sudfni ndun Yak'usda be nus hóo'en-un mbe ulhni, dich'oh tilah na'dudútni k'us 'uyoon dune tilah 'ulhni?”

³⁵ 'Et la Philip yawhénilhdud ndi dune yuk'uyailhdud-i Yak'usda ooghuni 'et whe' dini' whe khuni unzoo-i Sizi ghun ts'iyawh yudáni'.

³⁶ Higooh whe la too hoonli-un hugho ningoo. 'Et la nyoon moodih 'utni, “Njan too hooni. Dáhoont'oh huwa 'aw too be' 'óoznih aít'oh?”

³⁷ 'Et la Philip uyúlhni, “Ndzi ndulcho-i be, be 'alha' hoont'oh int'i de, 'et too be' talnelh.” “Sizi Gri 'en Yak'usda ooYe' 'unt'oh, 'et sba 'álha' hoont'oh!” yúlhni.

³⁸ 'Et la nyoon eunuch luwagin 'ilhiz nenintan 'ink'ez nahult'oh Philip nyoon eunuch bulh déhahan'az 'ink'ez tahán'az. 'Et la Philip eunuch too be' yinla.

³⁹ 'Et la too hanáhit'az ibulh Philip Ndoni be whedánde 'ink'ez nyoon eunuch 'aw 'on 'at nalhuyít'el whe la didut tube cho whunílhni whe dukeyoh ts'e whenágo.

⁴⁰ 'Ink'ez la Philip keyoh Azotus huwhútni 'et nuya whe hitil'h'en. 'Et whunat keyoh wheyaz whut'enne keyoh Caesarea ts'ootayal'h whuts'un ts'iyawh khuni unzoo-i be bubulh yálhdud.

Saul Sizi Gri ts'u nálh'a

9 ¹ 'Et hoozulh whu la Saul neMoodihti yugha hodul'ehne húnilch'e k'et ts'iyawh butighan huwu yalhdud inka la Lizwif lubret 'uk'enus dízti'-un ts'ú whenya,

² 'ink'ez yoodulhduk keyoh Damascus huwhutni ts'e Lizwif bulugliz whulubretne duba buts'ó k'ehoo'ooges buts'u húkwa' utni, ndunne

Sizi k'un'a uninzunne ts'iyawh dune 'ink'ez ts'ekoo cha abule, 'ink'ez Jerusalem ts'e nabutoola' ha 'et wheni.

³'Et la Saul Damascus whenghoh uyalh whe, 'et khunsul ndus de whuts'un oonat tube kwun ulhtus dult'oh-i diznukw.

⁴'I gha yun 'et náłts'ut 'ink'ez la' whutni, “Saul di ha dzoh nusílhdzut whe 'int'en?”

⁵“Moodihti mbe inli?” ni Saul. “Si Sizi 'ust'oh. Si 'usilh'en dzoh nusílhdzut. Mbe la tutsus nulé-un ook'únulhe'zint'en de, nyunch'oh za dzoh nuná'dudildzut,” yúlhni.

⁶'Et dutlut 'ink'ez ooba hooncha, 'ink'ez 'utni, “SMoodihti ndet datísnelh-un sts'u hukwa' ninzun?” 'Ink'ez neMoodihti 'uyúlhni, “Dunadindaih 'ink'ez keyoh ts'e ínyalh. 'Et la dune datánelh-un nyodóni,” yúlhni.

⁷Nyoonne dune Saul bulh nudílhne 'ilhez nehúnindil 'ink'ez t'ehudínel, yaduk hodidts'o hoonts'i 'aw dune lhuhs'en.

⁸Saul dunadija 'ink'ez yután'en whe lhuhoos'en suli'. Inka hila ilhchoot 'ink'ez Damascus ts'e huyoolhya.

⁹Tat dzin 'et 'aw lhuhoos'en. 'Et dulyiz whe 'aw lhe'us'al 'ink'ez too hoonts'i lhusnai'.

¹⁰'Et keyoh Damascus 'et la 'ilhoghun ooba 'alha' hoont'oh-un, Ananias huyúlhni, 'en la bengahun néwhults'ut whe la neMoodihti yulh yátílhduk 'ink'ez ndutni, “Ananias” yúlhni. 'Et la 'aho Ananias, “SMoodihti, njan susda,” yúlhni.

¹¹'Et la neMoodihti uyúlhni, “Lhadíntneh 'ink'ez ti lhts'eoodiz'a huwhutni ts'e whuz inyalh Judas ooyoh ts'e, 'ink'ez dune Tarsus whut'en-un, Saul huyúlhni-un, 'en ooka' oodolhkut. 'Et tenadudli whe 'unt'oh.

¹²'En cha bengahun néwhults'ut whe Ananias huyúlhni-un, 'en la daninya yunilh'en 'ink'ez yutsi k'ut dilhni hoon'en naoodle' ha.”

¹³Ananias 'et la uyúlhni, “NeMoodihti nts'en'a 'utisnelh, lhane dune ndun Saul 'en ghun sodáni'. Njan 'et ndúja, Jerusalem whut'enne, nch'e'ne, lhe'ulcho 'i be dzoh nubulhde whe 'unt'oh.

¹⁴'Et 'ink'ez ndiz Damascus ts'e oozya lubret moodihne mbene la ooba 'alha' hoont'oh ilhchootne 'ink'ez nyoozi' be yalhdruk, ts'iyawh abooleh ha higha óonin'ai.”

¹⁵Moodihti 'et uyúlhni, “Inyalh 'ink'ez dája nyudúsni-un 'uhoonleh. Si Saul 'utahásti whe 'unt'oh, sba' tit'elh 'et wheni. 'Udun yun k'ut whut'enne, lerwene cha 'ink'ez Israel oots'u hainzutne cha ts'iyawh si sghun t'ehonózin 'et whúbuntilhtun 'et wheni.

¹⁶'Et 'ink'ez sich'oh whúntistun dat'en whe si sgha dzoh nutizut-un huwun.”

¹⁷Inka Ananias whuz whenya 'ink'ez yoh danínya whe Saul yek'édilni 'ink'ez ndutni, “Saul, sulhutsin neMoodihti sutílh'a', Sizi dich'oh, ndiz

ínyalh whe ti nyenghun be hóodilts'ai-un, 'en sutílh'a' hon'en naoodle' 'ink'ez Ndoni nyudóolts'it ha.”

¹⁸ 'Et 'aho hoonliyaz 'ugooos dult'oh-i Saul oona k'éhayankat, 'ink'ez 'aho hoo'en nasdli'. Dudinya 'ink'ez too bé' 'ulya.

¹⁹ 'Et hukw'elh'az 'an'al 'aho ulhtus násdli'. 'Et la Saul Sizi yugha hodul'ehne dzoh sa' dzin Damascus 'et buzih inda'.

Damascus 'et Saul khuni unzoo-i be bubulh yálhduk

²⁰ 'Et 'aho Lizwif bulugliz ts'e danínya 'ink'ez Christ ghun bubulh yáwhenilhduk, “'En Yak'usda ooYe' 'únt'oh,” ubúlhni.

²¹ Mbene la yudits'óne ts'iyawh buba hooncha 'ink'ez 'ulhodutni, “Ndun dune Jerusalem 'et ndi yoozi' be yalhdukne, 'enne ubughan 'en 'unt'oh 'ink'ez 'et huwa za ndiz oozya ndunne ubitálhchulh 'ink'ez lubret moodihne ts'u nábutilelh 'et wheni.”

²² 'Et hoontsi' Saul ooghuni 'on nus ulhtus whe dune bubulh yálhduk 'ink'ez Sizi 'en Christ 'unt'oh ts'ih'un buba 'álha' hoont'oh ubulhtsi k'et Lizwifne Damascus whut'enne 'aw dája hidóni' ait'oh.

²³ 'Et la lhat dzin inle' whe Lizwifne 'ilhúhozdil 'ink'ez Saul nts'en'a la hituzilhghelhel huwun lhahóduleh.

²⁴ Dzin 'ink'ez 'ulhdzis ibulh njan keyoh hukwuti-un 'ahoolhyiz huwu hinli hituzilhghelhel ha, 'et hoontsi' Saul dahítilelh-un 'et t'ewhunanzin.

²⁵ 'Et la 'ilhe 'úlhdzis Sizi yugha hodul'ehne Saul huyílhchoot 'ink'ez si keyoh whunasú'a-i ookonín'a-un, 'et hukwa húyalhti 'ink'ez chalhyal cho be húyalhti 'ink'ez yoo 'az ts'e nahúyalhduk.

Saul Jerusalem ts'e oozya

²⁶ 'Et Saul Jerusalem ts'e oozya 'ink'ez Sizi yugha hodul'ehne butsi'ú nedoja' hukwa' 'ut'en, 'et hoontsi' 'en 'aw Sizi yugha hodul'eh-un 'unt'oh lhonízun, 'ink'ez tube huyé nuljut.

²⁷ 'Et la Barnabas yughu ninya 'ink'ez yula 'uja whe whel'a'ne butsi'ú yoolhti 'ink'ez la ubudáni' dája whe Saul ti uyalh whe neMoodihti in'en 'ink'ez yulh yáilhduk cha 'uja. 'Ink'ez ubúlhni dat'en whe 'aw lhníljut whe Damascus whut'enne Sizi boozii' gha bubulh yálhduk.

²⁸ 'Et la Saul buzih netl'adinda' 'ink'ez Jerusalem ndulcho whe nuya, 'aw lhníljut whe Sizi boozii' gha Yak'usda ooghuni be bubulh yálhduk.

²⁹ Lizwif, Greek k'uyalhdukne, 'enne cha bubulh yálhduk 'ink'ez bubulh húk'w'u nuhúlhye' 'et hoontsi' hizoolhghelhel hukwa' huyulh'en.

³⁰ 'Et la ndunne ooba 'alha' hoont'ohne náhuhoon'ai whe Saul Caesarea ts'e buch'a húyoolhti. 'Ink'ez la dukeyoh Tarsus huwhút'ni ts'e whehúyalh'a'.

³¹ 'Et la ndulcho whe Judea, Galilee, 'ink'ez Samaria whulh Sizi ba 'ilhúhozdilne 'aw dzoh nulhuldehne hooloh. 'Et whe la buba hoonzoo whe

lhódizut 'ink'ez cha Ndoni gha ooba 'alha' hoont'ohne ulhtus úbulhtsi. 'Et huwa 'on nus lhane huzdli' 'ink'ez neMoodihti za hudílhti' suli'.

Keyoh Lydda 'ink'ez Joppa huwhút'ni-un, 'et Peter huwa 'ít'en tune' 'út'en

³²'Et 'awet Peter soo ndulcho whe nuya. 'Et la 'illoh Yak'usda ooch'e'ne, Lydda whut'enne,

³³'enne la but's'ú nuya whe 'ilhoghun dune, Aeneas huyúlhni, ghu ninya. 'En la lhk'udit yus k'ut délhdsni 'ink'ez la sulhti za 'unt'oh.

³⁴'Et la Peter uyúlhni, “Aeneas Sizi Gri soo na'unyinla! Dunadinyaih 'ink'ez nlili k'ut soo ná'hoonleh,” yúlhni. 'Aho Aeneas dudinya.

³⁵Mbene la keyoh Lydda 'ink'ez Sharon huwhut'ni-un whut'enne ndun dune Aeneas huyan'en whe ts'iyawh neMoodihti hits'u nálhya.

³⁶'Et la keyoh Joppa huwhút'ni-un 'ilhoghun ts'eke 'et whut'en-un Tabitha huyulhni. 'En ooba 'alha' hoont'oh-un. Boozi' Greek k'un'a “Dorcas” huyúlhni 'et “yests’e” ni whe 'utni. 'En 'ahoolhyiz hoonzoo túne'ut'en, 'ink'ez tel'enne cha la'ut'en.

³⁷'Et 'oh da' nduda suli' 'ink'ez dazsai. Hizi tunáhuyulhti 'ink'ez howhut'í-un dohyo 'et nehinihli.

³⁸Joppa Lydda whuts'un 'aw lhnildza' 'et la Sizi yugha hodul'ehne, Peter Lydda usda whulh 'úhudants'o nane dune, 'enne la whuz whe bahalh'a', “'Awhe' soo 'a nets'ínyalh!” huyúlhni.

³⁹'Et 'aho Peter lhadúja 'ink'ez bubulh whenát'az. Whuz oozya whe ndo dune whut'i dohyo ts'e, whuz whenya. Ts'iyawh tsandilhne higha ózdil, hutso whe nyoon ts'eke, Dorcas huyúlhni-un, khuna da' dzoot'an 'ink'ez dzoot te buba 'uyalh'en-i, hinalhts'et nahúyule.

⁴⁰'Et Peter ts'iyanne 'az whenaílh'a', dugwutsi be nenínya 'ink'ez tenadidli. Nyoo nezi yuts'u nálh'a 'ink'ez utni, “Tabitha, dudinyaih!” 'Et yután'en ibulh Peter yutilh'en whe 'aho dó net'l'adinda'.

⁴¹'Et Peter yula ilhchoot 'ink'ez didilhya. 'Et la Yak'usda ooch'e'ne, tsandilhne tubulh, bukahizya 'ink'ez khuna whe butl'anáyalhti.

⁴²'Et Joppa dulcho whe njan whulh 'úhudants'o whe lhane neMoodihti buba 'álha' yint'oh suli'.

⁴³'Et la Peter, Simon 'uzus 'úlh'en-un, 'atsulyaz yuzih inda'.

Peter Cornelius khuni unzoo-i be yulh yálhduk

10 ¹Caesarea 'et la 'ilhoghun dune Cornelius huyúlhni-un 'et usda. Roman lhuganne, 'enne la, “Italy bohne” hubuhút'ni 'enne ndun bumoodih unli.

²'En la teni' nilhdzun-un dune unli, 'ink'ez Yak'usda énułjut-un 'unt'oh. Didut 'ink'ez ook'ekooke ts'iyawh Yak'usda za hudílhti'. Lizwif tel'enne, 'enne cha tube bula 'ut'en 'ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un tenadudli.

³Dzetziz hukw'elh'az, 3:00 at'en, 'et la 'uja hoonli bengahun néwhults'ut. 'Et soo ts'ih'un Yak'usda oolizasne 'ilhoghun 'en danínya 'ink'ez, “Hadih Cornelius,” yúlhni.

⁴Tube oogha 'únjaz whe la lizas yunilh'en 'ink'ez la, “Dáhooja?” yúlhni la. 'Et la lizas utni, “Yak'usda ntenadudli yudánts'o, 'ink'ez nye 'ugha té'nizeh cha unzoo, 'et huwa Yak'usda nyunalni.

⁵Dugwe', Joppa ts'e 'ilhoghun dune Simon, 'en la Peter cha huyúlhni, 'en ookunáhoolh'a'.

⁶Ndun dune, 'uzus 'úlh'en-un, 'en cha Simon huyúlhni, yatoo' ba whut'i, 'en zih usda, 'ink'ez datánt'elh-un, 'et huwun nyudutánelh.”

⁷'Et hukw'elh'az ndun lizas yulh yaílhduk-un whenádide whe Cornelius nane yoh 'ut'enne, dich'oh oodune'ne, 'ink'ez 'ilhoghun lhugan-un, 'en soo Yak'usda za dílhiti, 'en cha dich'oh yunat ne'út'enne tahayálhti.

⁸Daja-un huwun ts'iyawh ubudáni' 'ink'ez Joppa ts'e whébalh'a'.

⁹'Et 'om bun dzin ndunne tane keyoh Joppa 'awet whenghoh hidulh, 'et 'oh whuya hoozulh whu za Peter 'en cha Joppa usda whe, dzetziz at'en 'et ndo bun k'ut^m whuz dugha ínya tenadutidli 'et wheni.

¹⁰'Et la Peter ooye'ílt'sul, 'uti'ulh hukwa' ninzun t'alh-i lhahíduleh whutoh, 'et la hoonli bengahun néwhults'ut.

¹¹Ndo yat ts'e lhch'az 'úhooja 'ink'ez la ts'ut cho dult'oh-i, didun whédint'i, 'i t'az ndus de hámbal, 'ink'ez la yun nenimbal.

¹²'I bet la khuna didowh-i, t'l'ughus, 'ink'ez yinka dut'ai cha, 'i ts'iyawh yuk'udilh'ts'i.

¹³'Ink'ez la, “Peter dudinyaih, 'inghan, 'ink'ez 'in'alh,” whutni.

¹⁴'Et hoonts'i Peter ndutni, “SMoodihti ndi khuna-i me ts'útni ooch'az nijoot whe' hoont'oh, 'et huwa 'aw oos'alh aít'oh!”

¹⁵'Et doo cha za 'uw'hútni, “Ndai la Yak'usda oot'alh ni-i, 'aw, 'Lait'i 'unt'oh,' dini iloh!”

¹⁶Soo tat whucho 'et njan bengahun nenáwhults'ut 'ink'ez ndi námbal inle'-i ndo whenált'sut.

¹⁷'Et Peter njan bengahun néwhults'ut-un 'et dawhút'en whe' whut'en, 'et huwu nuní nuzut whe 'ink'ez la ndunne Cornelius whuz whebalh'a'ne nts'e Simon ooyoh 'et t'ehonanzin 'ink'ez la hukwuti 'et nódilhya.

¹⁸Húháyih 'ink'ez 'uhoodulh'kut, “'Aw Simon 'en Peter cha huyúlhni-un njan lhido?”

¹⁹'Et Peter 'awhuz njan hon'en-un beni taóodolts'it hukwa' 'ut'en whe Ndoni uyúlhni, “'Oozílh'ts'ai, njan tane dune, 'enne nkáhitís'en.

²⁰Dunadindaih 'ink'ez nyo náíndalh. Buch'a tsédoni junih bubulh 'útanelh, si whuz whebís'a' whe' hut'en,” yúlhni.

m 10:9 'Et keyoh bun k'ut lh'ts'e whudiz'a-un huhoohl'i.

²¹'Et Peter nanája 'ink'ez nyoonne dune ubúlhni, “Si 'ust'oh, dune ookaitáh'en-un. Di ha ndiz tihdil?”

²²'Et 'uhuyúlhni, “Lhuganne moodih, Cornelius, 'en netílh'a' whe' ts'ut'en. Dune unzoo 'ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda ts'u ténadudli, Lizwifne cha ts'iyawh hidílhiti'. Yak'usda oolizas 'ilhoghun 'en duyoh ts'e nka'doni' yulhni, 'ink'ez dája dutanelh 'et nyoozólhts'ai 'et wheni.”

²³'Et la Peter yoh dábaninla 'ink'ez 'et hantez.

'Et 'om bun dzin lhadúja 'ink'ez bubúlh nátist'az whe whulohne ooba 'alha' hoont'ohne Joppa whut'enne, 'enne cha bubulh lhunáhusdil.

²⁴'Et 'om bun dzin la Caesarea ts'e oozya. 'Et la Cornelius yuba sulh'i duk'ekene 'ink'ez dunatneke cha, “'Anih,” hubudáni'.

²⁵Soo Peter yoh ts'u tizya whe Cornelius yududziza 'ink'ez yubut nachániti.

²⁶'Et Peter, “Dunadindaih. 'Ants'i 'oh dune 'ust'oh,” yúlhni.

²⁷'Et la yoh ts'e hóota'us whuts'un Peter Cornelius bulh yálhduk za utni 'ink'ez yoh ts'u hooz'az whe lhane dune 'ilhúhozdil whunilh'en.

²⁸'Et ubúlhni, “Nohnich'oh soo cho t'éoonáhzun, Lizwifne whuch'az nijoot 'udun yun k'ut whut'enne buyoh dats'óoya' 'ink'ez bubulh né'ts'oot'en huba lhe'hóot'oh. 'Et hoonts'i, Yak'usda whusúnihltan 'aw 'uyoonne dune me sba hinli doosni' áft'oh.

²⁹'Et huwa skunaóozulh'a' whe 'aw tselhdúsní whe nohts'u whúsasya. Inka nohóoduskut di ha 'ahja skunaóozulh'a'?”

³⁰'Et Cornelius utni, “'Et ndowheya hoozulh at'en tat dzin inle' whe dzetniz hukw'elh'az 3:00 at'en 'uhunit'o whe syoh sóo hoosni 'ink'ez tenadudli whe khunsul dune naih soo ulhyul-i be usda-un

³¹sbut usyin 'ink'ez súlhni, ‘Cornelius, Yak'usda ntenadudli yudánts'o, 'ink'ez nye 'ugha té'nize cha unzoo, 'et huwa Yak'usda nyunalni.

³²Dugwe', Joppa ts'e 'ilhoghun dune Simon, 'en la Peter cha huyúlhni, 'en ookunáhoohl'a'. Ndun dune 'uzus 'ulh'en-un, 'en cha Simon huyúlhni, yatoo' ba whut'i, 'en zih usda, 'ink'ez whusaínya de la nyulh yátihduk,' 'et njan lizas sudáni'.

³³'Et huwa 'aho nka whenáhoos'a', 'ink'ez soo 'ínja nets'u whúsainya. 'Ink'ez njan 'awet ts'iyawh Yak'usda bulh 'úts'int'oh mba ts'ilh'i dája neMoodihti huwá nyulh'a-un huwun nebulh yátalhdúk.”

Peter khuni unzoo-i be bubulh yálhduk

³⁴'Et 'awet Peter yawhénihduk whe ndutni, “Soo ts'ih'un t'éooníszin 'et 'álha' hoont'oh 'alghoh lhgha Yak'usda nenilh'en. 'Aw 'ilhoghun dune 'on nus yuts'úlh ditni-un hooloh.

³⁵Mbene la ndi yun k'ut Yak'usda za dílhiti'ne 'ink'ez tank'us 'utit'elh whénuljutne, 'enne Yak'usda buka datni nts'oh 'udun yun k'ut whut'enne 'et hoonts'i.

³⁶ Israel oots'u hainzutne bubulh 'údahts'o la dahúja whe khuni unzoo-i butl'adílts'ut 'ink'ez Sizi Gri, 'en gha, dahúja whe ndi khuni unzoo-i be budzi dinghel, 'en ts'iyanne dune buMoodihti unli whe 'unt'oh 'et huwa.

³⁷ 'Ink'ez cha Israel oots'u hainzutne bukeyoh ndulcho whe nts'oh te hooncha tune' whust'en, ndet la John too be' ts'ul'ih huwu yailhduk whe Galilee 'et whuts'un whe' whudit'en, ts'iyawh t'éoonáhzun.

³⁸ T'enahzun Sizi Nazareth whut'en-un, 'en daja whe Yak'usda Ndoni 'ink'ez be ts'ílhtus-i cha yuyudán'ai 'et huwa ndulcho nuya hoonzoo te ne'út'en 'ink'ez mbene la netsudule k'une' bul'en 'enne cha soo na'bulh'en, Yak'usda Sizi yulh 'unt'oh 'et huwa.

³⁹ Lizwif bukeyoh nts'oh te ne'úst'en t'ets'onínzun, nenalh 'úhoot'en 'ink'ez Jerusalem 'et tulalhgas 'uhíndunilht'o whe hizilhghi.

⁴⁰ 'Et hoonts'i, whulh tat dzin 'et Yak'usda nahuyílhna' 'ink'ez nenalhts'et noya' yulhtsi,

⁴¹ dune ts'iyawh iloh, wheni za mbene la nenalh 'úhoot'enne Yak'usda 'utahanéyanla ínle'. Dunadija hukw'elh'az bulh uts'an'ulh 'ink'ez bulh 'úts'itnai' inle'.

⁴² 'Et huwa ndi khuni unzoo-i dune be bubulh yáts'oolhduk, huwa néulh'a 'ink'ez 'et 'uzdooni' Yak'usda Sizi 'en 'utahayálhti dune yaidlanne 'ink'ez khunane cha huba nahooyeh ha.

⁴³ Yak'usda be nus hóo'enne ts'iyawh highu yailhduk mbene la ooba 'alha' hoont'ohne Sizi Gri 'en gha bulubeshi buba 'únyutilhdulh."

'Udun yun k'ut whut'enne Ndoni buyudílts'ut

⁴⁴ 'Et Peter 'awhuz yalhduk whe mbene la yoozílhts'aine Ndoni buyudílts'ut.

⁴⁵ Ndunne Lizwif ooba 'alha' hoont'ohne, Peter bulh whusaindilne, buba hooncha 'uhooja 'udun yun k'ut whut'enne hoonts'i Ndoni buts'ó t'l'aidilts'ut 'ink'ez buyudílts'ut.

⁴⁶ 'Ink'ez 'enne khuni whutso da' t'ehinúszun-i be yawwehúnilhduk whe Yak'usda hudílhti' whe hubodíts'o. 'Ink'ez 'et Peter uboodulhduk,

⁴⁷ "Ndunne, 'enne cha wheni nek'un'a Ndoni buyudílts'ut. Ndunne too be' tilnelh de mbe dah dutinelh?"

⁴⁸ Inka 'et bugha óonin'ai neMoodihti boozil' gha too be' hutilnelh. 'Et hukw'elh'az la Cornelius Peter yughu tedudli 'atsulyaz buzih ooda' ha.

Jerusalem ooba 'alha' hoont'ohne Peter bubulh yátihduk

11 ¹ 'Et whel'a'ne 'ink'ez ndunne ooba 'alha' hoont'ohne te Judea ndulcho whe 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha Yak'usda ooghuni huyílhchoot 'ink'ez hits'u nálhya 'et whulh úhudants'o.

² 'Et la Peter Jerusalem ts'e oozya, whulohne Lizwif ooba 'alha' hoont'ohne Peter hidulhyoh utni,

³“Udun yun k'ut whut'enne, Lizwif lhilohne, 'enne buzih hoont'i 'ink'ez bula 'an'al cha 'inja inle,” huyúlhni.

⁴Inka Peter ndulcho whe 'udechoo whuts'un bulh dahooja-un huwun ts'iyawh bubulh náhoolnuk.

⁵“Keyoh Joppa 'et tenadusdli whe hoonliyaz senghun néwhults'ut ts'ut cho didun whedint'i, 'i ndus de haímbal 'ink'ez szih nenimbal.

⁶Soo cho nis'en whe khuna-i didowh whe tl'ughus, 'ink'ez yinka dut'ai cha 'i yuk'udilh'ts'i nus'en.

⁷Ink'ez sulhyá 'e'dutilhduk, 'Peter dudinyaih, 'inghan, 'ink'ez 'in'alh,' whutni.

⁸'Et hoonts'i, 'SMoodihti 'awundooh, ndi khuna-i me ts'út'ni, ooch'az nijoot whe' hoont'oh, 'et huwa 'aw oos'alh aít'oh,' dusni.

⁹'Et doo cha za ndus de 'úwhutni, 'Ndai la Yak'usda oot'alh ni-i, 'aw lait'i 'unt'oh dini iloh!'

¹⁰Soo tat whucho 'et njan benghun nenáwhults'ut 'ink'ez ndi náímbal inle'-i ndo whená'ts'ut.

¹¹'Et 'oh whuya hoozulh whuza tane dune Caesarea whuts'un sts'ú botilh'a'ne 'awet yoh susda ts'e hoozdil.

¹²'Et Ndoni 'usúlhni, 'Aw buch'a tsé'lh'dini whe bubulh ín'us.' 'Ink'ez ndunne lhk'utáne ooba 'alha' hoont'ohne, 'enne cha Caesarea ts'e sulh h'ú'tzidil 'ink'ez ts'iyawh Cornelius ooyoh ts'e dáz'nindil.

¹³'Et nedáni' ndun lizas duyoh usyin whe yunilh'en 'ink'ez uyúlhni, 'Joppa ts'e whuz ndun dune Simon Peter huyúlhni, 'en ookunáhoolh'a'.

¹⁴'En la nohdutánelh datí'fhnelh 'et whe la nyun 'ink'ez nk'ekoone te dutihjih.'

¹⁵'Et 'awet yawhénusduk whe 'udechoo whe wheni lhe'ts'uja whuz un'a 'enne cha Ndoni buyudí'ts'ut.

¹⁶'Et whunazni neMoodihti 'et ndutni inle', 'John dune too be 'ulh'en-un, 'en too be too be' nohulh'en inle', 'et hoonts'i 'et whusawhú'tilts'ulh, sBá 'en Ndoni nohts'ó tl'aiduti'alh 'ink'ez nohyudú'tilts'ulh 'et whuz un'a too be' nohtilelh.'

¹⁷'Et 'alha' hoont'oh wheni danéinla inle' Sizi Gri neba 'alha' 'unt'oh suli' whe Yak'usda hoonzoo negha óonin'ai, ndunne 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha whuz un'a 'ubínla. Mbe usdli ha suba Yak'usda ooch'áz dosni?'

¹⁸'Et Jerusalem ooba 'alha' hoont'ohne hodánts'o whe Peter hich'az yálhduk 'etsul 'uhud'ija 'ink'ez 'enne cha Yak'usda hudí'lhti'. 'Ink'ez nja nduhú'tni, “Udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha lht'anahunoodilh 'ink'ez 'ilhiz hukhoona'. 'Et whuz un'a Yak'usda bughá whunin'ai,” hutni.

Antioch whut'enne Yak'usda ooghuni hidutáts'o

¹⁹Stephen hizilghhi hukw'elh'az ndunne Yak'usda k'une' 'ut'enne ube húzula, 'et 'oh da' Yak'usda k'une' 'ut'enne ts'iyawh yahándil.

Inka whulohne nilhza' Phonecia ts'e, Cyprus 'ink'ez Antioch ts'e cha whehándil. Khuni Unzoo-i Lizwifne za be bubulh yábulhduk.

²⁰'Et hoonts'i whulohne ooba 'alha' hoont'ohne dune Cyprus 'ink'ez Cyrene ts'e haíndilne, 'enne Antioch ts'e whehándil 'ink'ez 'et 'udun yun k'ut whut'enne bunalh húdani' khuni unzoo-i Sizi neMoodihti 'en ghun ubulh yábulhduk.

²¹NeMoodihti hiyé ulhtus-i bugha ínin'ai 'et whe la lhane dune Yak'usda ooghuni hílhchoot 'ink'ez hits'u nálhya.

²²'Et la Jerusalem ooba 'alha' hoont'ohne whulh 'úhudants'o, inka Barnabas 'en Antioch ts'e whehúyalh'a'.

²³'Et whuz oozya whe whunilh'en daja whe Yak'usda ndunne dune ye unzoo-i be buts'un unzoo. 'Et hóost'et 'ink'ez buba nus whúnilh'ti, "Nts'oh dáhoont'oh 'et hoonts'i neMoodihti soo bulh za 'ooh't'e," ubúlhni.

²⁴Barnabas 'en la soo Ndoni yudínda 'ink'ez tube dune ooba 'álha' hoont'oh. 'Ink'ez la lhane dune neMoodihti hits'u nálhya.

²⁵'Et la Barnabas keyoh Tarsus ts'e whenya Saul 'en kunúta.

²⁶'Et nayilh'ti 'ink'ez Antioch ts'e nayoolhti. 'Et 'ilhoh náwhudizut whe nahúlt'oh dune Sizi Gri yugha hodul'ehne butoh dune hubuhodalh'e'. 'Ink'ez Antioch 'et la Sizi Gri yugha hodul'ehne, 'enne 'udechoo Sizi Gri oodune'ne ubuwhútni.

²⁷'Et 'oh da' za Yak'usda be nus hoo'enne Jerusalem whehúndil whe Antioch ts'e hoozdil.

²⁸'Et butoh 'ilhoghun Agabus huyúlhni-un, 'en la dudinya 'ink'ez Ndoni gha, "Awet nilhduk wun yun k'ut ndulcho whe dai whútale," hubúlhni la. 'Et Claudius lerwe 'uk'enus dízti'-un unli whe 'et la ndúhooja.

²⁹Inka Sizi Gri yugha hodul'ehne lhgha 'úhudija whe 'ilhoghun hinli whe bubulh ooba 'alha' hoont'ohne, Judea dilhts'ine, ndet 'úhint'oh whe bula 'hutit'elh hutni.

³⁰'Et la nduhúja whe la Barnabas 'ink'ez Saul bulh nyoo sooneya butl'aháyudzih whe ubuhútni, "Ndi sooneya nebulh ooba 'alha' hoont'ohne be búla'tiht'en, dune tso whudilh'dzulhne butl'ayóohdzaih."

Lerwe Herod ooba 'alha' hoont'ohne bube túzilalh sulí'

12 ¹'Et 'oh da' at'en Lerwe Herod ooba 'alha' hoont'ohne bube zúla sulí'.

²'Et la James, John bulhutsin huwá balh'a' whe saluzti be hizilhghi.

³'Et Herod t'oonanzin Lizwif huhóont'i' whe honilh'en inka Peter 'en cha 'ayan'ai, lhes lhuntildoh-i ut'alh-un whewhúnahulnih 'et 'uhooja inle'.

⁴'Et Peter huyílhchoot hukw'élh'az, 'uhayan'ai whe huwunline dine whe lhuganne lkh'enáhudidulh, 'enne highole' ha butl'aháyalh'ti. Njan Butus Lhuseya-un hukw'elh'az ts'iyanne nalh huyootálh'zih 'et wheni.

Peter 'adin'ai-un lizas tenínilhti

⁵Inka Peter 'uhidilh'ai 'et hoonts'i ooba 'alha' hoont'ohne soo ndet 'úhint'oh-un, 'et hiba tenadudli.

⁶'Et Peter dune ts'iyanne but nehítalhtelh whutso 'ulhdzis, 'et la Peter nane huwunlíne bube guz nanisti, sih nanistl'oo-un whenkuti 'et cha nane lhuganne huwunli.

⁷Khunsul neMoodihti oolizas bengahun be hóodiltsai, yoh cha hoot'en sulí. 'Et lizas Peter 'ún be nilhni whe ts'enainílhzut 'ink'ez, “Soo 'ah dudinyaih!” yúlhni. 'Et 'aho nyoo lhuztih t'ool be yulhghel-i oola oots'u hayánkat.

⁸'Et la lizas, “Tsunadil'oooh 'ink'ez kenadil'oooh cha 'ineh,” yúlhni. 'Et Peter ndúja 'et la lizas, “Nluglok cha t'unásilchoos, 'ink'ez sunanyalh,” yúlhni.

⁹'Et Peter 'adin'ai-un yuténinya 'aw t'éoonúszun dat'en-un ndun lizas 'alha tilah 'unt'oh k'us 'ants'i bengahun néwhults'ut ninzun.

¹⁰Udechoo huwunline zih lhunáhust'az, 'et whulh nat-un cha. 'Et la lhuztih dá dintan-i cho keyoh datí-un hugho nin'az whe dich'oh ndi dati buba dáha'dankez. 'Et tenáhant'az 'ink'ez ti hutiz'az ibulh lizas hooloh sulí.

¹¹'Et la Peter beni naóodisdli 'ink'ez la 'uninzun, “'Awet t'eeoniszin 'alha' hoont'oh, neMoodihti dulizas whusayálh'a' 'ink'ez Herod Lizwifne tubulh dzoh nusotilhzut-un, 'et whuch'a súlhyih.”

¹²'Et njan howu nuní nizut whe Mary ooyoh 'et howu ninya, 'en John Mark ooloo. 'Et la lhane dune 'ilhúhózdil 'ink'ez tenahududli.

¹³'Et la Peter yoo 'az ts'e dati dunulkw'uz whe ts'ekeyaz, 'et 'ut'en-un Rhoda 'et huyúlhni-un, 'en la dati nenínya whe yudánts'o.

¹⁴'Et 'aho Peter 'utni natséyoodílhst'it whe hóont'i k'et, 'aw dáhalhe'ditel 'ink'ez 'ants'i yoh danálgai 'ink'ez, “Peter dati usyin!” ubúlhni.

¹⁵“Nyeni hoollel whe 'udini,” huyúlhni. 'Et hoonts'i, “'Alha' dusni,” ni za 'utni whe, “'Awundooh, oolizas la 'ut'en,” hutni.

¹⁶'Et whutoh Peter dati dunulkw'uz za 'utni. 'Udek'ez te hiba daha' dantan, tube buba hooncha hitilh'en whe.

¹⁷'Et buba núlhni whe t'ehudoosni ubulhni 'ink'ez buba hukw'u nuhúlhye' daja whe neMoodihti 'adin'ai whe tenánilhti. “James 'ink'ez 'on 'unne ooba 'alha' hoont'ohne ts'iyawh ubodóhni,” ubúlhni. 'Et 'awet 'uts'un bughu whenája.

¹⁸'Et bundada' la lhuganne huwunlíne Peter hik'énintai whe whewhunujut whe lhtahúwhunt'ai, “Peter 'en dája,” lhodútni.

¹⁹'Et la Herod, “Peter hikunoota!” ubúlhni. 'Aw nahayólhtelh ait'oh inka mbene la yughinle'ne ubuhoodalhkut 'ink'ez, “Uboohooghan,” ubúlhni.

'Et hukw'elh'az la Herod Judea ts'e whenya 'et whuts'un la Caesarea ts'e cha 'ít'en.

'Et 'awet Herod datítsah

²⁰'Et ndunne nat-un keyoh Tyre 'ink'ez Sidon whut'enne, 'enne Herod tube cho bubulh húnilch'e inka lhane hinli whe Herod highu nindil. Blastus 'en la lerwe yoh yuba huwunli, 'en ts'ú nehidilti. 'Et la 'ants'iyia Herod highu nindil 'ink'ez buba soo' hooleh-un hits'u húkwa' 'utni lerwe ookeyoh ts'e whuz de za huya'alh-i whuz hakat 'et huwa.

²¹'Et dzin buba hoozi-un Herod 'et dulerwe naih yé naja 'ink'ez kw'uts'uzda ooba' yint'oh-i yuk'etl'adida'. 'Et whuts'un la dune bubulh yálhduk.

²²'Et 'ahúldzul whe huhuyih, “Aw dune iloh utni, yalhduk, Yak'usda unli-un utni!” huyúlhni.

²³'Et 'on nus óost'et, 'et 'aho Yak'usda oolizas Herod nduda yulhtsi 'ink'ez 'usgo yúlh hanildo 'et hukw'e dazsai.

²⁴Yak'usda ooghuni lhane dune buba 'alha' yint'oh 'ink'ez ndulcho whe t'enudzun sulí'.

Barnabas Saul bulh Ndoni 'atahábalhti 'ink'ez whebalh'a'

²⁵Barnabas Saul bulh 'uhuwulh'en-un lhahódinla whe Jerusalem ts'e hanáhidil John Mark 'en dulh 'úhuyul'en.

13 ¹'Et la keyoh Antioch Sizi gha 'ilhozdílné whulohne Yak'usda be nus hoo'enne 'ink'ez Yak'usda ooghuni hodulh'ehne cha hudilhts'i. N dunne dune, 'enne whulohne 'uhint'oh, Barnabas, 'ink'ez Simeon, 'en la dune dulhgus huyúlhni, Lucius cha, Cyrene whut'en-un 'unt'oh, Manaen, 'en la yun whu moodih, Herod yulh dúnduninyai-un, 'ink'ez Saul cha 'unt'oh.

²Soo húhoonih 'ink'ez neMoodihti hiba 'út'en whutoh, Ndoni ubúlhni, “Barnabas Saul bulh sba 'udun nébutalhtel, ndi 'ut'en bugha ínus'ai-i 'uhuyooleh 'et wheni.”

³'Et doo cha za soo húhoni 'ink'ez tenahudidli whe butsi k'ódalni 'ink'ez whébahalh'a'.

Barnabas, Saul 'ink'ez bubulh 'út'enne te, Cyprus noo k'éhindil

⁴'Et Ndoni ubutílh'a' whe Barnabas 'ink'ez Saul bulh Seleucia ts'e hoozdil, 'et whuts'un noo Cyprus huyúlhni whuz hoozki.

⁵'Et keyoh Salamis ts'e hoozdil whe Lizwif bulugliz 'et Yak'usda ooghuni be yáhalhduk. John Mark 'en cha bula 'ut'en 'et wheni dulh 'úhuyul'en.

⁶'Et la ndi noo ndulyiz whe hik'oozdil 'ink'ez Paphos ts'e hoozdil. 'Et la ndun ne'dulhdeh-un, Joshua oooye' huyúlhni-un, Lizwif unli, 'en Yak'usda be nus hoo'en-un na'dudil'i, 'en cha 'et usda.

⁷Ink'ez njan noo k'ut whumoodih, Sergius Paulus huyúlhni, dune beni hoonli-un 'unt'oh, 'en ndun ne'dulhdeh-un ooyadan unli. 'En la Barnabas Saul bulh, “'Anih,” hubudáni' Yak'usda ooghuni dutáts'o hukwa' ninzun 'et wheni.

⁸Et hoonts'i ndun ne'dulhdeh-un, Greek bughuni k'un'a Elymas cha huyúlhni, 'en Yak'usda ooghuni yuch'az yúnoolht'i hukwa' yulh'en.

⁹Et Saul, 'en Paul cha huyúlhni, Ndoni k'une' yul'en whe soo cho yunin ts'e yunilh'en

¹⁰ink'ez uyúlhni, “Netsudule ooye', ndai la unzoo-i ts'iyawh ooch'az dintni. Soo hoonts'i whe dune nanin'ah ts'iyawh hoont'i, Yak'usda ooghuni 'i cha whuts'it khuni naoolhtselh hukwa' ilh'en.

¹¹Yak'usda nyulh húnilch'e inka soo ts'ih'un whuzan'en tanleh 'atsulyaz wheni!”

'Et 'aho ndun Elymas dulh'gus-i oona k'eínde, 'ink'ez hoos'en sulí'. 'Ink'ez la dune yula t'az nítílyalh-un hahuyih.

¹²'Et la noo k'ut whumoodih njan dahooja hoon'en whe Yak'usda ooba 'alha' yint'oh sulí'. Ndaí la neMoodihti ghun whuhuyodalh'e'-un tube huwun ba hooncha.

Barnabas Paul bulh Antioch Pisidia buyun k'ut whuz'ai-un whuz hoozdil

¹³'Et Paul 'ink'ez yulh nudilhne tubulh Paphos 'et nus huzki whe Perga 'et la Pamphylia whuz'ai-un whuz hoozki. 'Et John Mark buk'enaja 'ink'ez Jerusalem ts'e whenája.

¹⁴'Et Perga whehúdindil whe 'on no Antioch, Pisidia whuz'ai-un, whuz hoozdil. 'Et la Lizwif nahulyis-un dzin bulugliz dahúnindil 'ink'ez nátl'ahudilts'i.

¹⁵Moses ooghuni 'uk'unusguz-i 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne bughuni cha hik'eyailhduk hukw'elh'az, Lizwif lugliz whumoodihne Paul, Barnabas cha 'enne ubuhútni, “Neulhutsinke, khuni huye tílhtus-i bugha dútan'alh aht'i de, ndunne dune bubulh yátílhduk hukwa' uzninzun.”

¹⁶'Et la Paul dudinya 'ink'ez buts'u dúdílni whe bubulh yáwhenilhduk 'ink'ez ubúlhni,

“Sulh dunene 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne cha, mbene la Yak'usda dilhti'ne soo zúlhts'ai.

¹⁷Israel oots'u hainzutne buYak'usda 'en netsoda'ne 'utahábanla 'ink'ez Egypt whut'enne bunalh híncha ubulhtsi. 'Et hukw'elh'az Yak'usda whelhtus-un 'et whe ndunne Egyptne bukeyoh whuts'ahanábanla.

¹⁸'Ink'ez dune luhoot'ih ts'e 'et dit whunizyat yus k'ut whutoh 'et hich'a ne'ut'en, 'et hoonts'i k'úne' bulh'en whe inle'.

¹⁹'Et lhtak'ant'it didowhne, 'enne Canaan whuyun k'ut whuzdla-un, 'et dilhts'ine, 'enne Yak'usda gak hubulhtsi, 'ink'ez 'et ndunne dudune'ne, 'enne bukeyoh whulhtsi.

20 'Et 450 naoodizut whutoh 'et dune hanle'.

'Et hukw'elh'az Yak'usda be nus hoo'en-un Samuel whusatíyalh whuts'un lhane whe bumoodih inle'.

21 'Et lerwe ha' hutni whe, Saul Kish ooye', 'en Yak'usda bugha ínilhiti. 'En Benjamin ekédinzut-un 'ilhoghun 'unt'oh, 'ink'ez dit whunizyat yus k'ut 'et bulerwe inle'.

22 'Et Saul Yak'usda whusanáyalhiti hukw'elh'az whe 'et la David 'en bulerwe yulhiti 'ink'ez Yak'usda 'en yughun ndutni, 'David Jesse ooye' 'en sdzi k'oh ts'e dune unli. Ts'iyantsuk whe sk'úne' tit'en whe 'unt'oh.'

23 Sizi David ekédinzut-un, 'en la Israel oots'u hainzutne ubutilhyis wheni Yak'usda buts'ítílh'a' buts'úyoozi inle' 'et huwa.

24 'Et Sizi whe'dutat'elh whutso 'et la John dune too be 'ulh'en-un Israel oots'u hainzutne bubulh yálhduk, dudeni náhondunooleh 'ink'ez too be' hoolneh, ubúlhni.

25 'Et 'awet John dune too be 'ulh'en-un dude 'ut'en lhai dutileh whe 'et ubúlhni, 'Mbe usdli nahzun? 'Aw ndun ooba sulh'í-un, 'en iloh 'ust'oh, 'et hoonts'i whunulh'en, suntiyalh whe 'unt'oh. Ooke hana'tisdlelh-un 'et wheni hoonts'i 'aw huba soo lhe'uzdzoo,'" ubúlhni.

26 'Et Paul 'on 'un ubúlhni, "Sulhutsinke, Abraham ekédinzutne, 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, mbene la Yak'usda ts'un tenadudline, nohni ts'iyawh, wheni cha, ndi khuni 'i netilhyis wheni nets'ó t'l'adilts'ut.

27 Jerusalem 'et whut'ine 'ink'ez bumoodih unline cha 'aw t'éhinúszun neulhyis-un 'únt'oh. Lizwif nahulyis-un dzin totsuk ndi Yak'usda be nus hoo'enne 'uk'unuháyuzguz-i ook'uyaduk 'et hoonts'i 'aw bubeni tálhodulh'tit. Sizi datítsah ts'e be' hininya, 'et huwa Yak'usda be nus hoo'enne bughuni 'alha' 'unt'oh huyulhiti.

28 'Et 'aw huwa hizoolhghelh-un hooloh 'et hoonts'i Pilate 'en highu tédudli hizoolhghelh ha.

29 'Et ndi ooghun 'uk'únusgúz-i dája ni 'oh te ne'huyulh'en whe tulalhgus k'ut nehinilhiti, 'ink'ez 'uhayalhti.

30 'Et hoonts'i Yak'usda yaidlánne toh nahuyílhna'.

31 'Et la Galilee 'ink'ez Jerusalem whuts'un yúlh lhusudilne, 'enne hukw'elh'az lhat dzin hiyan'en. 'Enne Israel oots'u hainzutne highun whúbontilhtunne hinli.

32,33 'Et wheni njan whusats'ándil khuni unzoo-i ook'unohbulh nats'otilnuk. 'I Yak'usda netsoda'ne, 'enne buts'un datínelh ni-un 'andit wheni, bube uzdindilne, nenalh 'ít'en whe Sizi nahuyílhna'. 'Ink'ez ndi bulh nanki Shun 'uk'unusguz-i cha ndutni,

'Nyun Si SYe' 'int'oh,

'andit dzin, mBá susdli,' ni.

34 'Et Sizi nahuyílhna' 'ink'ez 'aw ooozi tilhjut ts'e natoolts'it aít'oh 'et huwun Yak'usda njan dutni.

'Ndai la oogha 'ít'en unzoo-i David oots'u yóozuszi inle'-i, 'andit nohgha tís'alh.'

³⁵'Et 'udun 'uk'unusgúz-i cha ndutni,

'Yak'usda 'aw dulh 'únt'oh dízti'-un ooyust'e oolhjut áít'oh yulhtsi.'

³⁶'Et David soo whe Yak'usda k'úne' 'ust'en khuna whutoh. 'Et dazsai whe mbene la ootsoda'ne 'uhudinla-un, 'et 'ahuyalhti 'ink'ez ilhjut.

³⁷'Et hoonts'i mbe da' Yak'usda nahuyílhna'-un, 'en 'aw ooyust'e lhlhjut."

^{38,39}'Et Paul 'on 'un ndutni, "Sulhutsinke nohni, ts'iyawh, 'alha' hoont'oh ndun Sizi dája la 'et huwa nohclubeshi nohunatidoh. 'Et t'ewhunóhzin ndai la Moses ye náhizya-i, 'i gha whuloh te nohclubeshi nohunaodeh áít'oh inle'. 'Et hoonts'i Sizi Gri 'en gha nohclubeshi ts'iyawh gak nohba whulhtsi.

⁴⁰Huwuhli ndet la Yak'usda be nus hoo'enne huwu yuhalhduk-un, 'et nohbulh 'úhoneh junih!

⁴¹'Et ndutni,

'Ughudlohne ndet la huwú nuni untihzut,

'ink'ez yaitáhdlah.

Ndi kuhna whutoh 'ut'enusdleh-i,

'i lhk'uz te whunóhonilhtan,

'et hoonts'i 'aw nohba 'alha hot'e' áít'oh tileh."

⁴²'Et Paul Barnabas bulh Lizwif lugliz huwu nahutist'az whe 'udun yun k'ut whut'enne, "Nats'ulyis dzin de nets'u nátoot'as, 'ink'ez doo cha za ndi ooghu yalhduk-i ooghun nebulh yaóolhduk," ubuhútni.

⁴³'Et yanahadil hukw'elh'az Paul Barnabas bulh nahutist'az whe Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, Lizwif ts'u nálhyane, bubontizdil inka Paul Barnabas bulh bubulh yá hulhduk whe, "Yak'usda nohts'un yé unzoo-i, 'i za gha yinka dólhts'i," ubuhútni. 'Et whe budzi ulhtus ubuhulhtsi.

⁴⁴'Et 'on 'at nats'ulyis dzin 'ankw'us ts'iyawh keyoh dilhts'íne Yak'usda ooghuni huyootuzálhts'ilh wheni 'ilhuhozdil.

⁴⁵'Et Lizwifne 'ilhozdílne hubonilh'en, 'oonih za hudizbun sulí' whe Paul huye dúdulh 'ink'ez hiba whuts'it. Daja ni-un, 'et cha whuch'az yá hulhduk.

⁴⁶'Et hoonts'i Paul Barnabas bulh 'on nus hoolhtus whe yahulhduk, "Ndi Yak'usda ooghuni 'i nohni cho be nohbulh yaóoduk huba' hoont'oh. 'Et hoonts'i ookalhe'náhzun de, 'ink'ez 'ilhiz khutihnalh-un huba soo lhe'ulhzoo' na'dunáhdzun de, 'ants'i nohba' dítni, 'et huwa 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buts'un tat'us!

⁴⁷'Et ndi khuni 'i neMoodihti ye néts'u nahizya 'i 'unt'oh, 'et nja ndutni,

'Nohni ndunne 'udun yun k'ut whut'enne be hoot'en-i buba tihle.

'Et whuz un'a yun k'ut ndulcho whe cha nohgha dune hudutijih,"

ni, Paul.

⁴⁸'Et la 'udun yun k'ut whut'enne hodánts'o whe, huhoont'i' whe neMoodihti ooghuni hiba oodálhti' 'ink'ez mbene la 'ilhiz khutinalh huba utahályane buba 'alha' hoont'oh suli'.

⁴⁹Ndulcho whe 'et keyoh neMoodihti ooghuni nudúlts'ut suli'.

⁵⁰'Et la dune 'unt'ohne, 'ink'ez ts'ekoo unchane hoonzoo' 'unt'ohne, 'enne, Yak'usda ts'un tenadudline hinli, whulohne Lizwif bughe' hoolnihne 'uts'un úbonilht'i whe Paul Barnabas bulh bube húzula suli', 'ink'ez duyun k'unabontizyoot.

⁵¹'Et inka 'et keyoh whulez ch'a dukegon naháyanghat 'ink'ez keyoh Iconium ts'e hooz'az.

⁵²'Et Sizi yugha hodul'ehne Antioch dilhts'íne Ndoni be hilhtus súli' 'ink'ez tube cho honílhni.

Iconium whut'enne khuni unzoo-i hudánts'o

14 ¹'Et la Iconium ts'e hooz'az whe 'et cha ndúhooja. Paul, Barnabas bulh Lizwif lugliz ts'e hooz'az whe 'uk'enus soo bubulh yáhalhduk, 'et huwa tube lhane Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne cha Sizi buba 'alha' 'unt'oh huzdli'.

²'Et hoonts'i ndunne Lizwifne be 'alha' hoont'oh ílhíhchulhne 'udun yun k'ut whut'enne 'uts'un úbonilht'i whe ndunne ooba 'alha' hoont'ohne buch'az náhulhya.

³'Et hoonts'i ndunne whel'a'ne sa' 'et hanke'. 'Aw lhoníljut whe neMoodihti ghun bubulh yáhulhduk daja whe Yak'usda ndunne dune ye únzoo-i be buts'un únzoo howu yahalhduk. 'Et Yak'usda njan hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en te né'hut'en ubulhtsi. 'Et huwa bughuni 'alha' 'unt'oh t'ehonínzun suli'.

⁴'Et keyoh 'ilhozdilne whulohne, 'enne Lizwif ts'u nehudindil 'ink'ez whulohne cha whel'a'ne ts'ú nehudindil.

⁵'Et la 'udun yun k'ut whut'enne, Lizwifne cha, 'ink'ez bumoodihne tubulh, whel'a'ne tebotilh'en 'ink'ez tse be ubotuzilghelh hukwa' huninzun.

⁶'Et whel'a'ne whulh 'úhudants'o whe, keyoh Lystra 'ink'ez Derbe, Lycaonia 'oh whuzdla-un whuz buch'a whetsehalhdil, 'oh ho whunat cha.

⁷Whuz khuni unzoo-i be bubulh yáhulhduk Lystra 'ink'ez Derbe whut'enne whel'a'ne khuni unzoo-i be bubulh yáhulhduk.

Lystra 'ink'ez Derbe whut'enne khuni unzoo-i hudits'o

⁸Lystra 'et la 'ilhoghun dune ooke délhodusni-un 'et whut'i, 'en la whuzdli whuts'un 'aw nulhúsyo.

⁹'Et usda 'ink'ez Paul yalhduk yoozílhts'ai. 'Et Paul yunilh'en, t'éoonínzun ndun dune ooba 'alha' hoont'oh 'et whe soo ná'titnelh ninzun inka soo cho yunin ts'e yunilh'en whe

¹⁰soo 'ultus-un uyúlhni, “Dudinyaih 'ink'ez ts'ih'un un'a sinyin!” 'Et nyoon dune dudillhoh 'ink'ez 'awet nádinya.

¹¹'Et la ndunne 'ilhozdíline Paul daja hinilh'en whe soo 'ultus-un dughuni, Lycaonia k'un'a, 'uhutni, “Neyak'usdane, 'enne cha yinka dune' k'un'a 'uhint'oh huzdli' 'ink'ez ndus de nets'un hahán'az.”

¹²Barnabas 'en buyak'usda Zeus be náhuyoozi 'ink'ez Paul cha 'uyoon buyak'usda Hermes huyúlhni-un, 'en be náhuyoozi, 'en yalhduk-un 'unt'oh 'et huwa.

¹³Buyak'usda Zeus huyúlhni 'en oolubret, soo keyoh yoo'az ts'e 'et lugliz huwhulh'ai, 'en la musdoos dune 'ink'ez 'indai 'i la keyoh datí-un whuz huyoozdla. Ndunne 'ilhozdíline whel'a'ne but's'e' hudutalhk'un 'et wheni.

¹⁴'Et Barnabas Paul bulh 'awet ndunne dune dahútinelh whulh 'úhudants'o whe, buba dzoh k'et dunaih k'uhidutilhch'ulⁿ 'ink'ez 'ilhozdilne nus buniz 'et nehúlgai 'ink'ez soo 'ultus-un 'uhutni,

¹⁵“Di ha 'et ndaht'en? Wheni cha nohk'un'a dune ts'inli, 'aw Yak'usda lhts'íloh whe' ts'int'oh. Njan khuni unzoo-i nohghá uzti'alh 'et wheni whusats'án'az. Ndi galdus unli-i nohyak'usdane ooch'az nálhyeh 'ink'ez Yak'usda khuna-un oots'un nálhyeh. 'En 'unt'oh yat, ndi yun k'ut, yatoo' cha, 'ink'ez ndai la ook'ut whuyoonli-i ts'iyawh 'uyínla whe 'unt'oh.

¹⁶'Et whuts'o da' k'úne' hut'en 'et hoont's'i but's'u halhuwhus'ai.

¹⁷'Et hoont's'i 'ahoolhyiz dunábunultun whe ndus de 'ut'en unzoo-i 'uyulh'en, 'i be ndi chan nalhtih-i 'ink'ez haníyeh 'i cha soo 'et 'ut'en ilh'i. 'Et whuz un'a t'alh-i cha nohghat'aih whe nohdzi cha hoont'i' ilh'i.”

¹⁸Ndunne 'ilhozdíline whel'a'ne but's'é' hudutalhk'un-un, 'et whuch'a 'ankw'us ubuhotun aít'oh, 'et hoont's'i Paul dughuni be k'oh 'uboohoontun.

¹⁹'Et la whulohne Lizwifne Antioch Pisidia whuz'ai ts'e hahándil 'ink'ez Iconium whuz de cha 'ink'ez nyoonne 'ilhozdíline, 'enne ts'iyawh ts'u nebodoldilh hukwa' hut'en. Paul tse be whe hínuzilhghi 'ink'ez dazsai za huninzun inka keyoh yoo 'az ts'e 'et nehininguz.

²⁰'Et hoont's'i Sizi Gri yugha hodul'ehne higha óozdil whe dunadija 'ink'ez keyoh ts'e whenaja. 'Et 'om bun dzin Barnabas bulh keyoh Derbe ts'e whehán'az.

Paul Barnabas bulh Antioch Syria whuz'ai-un ts'e whuz nahutit'us

²¹'Et Paul Barnabas bulh keyoh Derbe 'et khuni unzoo-i be bubulh yá hulhduk whe lhane Sizi k'úne' hut'en huzdli'. 'Et la 'awet Lystra ts'e whenáhit'az. 'Et Iconium ts'e cha 'ink'ez Antioch, Pisidia whuz'ai-un 'oh whuya cha lhuhúz'az.

²²Mbene la yugha hodul'ehne soo budzi ulhtus whe ndet la buba 'alha' hoont'oh-un whulh hóoyin bubuhulhtsi. “Lhat-un whe dzoh nuts'ude de, 'aw 'et de za nts'e la Yak'usda whe lerwe unli-un dáztidulh,” hutni whe whubuhodulh'eh.

²³Ndet la Sizi Gri gha 'ilhozdíline hoonli-un dune tso whudilhdzulhne buba 'utahahánla. 'Et tenadudli 'ink'ez soo húhoonih, 'ink'ez whuz un'a la neMoodihti tl'ábahanla 'enne Sizi soo hit'anínintan.

²⁴'Et Pisidia whuyun k'ut lhuhuz'az hukw'elh'az 'et Pamphylia ts'e hooz'az.

²⁵'Et Perga whut'enne cha Yak'usda ooghuni be bubulh yábulhduk 'ink'ez nyo Attalia ts'e hooz'az,

²⁶'ink'ez 'et whuts'un Antioch ts'e nahooski. Ndet la keyoh Paul Barnabas bulh Yak'usda be 'ut'en k'oh butl'aháhonla inle'. 'Awet ndi 'uten lhahídinla whe 'uhoont'oh.

²⁷'Et Antioch ts'e nahoost'az whe Sizi Gri yugha hodul'ehne, ts'iyawh 'ilhubuhodla 'ink'ez nts'oh te la Yak'usda gha né'hust'en-un 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne cha be 'alha' hoont'oh-i hut'i sulí' hutni whe bubulh nahuwulnuk.

²⁸Sa' yugha hodul'ehne butoh hanke'.

**Paul, Barnabas bulh Jerusalem ts'e whel'a'ne 'ink'ez
dune tso whúdilhdzulhne bubulh 'ilhuhozdil**

15 ¹'Et whulohne dune Judea whédindilne keyoh Antioch ts'e hoozdil 'ink'ez ndunne ooba 'alha' hoont'ohne Moses ooghuni 'uk'unusguz-i ghun ooka dune ahli-i k'ut nohahúzt'us de, 'aw 'et de za dutihjih, ubuhútni.

²Paul Barnabas bulh tube cho Moses ooghuni 'uk'unusguz-i ghun dája hutni 'et huwun lhdulhyo nehúwhunt'ai, ndunne Judea ts'e háindilne tubulh. Inka huwu lhgha 'úhudija whe Paul, Barnabas, 'ink'ez 'uyoonne Antioch whut'enne tubulh, Jerusalem ts'o toodilh 'ink'ez whel'a'ne ndunne dune tso whudilhdzulhne bulh huwu yahoolhduk ubuhútni.

³'Et 'awet Sizi Gri gha 'ilhozdíline, ndunne whel'a'ne whebahalh'a'. 'Et Phoenicia 'ink'ez Samaria whutulhuhúz'az whe 'udun yun k'ut whut'enne dahúja Yak'usda ts'u náhulhya ubuhútni whe tube cho ndunne Sizi Gri k'úne' 'ut'enne huhóont'i' sulí'.

⁴'Et la Jerusalem ts'e hooz'az whe ndunne Sizi Gri gha 'ilhozdíline tube cho ubúnahunílni. Ndunne whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhdzulhne, 'enne la bubulh náhuwhulnuk Yak'usda gha nts'oh te la ne'hust'en 'et huwun.

⁵'Et whulohne ooba 'alha' hoont'ohne Pharisee ts'ú ditnine dodindil 'ink'ez 'uhutni, “Udun yun k'ut whut'enne hika dune unli-i k'ut ubuhot'as 'ink'ez ndi Moses ooghuni 'uk'unusguz-i k'úne' hoot'en ubuhudóni' huba' hoont'oh.”

⁶'Et whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhduzhne ts'iyawh 'ilhuhozdil 'ink'ez njan 'uhutni-un hukw'u nuhúhulhye'.

⁷Sa' hukw'u nuhúhulhya whe Peter dudinya 'ink'ez ubúlhni, “Sulhutsinke t'eeonáhzun 'uda' whe Yak'usda nohtáhasálhti Yak'usda ooghuni unzoo-i ghun 'udun yun k'ut whut'enne bubulh yaóosduk ha, khun si sodóts'o 'ink'ez buba 'alha' hot'e' ha.

⁸'Ink'ez Yak'usda dune dahínt'oh la t'ebunínzun, 'et huwa 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne cha buk'entsi' whe wheni danéinla da' whuz un'a ndunne cha Ndoni buyudífts'ut whe' hoont'oh.

⁹Wheni Lizwifne ts'inli 'ink'ez 'enne 'udun yun k'ut whut'enne hinli 'et hoonts'i 'aw lhelhts'un un'a lhene'ílhduz. 'Et whe la ndunne Sizi Gri buba 'alha' hoont'oh suli' 'et huwa bulubeshi bubunayalhe.

¹⁰Ndi Moses ooghuni 'uk'unusguz-i wheni 'ink'ez netsoda'ne, 'enne hoonts'i 'aw ts'ih'un un'a hukw'ú nulhe'hit'el inle'. 'Et 'ink'ez 'andit di ha Yak'usda 'en óolhdzih whe' dahni? N dunne yugha hodul'ehne 'uhót'e' aít'oh te buba né'dahni.

¹¹'Et nts'en'a 'uwhutát'elh? Neba 'alha' hoont'oh 'ink'ez nts'en'a la 'uhint'oh, whuz un'a wheni cha Sizi Gri neMoodihti ye únzoo-i be uzdoojih ha neghá whunt'ai.”

¹²'Et soo dilhts'ine ts'iyawh t'ehudusni Barnabas Paul bulh nahuwhulnuk whutoh 'udun yun k'ut whut'enne butoh nts'en'a la Yak'usda gha hooncha 'ink'ez huwa 'ít'en te né'hust'en 'et huwun.

¹³'Et yahulhduk 'etsul 'uhudija whe James dudinya 'ink'ez utni, “Sulhutsinke soo zúlhts'ai!

¹⁴Simon 'andit nohdáni', nts'en'a Yak'usda 'udechoo ndunne 'udun yun k'ut whut'enne dunabunilhtan whe dune butoh utahábanlane. 'Enne 'uhuja Yak'usda boozi' dízti' huyulhtsi.”

¹⁵'Et James 'on 'un ndutni, “'Et Yak'usda be nus hoo'enne bughuni 'uk'unusguz-i ts'iyawh lhgha 'uhudija whe ndutni,

¹⁶'Et hukw'elh'az whusanátisdalh,' ni neMoodihti,

'Ink'ez David ooyoh naonankat-un dunaoodutás'alh 'ink'ez yahónkat-un cha soo ná'whutisdele,

'ink'ez lhunaoodutisleh.°

¹⁷'Et whuz un'a ndunne dune 'et nenínkatne cha skahúnoota' 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne,

mbene la sich'oh sba 'udunébunusdlane,

'enne cha skahúnoota', neMoodihti utni.

'En 'unt'oh ndi ts'iyawh 'uhóonla.

¹⁸Yak'usda ndi yun 'itilelh 'et whutso da' ts'iyantsuk t'ewhunínzun.”

¹⁹'Et James 'on 'un ubúlhni, “Si 'et ndunúszun ndunne 'udun yun k'ut whut'enne, ndunne Yak'usda ts'u nálhyane, 'aw buba hoontsi' ts'u holh'e' huba lhe'hóot'oh.

²⁰'Et hoontsi' buts'ó k'e'ts'ooges 'ink'ez ubuzdóni, 'Ndaí la t'alh-i buyak'usda 'uk'el'tsi-i ts'u hítulhdilh 'et whe ooch'az nijoot whe 'unt'oh, khun te ooh'alh junih. Ts'ekoo k'us dune bulh ninta' 'ooht'en junih. Khuna ooze' 'úsguz-i 'ink'ez 'uskai' bulhitsu-si ooh'alh junih, 'ink'ez 'uskai' cha ooh'alh junih.'

²¹'Et 'alha' hoont'oh Lizwif lugliz 'et nats'ulyis dzin totsuk sa' whuts'un Moses ooghuni 'uk'unusguz-i ook'uyaduk 'ink'ez keyoh totsuk cha ooghuni huye búbulh yalhdruk,” ni, James.

**Whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhdzuhlne 'udun
yun k'ut whut'enne buts'ó k'e'hanguz**

²²'Et la whel'a'ne cha, dune tso whudilhdzuhlne, 'ink'ez Sizi Gri gha 'ilhozdilne tubulh lhgha 'úhudija whe Paul Barnabas bulh Antioch ts'e bubulh ti'usne 'utahábotilhtelh. Inka Judas, 'en la Barsabbas huyúlhni, 'en Silas bulh 'utahábahalhti. 'Et ooba 'alha' hoont'ohne butoh ndunne nane, 'enne la soo whuníhne hinli.

²³'Enne la ndi ook'une'úsguz-i butl'aháyan'ai 'i ndutni,

“Wheni whel'a'ne, dune tso whudilhdzuhlne, 'ink'ez ooba 'alha' hoont'ohne cha Jerusalem uzdilhts'i wheni ts'iyawh nohts'o k'e'ts'uges, neulhutsinke, 'udun yun k'ut whuzdline, keyoh Antioch, Syria 'ink'ez Cilicia yun k'ut dúlhts'ine, Hadih nohts'utni. ²⁴Whulh 'úzdits'o whulohne dune netaháfndilne nohts'ú hoozdil 'ink'ez tank'us un'a 'unohuhútni. ‘Moses ooghuni 'uk'unusguz-i ook'une' 'ooht'en 'ink'ez ooka dune ahli-i k'ut nohohoot'us.’ 'I be nohch'a níntahoninya, 'aw wheni 'ubuts'útni 'iloh whe' hutni. ²⁵'Et inka 'ilhuts'ozdil 'ink'ez ts'iyawh lhgha 'úzdija whe dune whunihne nohts'u uztilh'alhne 'utahábats'alhti 'ink'ez soo nek'ekene Barnabas Paul bulh hubulh hútoo'as 'et wheni. ²⁶'Enne 'uhuja hukw'é dahootsah tilah t'ehonínzun 'et hoontsi Sizi Gri, neMoodihti, ooghuni be yáhalhdruk. ²⁷'Et la Judas 'ink'ez Silas nohts'ú buztilh'alh 'enne didutch'oh daja ts'utni whe nohts'o k'e'ts'angus 'et la ts'iyawh nohodóni'. ²⁸'Et la Ndoni 'en bulh lhgha 'úzdija 'aw 'on 'un cha howu whúl'na nohba ts'uhólh'e' hukwa lhe'uznínzun. Ndet la 'andit nohghá whunt'ai whuz un'a za 'ooht'e' hukwa' uzninzun. ²⁹T'alh-i buyak'usda k'el'tsi ts'u túlhdlh-i 'ooh'alh junih! 'Uskai' cha, khuna ooze' 'úsguz-i buzkaí' búlhitsu-si cha ooh'alh junih! 'Ink'ez ts'ekoo k'us dune bulh ninta' 'ooht'en junih! 'Et whuch'a khahdli de, 'et de la soo 'óoht'e'. 'Et 'awet za.”

³⁰'Et la khuni na'ane whébahalh'a' whe Antioch ts'e hoozdil. 'Et ts'iyawh ooba 'alha' hoont'ohne 'ilhubuhozdla 'ink'ez 'udustl'us butl'aháyan'ai.

³¹'Et whut'enne ndi buts'o k'ehuyanguz-i hik'eyailhduk whe ook'unúyusguz-i, 'i gha budzi ulhtus nasdli' 'ink'ez tube huhóont'i'.

³²'Et la Judas Silas bulh dich'oh cha Yak'usda ba yalhdukne hinli, 'ink'ez la ooba 'alha' hoont'ohne sa' whe Yak'usda ooghuni be hubulh yahalhduk 'et whe la soo budzi unzoo 'ink'ez hilhtus cha hubuhulhtsi.

³³'Et hukw'elh'az dzoh sa' buzih hudáls'i'. 'Et la ooba 'alha' hoont'ohne ndunne khuni na'ane nts'ez de da' hahándil ts'e whuz budzi hoont'i' whe whel'a'ne buts'u whenábahalh'a'.

³⁴'Et hoonts'i Silas 'en 'awet tidalh hukwa' ninzun.

³⁵'Et Paul Barnabas bulh Antioch 'et cha 'et hanke', 'uyoonne cha bulh khuni unzoo-i be bubulh yábulhduk 'ink'ez neMoodihti ooghuni ghun whubuhodulh'eh.

Paul Barnabas bulh lhch'a hust'az

³⁶'Et hukw'elh'az dzin Paul Barnabas uyúlhni, “Keyoh totsuk neMoodihti ooghuni be yálhdukne neulhutsinke buts'ú nunaoot'as 'ink'ez nahót'alh dahínt'oh suba.”

³⁷'Et Barnabas John Mark dudulhtóo'as hukwa' ninzun,

³⁸'et hoonts'i Paul 'aw ts'ih'un ooba lhe'hóot'oh. 'Oh da' da' Pamphylia bughu whenája 'ink'ez 'ut'en bubulh lhalhídilel, 'et huwa bubulh 'útinelh-un, 'aw Paul hukwa lhe'nízun.

³⁹'Et tube lhdulhyoh 'uhuditni' k'et, lhch'a nahust'az. Barnabas Mark dulh 'iyilya 'ink'ez Cyprus ts'e whenáki.

⁴⁰'Et la Paul Silas za butahaílhti 'ink'ez ooba 'alha' hoont'ohne Yak'usda tl'ábahanla ye únzoo-i, 'i be bughodle' ha', 'et hukw'elh'az whenáhit'az.

⁴¹'Et la Syria 'ink'ez Cilicia whuyun k'ut whutulhhúz'az 'ink'ez Sizi Gri gha 'ilhozdíline 'on nus budzi ulhtus ubuhulhtsi.

Timothy 'en Paul Silas bulh bubúlh tiz'az

16 ¹'Et la Paul 'en keyoh Derbe 'ink'ez Lystra ts'e oozya. Whuz 'ilhoghun dune ooba 'alha' hoont'oh-un Timothy huyúlhni, 'en la 'oh whut'en. Ooloo cha ooba 'alha' hoont'oh-un, 'en la Lizwif 'unt'oh, 'et oobá, 'en la Greek 'unt'oh.

²Keyoh Lystra 'ink'ez Iconium whut'enne, ooba 'alha' hoont'ohne, 'enne la Timothy soo za highu yalhduk.

³'Et Paul 'en la Timothy dulh tíl'us hukwa' ninzun inka yuka dune unli-i k'ut huyúzt'us. 'Et nduhúyinla whe Lizwifne 'oh whut'enne, 'enne la Timothy oobá Greek unli t'ehinínzun 'et huwa.

⁴'Et keyoh whutuhidulh whe 'et ooba 'alha' hoont'ohne ndai la whel'a'ne 'ink'ez dune tso whudilhduhne Jerusalem 'et highu nahizya-i, 'i za k'úne' hoot'en hubuhútni.

⁵'Et Sizi Gri gha 'ilhozdilne whe be 'alha' hoont'oh-i, 'i be 'on nus hilhtus huzdli', 'ink'ez 'et huwa dzin totsuk nus lhe'huniltsuk.

Paul Ndoni gha benghun néwhults'ut Macedonia ts'e tóoya' ha

⁶'Et la Phrygia 'ink'ez Galatia yun k'ut 'oh whuya lhuhúzdil whe Asia yun k'ut 'et Yak'usda ooghuni be yáhutilhduk Ndoni whuch'a bunízoyoot 'et huwa.

⁷'Et 'awet Mysia yun k'ut whan'az nehúnindil, Bithynia yun k'ut ts'e hútoodilh hukwa' hit'en, 'et hoonts'i Ndoni 'aw bugha lhúhoo'al.

⁸Inka Mysia yun k'ut 'oh whuya lhuhúzdil whe keyoh Troas ts'e hooldil.

⁹'Et 'ulhdzis Paul hoonli oonalhts'et ha hóolts'ut whe dune Macedonia yun k'ut whut'en-un yunilh'en 'et usyin 'ink'ez yughu téduhli, "Macedonia yun k'ut ts'e nets'ínyalh 'ink'ez nela'ineh!" yúlhni.

¹⁰Soo njan oonalhts'et núwhulhts'ut ibulh lhazduja Macedonia yun k'uz ts'e uztikelh 'ink'ez ndunne 'et whut'enne khuni unzoo-i be bubulh yats'oolhduk ha. NeMoodihti neka' dani' t'ets'onínzun inka whuz un'a 'uts'uja.

Lydia ooba 'alha' hoont'oh sulí'

¹¹'Et Troas 'et la ts'i cho be nus ts'uzki 'et soo ts'ihyan whuz Samathrace ts'e yats'úzki, 'ink'ez 'om bun dzin 'et Neapolis ts'e ts'oozki.

¹²'Et whezdindil whe keyoh Philippi ts'e ts'ozdil. 'I la yun 'udechoo tadít'az 'et whuz'ai. 'Et Roman keyoh whuch'e' hoonli whe' hoont'oh. 'Et keyoh Philippi lhat dzin 'et na'ts'alh'ai.

¹³'Et Lizwif nats'ulyis-un dzin whe keyoh whuch'a ts'uzdil 'ink'ez 'ukoh whuba ts'e ts'oozdil. 'Et la Lizwifne tenahududli-un hoonli uzninzun 'et huwa 'et nátl'azdilts'i 'ink'ez ts'ekoo 'ilhozdilne bubulh yáts'ulhduk.

¹⁴'Ilhoghun ts'eke, Thyatira whut'en-un Lydia huyúlhni, 'en cha nedánts'o. 'En la naih dulk'un ditz'i' be 'óoket-un unli, 'ink'ez 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un teni' nilhdzun. 'Et huwa neMoodihti Paul Yak'usda ooghuni ye yálhduk-i soo cho yoozólhats'ai 'ink'ez beni taóodolts'it yulhtsi.

¹⁵'Et la didut 'ink'ez hiyoh dilhts'íne ook'ekoone ts'iyawh too be' hulya. 'Et hukw'elh'az neghu nusuya, "NeMoodihti soo cho oot'anunistan-un nohba 'alha' hoont'oh de, 'anih syoh ts'e szih dulhts'i," neyúlhni 'ink'ez 'ilhiz nets'ulhé'dits'il inka bulh úztizdil.

Paul Silas bulh Philippi 'et 'abahan'ai

¹⁶'Et la 'ilhudzin tenazdudli-un ts'u ts'ídulh whe 'ilhoghun 'ulhna-un, 'en ts'eke nedudziza. 'En la ntsi'-i nudúdeh-i ooyudínda 'i be nus hoo'en

'ink'ez nus daóotanelh-un ts'iyawh ubúlhni. 'Et whe ndunne yughunline lhai sooneya huye 'úlh'en.

¹⁷'Et la 'ut'en Paul 'ink'ez wheni te neununúya 'ink'ez 'aldzul whe utni, “Ndunne dune 'uk'enus ndo Yak'usda oodune' hinli. Nts'en'a la dutihjih 'oh te nohba nuhúhuye!”

¹⁸Lhat dzin ndut'en, 'udek'ez Paul tube taídizni, yuts'u náhl'a 'ink'ez ntsi'-i nududeh-i nja díyulhni, “Sizi Gri boozi' gha ooyáhanadindaih!” 'Et 'aho ntsi'-i nududeh-i yuyáhanadide.

¹⁹'Ink'ez ndunne ts'eke oomoodihne t'ehonanzin ndet whe la sooneya 'uhulh'en-un, 'etsul 'uhooja, inka Paul Silas bulh hubuhúzgooh 'ink'ez huba' hoont'oh-un, 'et keyoh moodihne bubut nébonilhiti.

²⁰'Et la lghanne moodih but nebonilhiti 'ink'ez ubuhutni, “Ndunne Lizwifne 'uhint'oh. Netoh 'ahoolhyiz dune tehuduleh.

²¹Ndet la wheni huwun neba nahisda-un ts'iyawh whuch'az un'a whubuhodulh'eh. Wheni Romanne 'uts'int'oh 'et huwa 'aw buk'oh ts'e 'uts'ooneh ait'oh 'ink'ez 'oh te né'ts'oot'en aít'oh.”

²²'Et 'ilhozdíline ts'iyawh buch'az nehúdindil, lghanne moodih Paul Silas bulh bunaih buk'uhidutilhch'ul 'ink'ez ubuholht'ah ubuhútni.

²³'Et soo tube ubuholht'o whe 'adin'ai-un 'et 'abahan'ai 'ink'ez huwunli-un, “Buch'az dana'do'alh,” huyúlhni.

²⁴'Et 'adinlane ghunli-un huyúlhni whe 'aho soo 'udebez 'adin'ai-un, 'et 'abahan'ai 'ink'ez duchun dindaz huba' 'unt'oh-i bukechun ghu néhininla 'ink'ez hiduna'danla.

²⁵'Et tuzniz at'en Paul Silas bulh Yak'usda ts'un tenahududli 'ink'ez hujun. 'Et la nyoonne 'adinlane huboohoozilhts'ai.

²⁶Khunsul tube cho yun náhisnai whe yoh 'ahudinla-un, 'et cha ndulcho nahúwhutnah. 'Et la' hooja dati ts'iyawh dáhadankat 'ink'ez ibulh lhuztih t'l'ool huyélhghel-i butsu hayánkat.

²⁷'Et la 'adinlane ghunli-un ts'enandzut whe dati ts'iyawh 'udun dizdla whutilh'en whe ts'iyawh 'adinlane ninta nahulghaz ninzun, inka dusaluzti hayálhtsus 'ink'ez 'awet na'dutuzilghelh.

²⁸Paul soo 'ultus-un 'uidílya, “Dah! 'Udun dóldah junih, ts'iyawh 'awet uzdilhts'i!” yúlhni.

²⁹'Et 'adinlane ghunli-un kwun nult'ai ha utni whe yoh dálgai 'ink'ez soo dutlut whe Paul Silas bulh bubut nachániti.

³⁰'Et la tenábunilhiti 'ink'ez uboodulhkut, “Soo sudutáhnelh datísnelh whe dutisjih?” ubúlhni.

³¹“Sizi Gri neMoodihti 'en mba 'alha' oot'e', 'et whe la dutanjih, nyun 'ink'ez nyoh dilhts'ine cha,” huyúlhni.

³²'Et la neMoodihti ooghuni ghun huyulh yálhduk 'ink'ez ts'iyawh mbene la 'et yoh dilhts'ine cha.

³³'Et 'ulhdzis soo 'oh whúya hoozulh whe 'adinlane ghunli-un dábunilhti 'ink'ez buka k'et tunáwhuzguz. 'Et didut 'ink'ez duyoh dilhts'ine te ts'iyawh 'aho too be' hulya.

³⁴'Et la Paul Silas bulh duyoh ts'e náboolhti 'ink'ez bughu na'unt'ai, 'ink'ez tube cho whunílhni didut 'ink'ez duyoh dilhts'ine te ts'iyawh Yak'usda buba 'alha' 'unt'oh suli' 'et huwa.

³⁵'Et 'om bun bundada' lhugan moodihne neilhchukne buts'ú whebuhalh'a', "Nyoonne dune bulanaduhnih!" ubuhútni.

³⁶Inka 'adinlane ghunli-un Paul 'en yudáni', "Lhugan moodihne buts'a ha khuni ults'ut, 'Nyun 'ink'ez Silas bulh nohlanazdootni,' hutni 'et huwa soo cho khohdle' whe natooh'tas," ubúlhni.

³⁷'Et hoonts'i Paul 'en neilhchúkne ubúlhni, "Hukwa 'anehoo'alh-un hooloh 'et hoonts'i dune bez neholhtsus, wheni Romanne keyoh ts'uwhut'en whe' ts'int'oh, 'et hoonts'i 'anehan'ai 'ink'ez 'andit whu'iz 'et nanehutooh'a' hukwa' hut'en. 'Awundooh, 'aw ndulhúhoot'oh whe' hoont'oh! Lhugan moodihne dich'oh whusahóodil 'ink'ez nelanahudootni huba' hoont'oh."

³⁸'Et la neilhchukne ndi khuni ghun lhugan moodihne hudáni', 'et Paul Silas bulh Romanne keyoh whut'enne 'uhint'oh whulh 'úhudants'o whe tube whehunilhjoot.

³⁹'Et huwa buts'un k'eke nahuditni' whe 'ahudinla-un whuch'a nabuhuzdla 'ink'ez keyoh whuch'a nahoodilh hubuhútni.

⁴⁰Paul Silas bulh 'ahudin'ai-un tenáhunt'az 'ink'ez Lydia ooyoh ts'e hooz'az. 'Et ooba 'alha' hoont'ohne, 'enne cha 'et hudilhts'i. Khuni be ts'ílhutis-i be bubulh yáhalhduk 'ink'ez whenáhit'az.

Paul 'ink'ez yúlh nudilhne keyoh Thessalonica 'et dzoh nubotilhdzut

17 ¹'Et hidulh whuza keyoh Amphipolis 'ink'ez Apolonia whutoh lhuhúz'az, 'et la keyoh Thessalonica ts'e hooz'az. 'Et la Lizwif bulugliz whuz'ai.

²'Et whutso da' ne'út'en huwa Paul njan Lizwif bulugliz ts'e oozya. 'Et tat nats'ulyis-un dzin whutoh 'et la ndi Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-i ghun whúbunoolhtun hukwa' utni.

³'Et buba hukw'ú nuhúlhye' Christ 'en 'utinelh dzoh nutizut, datítsah, 'ink'ez nakhitátnalh. 'Et ts'ih'un 'uhoont'oh buba hoolh'ih, "Ndun Sizi 'andit ooghun nohbulh yásduk-un, 'en Christ, 'en 'unt'oh," Paul ubúlhni.

⁴'Et whulohne la buba 'alha' hooja whe Paul Silas bulh buts'ú nehudindil whe lhane Greekne Yak'usda buba 'alha' 'unt'ohne cha 'ink'ez ts'ekoo 'unt'ohne cha ts'iyawh la buts'ú nehudindil.

⁵'Et hoonts'i Lizwifne huwe' hoolnih inka galdus ti núdilhne, 'enne nabahálhdzoo 'ink'ez lhts'un nébodinla keyoh ndulcho whe whudutni buch'az yáhalhduk-i be 'ilhoghun dune, Jason huyúlhni, 'en cha ooyoh

ninta' honílh'en Paul Silas bulh nabuhólhtelh hukwa' hut'en 'ink'ez 'az dune ts'un tébotalhtelh 'et wheni.

⁶'Et hoonts'i 'aw nalhubuhílhtel whe Jason 'ink'ez whulohne ooba 'alha' hoont'ohne te 'enne la huske bulh keyoh whumoodihne ts'ú buhoolhtsus 'ink'ez hudultul whe nja nduhútni, “Ndunne dune yun k'ut ndulcho whe ninta' huwhulh'ih 'ink'ez 'awet njan nekeyoh cha 'et ndótit'elh wheni whusahándil,

⁷'ink'ez Jason 'en duyoh ubuzdla. Ts'iyawh nelerwe 'uk'énus dizti'un yugha néulh'a-i k'uhunyis whe' hut'en 'ink'ez 'uyoon lerwe unli, ‘En Sizi ts'utni,’ nehútni.”

⁸'Et la ndi khuni 'i be ts'iyawh 'ilhozdilne 'ink'ez keyoh whumoodihne tubulh ndulcho 'ants'i whuts'odutni whe huwu yahalhduk.

⁹'Et keyoh whumoodihne, 'enne Jason 'ink'ez 'onghohne cha tenáhutidulh wheni sooneya k'enáhudidzai 'et la bulanahuditni.

Paul, Silas bulh Berea ts'e whebahalh'a'

¹⁰'Et soo nadálhghel ibulh ooba 'alha' hoont'ohne Paul Silas bulh keyoh Berea ts'e whebahalh'a'. 'Et whuz hooz'az whe, 'et la Lizwif bulugliz ts'e dahánin'az.

¹¹Nyoonne 'et whut'enne, 'enne la Thessalonica whut'enne bubanus hinzoo. Ndi khuni buts'otl'aidilts'ut-i soo hika' nizun whe Paul huyoozílhts'ai, 'ink'ez dzin totsuk Yak'usda ooghuni 'uk'unusgúz-i hik'uyalhduk hiyodool'eh ha, ndi khuni Paul ye yálhduk-i 'alha tilah 'unt'oh t'ehontizeh hukwa' huninzun 'et huwa.

¹²'Et lhane whe ooba 'alha' hoont'oh sulí'. Greek ts'ekoo 'unt'ohne 'ink'ez dunene cha.

¹³'Et la Lizwif Thessalonica whut'enne whulh 'úhudants'o keyoh Berea huwhútni 'et cha la Paul Yak'usda ooghuni be hubulh hálhduk whe whuz huyoonizdil 'ink'ez la buch'a nín'ta' huholh'en hukwa' hut'en.

¹⁴'Et 'aho la ooba 'alha' hoont'ohne Paul yatoo' ba ts'e whenáhuyalh'a' 'et hoonts'i nahúlt'o Silas Timothy bulh Berea 'awet hanke'.

¹⁵Ndunne dune mbene la Paul bulh 'ujane keyoh Athens whuts'un za huyúlhusúdil, 'et la Berea ts'e lht'anahunisdil. 'Et Silas Timothy bulh soo 'a cho duts'un hutoo'as ubúlhni whe buts'otl'a khuni in'ai, inka 'aho hits'u whin'az.

Paul Athens 'et yalhduk

¹⁶'Et Paul keyoh Athens 'et la Silas Timothy bulh buba sulh'i 'ink'ez la bukeyoh ndulcho whe buyak'usda k'eltsi za hoonli 'et whe la Paul tube huwun oodzi unduda.

¹⁷Inka la Lizwifne bulugliz ts'e, 'ink'ez Greek tenadudline cha, 'ink'ez whulohne dune 'ants'i 'az 'oh nudilhne dune 'ilhodulh-un cha, ts'iyawh dzin totsuk Paul nyoo buyak'usda k'eltsi ghun hubunoolhtun hukwa' utni.

¹⁸ 'Et Epicureanne 'ink'ez Stoicne dune hodulh'ehne huwun huyulh yálhduk whe whulohne howu yahalhduk, “Ndun iloh te ne'duni'-un, daja dutinelh hukwa' ninzun whe 'utni,” hutni.

'Et 'uyoonne cha hutni, “Ndun 'uyoonne buyak'usdane, 'enne bughu yalhduk dududli whe' utni,” hutni. Paul, Sizi 'ink'ez dunadija-un huwun ubulh yálhdak 'et huwa hutni.

¹⁹ Inka Paul shusyaz, Mars huyúlhni, yo whudo huyúlh nenindil 'ink'ez 'uhuyúlhni, “Ndi 'andit buneodilh'eh-i ooghu yailhduk soo cho t'ets'untizeh hukwa' uzninzun.

²⁰ Ndai la ooghu yailhduk-i whulukhi uzdits'o hoonts'i 'aw t'eznuszun, 'et huwa soo cho t'ets'onoozeh hukwa' uzninzun.”

²¹ Keyoh Athens whut'enne 'ink'ez 'uts'un keyoh whut'enne cha 'et whut'ine, 'enne ts'iyawh 'andit ooghu yaduk-i huhoot'i' whe 'ahoolhyiz wheni huwu yahulhduk. 'Enne hoonín'enne hinli, 'ink'ez 'ants'i ts'iyantsuk t'ehontizeh hukwa' huninzun.

²² 'Et Paul dune dilhts'i-un shusyaz k'ut, 'et la 'ilhozdilne buniz usyin 'ink'ez 'ubulhni, “Athens whut'enne nohnus'en ts'iyawh 'ahoolhyiz nohyak'usda ts'un tenadahdli.

²³ 'Et 'az nunadusda whe nohloodel lhe'ultsuk nus'en. 'Ilho loodel k'ut ook'une'úsguz ndutni, 'Yak'usda t'enuszun-un, 'en ba 'unt'oh.' 'En t'enuzuzhun whe oots'un tenadahdli, 'en 'andit ooghun nohbulh yátisduk.

²⁴ Ndun Yak'usda t'énuzuzhun-un, 'en 'unt'oh, ndi yun k'ut 'ink'ez ndai la ook'ut uyint'oh-i ts'iyawh uyínla. Ndo yak'uz 'ink'ez ndi yun k'ut ts'iyawh whumoodih unli, 'et huwa lugliz whucho dune 'uhoonla-un 'et lhídoh whe' hoont'oh.

²⁵ 'Et 'ink'ez dune buyiz huye khúna-i 'ink'ez ts'iyaitsuk cha soo dich'oh za huwá yunle whe 'unt'oh. 'Et huwa 'aw dune 'uyinla-i yukalhe'nizun.

²⁶ 'Ilhohgun dune 'en la toh ts'e za yun k'ut didowhne ts'iyanne 'ulya inle'. Yak'usda nkede ndi yun dune 'utilelh 'ink'ez nts'e huhutit'elh-un, 'et whutso t'ewhunínzun. 'Et whe la ndi yun k'ut ndulcho whe huwhut'i suli'.

²⁷ 'Et whuz un'a 'uja didut hika itó'en inka 'et dune hoos'enne k'un'a la 'oh hikudúlmi de nahuyólhTELh tilah. 'Et hoonts'i Yak'usda 'aw nilhdza' neghulhe'ít'oh whe 'unt'oh.

²⁸ 'Et la 'ilhohgun dune yughun ndúdiya inle',

‘En gha dune ts'inli 'ink'ez ts'ukhuna.’

'Ink'ez la whulohne nohtoh 'uk'une'úguzne 'uhutni,

‘Wheni cha buzkeh 'uts'int'oh.’

²⁹ Wheni Yak'usda buzkeh ts'inli de, 'aw 'uk'eltsi k'un'a gold k'us silver k'us tse be 'úya-i, 'i Yak'usda uznózen ait'oh. 'I ts'iyawh dune yuhoolh'ai-i 'unt'oh.

³⁰ 'Et 'oh da' dune ndet la t'ehonúszun huwa Yak'usda dzoh nulhúbilhdzulh, 'et hoonts'i 'awet 'andit Yak'usda ts'iyanne dune ndulcho dudení nahondunooleh ubulhni.

³¹'Et la 'ilhudzin 'utahahón'ai ndet la ndi yun k'ut ndulcho whe ye ts'ih'un un'a 'unt'oh-i, 'i be dune ba nahutiye ha. Ndun 'ilhoghun dune 'en dune ba nahutiye ha 'utahayálhti. 'En dunaidilhti 'et huwa 'alha 'et ndó tanelh."

³²'Et la Paul hidánts'o ndun dune dunadija yughu yalhduk whe whulohne cha highudloh, 'ink'ez whulohne 'uhutni, "Doo cha za njan huwun nebulh yaóolhduk hukwa' uzninzun," huyúlhni.

³³'Ink'ez Paul 'awet 'ilhozdilne butahanája.

³⁴Whulohne dune hits'ú nedindil. Butoh 'ilhoghun, 'en la Dionysius huyúlhni, 'en la nahíyilh-un 'ilhoghun 'unt'oh. 'Ilhoghun ts'eke cha, Damaris huyúlhni, 'ink'ez 'uyoonne cha, 'enne buba 'alha' hoont'oh sulí'.

Paul Corinth whut'enne khuni unzoo-i be bubulh yálhduk

18 ¹'Et hukw'elh'az Paul Athens huwu natisja 'ink'ez keyoh Corinth huwhútni ts'e oozya.

²'Et la Lizwif 'ilhoghun Aquila huyúlhni-un yughu ninya. 'En la yun k'ut Pontius huwhútni-un 'et whuzdli inle', 'andit za yun k'ut Italy huwhútni ts'e whuz de du'at Priscilla bulh whusahán'az. 'Et lerwe Claudius huyúlhni-un Lizwifne ts'iyawh keyoh Rome whuch'a nahoodilh ubúlhni 'et huwa whusahán'az, 'ink'ez Paul buts'ú whenya.

³'Et la buzih usda 'ink'ez bubulh 'út'en. Didut dahút'en la whuz un'a nimbali 'ulh'en 'et whe whuch'a na'duldeh.

⁴Nats'ulyis dzin totsuk Lizwif bulugliz 'et Paul bubulh yaoolhduk hukwa' utni. Lizwifne 'ink'ez Greeke tubulh whúbunoolhtun hukwa' utni.

⁵'Et la Silas Timothy bulh Macedonia ts'e hanáhit'az. 'Et Paul Ndoni yula 'ut'en whe ndunne Lizwifne soo cho whúbunulhtun Sizi, 'en Christ, 'en 'unt'oh.

⁶Ndet la buba 'alha lhe'dusnih 'ink'ez hoontsi' te ne'hiduni' de, 'et la bulez ch'a dunaih nayughat 'ink'ez ubulhni, "Ninta nahkat de, nohnich'oh whuzahni whe' tihnelh. Si sk'ého'alh áit'oh. 'Andit whuts'un 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne la butsu' u tóosya!"

⁷'Et inka bughu whenája 'ink'ez la 'udun yun k'ut whut'en-un, Justus huyúlhni-un, 'en 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un teni nilhdzun, 'en la yuzih whutit'elh ha yuts'óozya. Ooyoh 'et la Lizwif bulugliz whuzih whuz'ai.

⁸'Et Crispus, Lizwif bulugliz whumoodih, 'en la, ts'iyawh duyoh dilhts'ine te, neMoodihti buba 'alha' yint'oh 'ink'ez lhane Corinth whut'enne, 'enne cha khuni unzoo-i hudánts'o whe buba 'alha' hoont'oh sulí', 'ink'ez too be' hulya.

⁹'Et la 'ilhe 'ulhdzis Paul bengahun néwhults'ut whe la neMoodihti 'uyúlhni, "Whéniljut iloh, yailhduk za' dini, 'aw 'etsul 'udóni' junih,

¹⁰'ahoolhyiz nyulh 'ust'oh 'et huwa. 'Aw dune nyun dólhdahne hooloh, lhane njan keyoh sulh 'únt'ohne hoonli whe' hoont'oh."

¹¹ Inka Paul 'ilhoh naóodizut 'on 'at lhúhoolcho 'et butoh inda'. 'Et Yak'usda ooghuni ghun whubodulh'eh za inle'.

¹² 'Et yun k'ut Greece huwhútni, 'et la Galio Roman moodih huyulhtsi. 'Ink'ez Lizwifne 'alghoh lhtahundil 'ink'ez Paul huyílhchoot whe nahiyilh-un but néhinilhti.

¹³ 'Ink'ez 'uhutni, “Ndun dune ndai la be néba nahisda-i, 'i dulhyoh dune hodulh'eh. 'Ats'un un'a Yak'usda ba hoot'en hukwa' bulh'en,” huyúlhni.

¹⁴ 'Et Paul soo yatilhduk whe la Galio Lizwifne ubúlhni, “Alha njan tank'us 'úhoont'oh de, k'us 'on nus hooncha whe ninta' whúnt'en whe' dahni de, 'et de da', Lizwifne, 'alha' hoont'oh whe nohoózsts'ai' oole'.

¹⁵ 'Et ndi 'i ooghu lhdulhyoh 'uzdooni'-i unli khuni 'ink'ez oozi cha 'ink'ez be néba nahisda-i nohnich'oh lhanádahleh. 'Aw si huwun nahátisyeh-un hukwa lhe'núszun.”

¹⁶ 'Et 'ink'ez nahídilh-un bayoh 'et tenábuninyoot.

¹⁷ 'Et la Lizwif bulugliz bumoodih, Sosthenes huyúlhni-un Greekne 'en huyúzgooh 'ink'ez nahiyilh-un but 'et la yahuyalht'o, 'et hoontsi 'aw Galio ooba dalhúhoot'oh.

Paul Antioch ts'e naóosja

¹⁸ 'Et Paul ooba 'alha' hoont'ohne Corinth 'et sa' butoh nada'. Hukw'elh'az Syria ts'e nahutikelh, Priscilla, Aquila, 'enne cha, hiyulh na'uja. 'Et natikelh whuts'o Cenchrea 'et la Yak'usda ts'un nahizya inle'. 'Et whuz un'a hitsigha' ts'iyawh hahinant'az.

¹⁹ 'Et Ephesus ts'e nahooski 'et la Priscilla Aquila bulh bughu whénya whe Lizwif bulugliz 'et la daninya 'ink'ez Lizwifne bubulh yaoolhduk hukwa' utni.

²⁰ 'Et la 'on nus sa'yaz duzih ooda' huyúlhni 'et hoontsi 'aw buk'oh ts'e lhe'ínel.

²¹ “Njan Jerusalem dzenis whuti 'et huwa 'a whuts'u lhunatisdalh hukwa' nuszun. Yak'usda 'uninzun de, 'et de la nohts'u nátoosja,” ubulhni. 'Et 'awet Ephesus whuch'a naski.

²² 'Et Caesarea ts'e naooski whe 'ink'ez la Jerusalem ts'e whénya 'ink'ez whuz oozya whe Sizi Gri gha 'ilhozdilne, “Hadih,” ubúlhni, 'ink'ez 'et Antioch ts'e whénya.

²³ Sa'yaz 'et inda' 'ink'ez whenája. Galatia 'ink'ez Phrygia whu yun k'ut 'oh whuya la lhusúya whe Sizi Gri yugha hodul'ehne ts'iyawh budzi do ná'yinla.

Apollos 'en Ephesus 'ink'ez Corinth cha 'et Yak'usda ooghuni be yalhduk

²⁴ 'Ilhoghun dune, Lizwif, 'en la Apolos huyúlhni-un, keyoh Alexandria 'et whuzdli inle', Ephesus ts'e oozya. 'En dune soo ooghuni dinzoo whe ubulh yálhduk 'ink'ez Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-i soo cho cha 'einínzun.

²⁵Nts'en'a la neMoodihti be 'ut'en k'oh huwun hodil'e', inka la soo howu daóodit'oh whe Sizi ghun ts'ih'un un'a yalhduk 'ink'ez whubodulh'eh. 'Et hoonts'i ndet la John dune too be 'ulh'en-un too be' úlya inle! 'et za t'éoonínzun whe' utni.^p

²⁶Lizwif bulugliz 'et la soo lhníljut whe yawhénilhduk. 'Et la Priscilla Aquila bulh hidánts'o whe, duyoh ts'e náhayoolhti. 'Et soo cho nts'en'a la Yak'usda be 'ut'en k'oh hiba hukw'un nahúlhulhye'.

²⁷'Et la Apolos 'en la Achaia ts'e tiyalh ninzun, inka Ephesus whut'enne Sizi Gri yugha hodul'ehne, 'enne ooba 'alha hoont'ohne Achaia ts'e hiba whuts'ó k'e'anguz whe hila 'ooneh ha. 'Ink'ez 'et, "Whuz oozya de, soo cho oogholeh!," hubuhútni. 'Et whuz oozya whe mbene la Yak'usda ye únzoo-i gha ooba 'alha' hoont'oh suli'ne, tube cho bula 'it'en.

²⁸'Et Lizwif 'ilhozdilne hidulhyoh utni whe buch'a' nilhde, daja ni whe Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-i gha Sizi 'en ts'ih'un 'alha' hoont'oh whe Christ, 'en 'unt'oh. 'Et whuz un'a buba hukw'u núhilhye'.

Paul Ephesus 'et Yak'usda ooghuni be yalhduk

19 ¹'Et Apolos 'en Corinth ts'e 'ut'en whe, Paul 'en yun k'ut la nukéduzut whe Ephesus ts'e oozya. 'Et la whulohne Sizi yugha hodul'ehne bughu ninya,

²'ink'ez la ubulhni, "Nohba 'alha' hoont'oh suli' whe Ndoni nohyudífts'ut inle' eh?" "Aw Ndoni hoonli tilah, 'aw whulh'éuzdusts'o!" huyúlhni.

³'Et 'ink'ez, "Ndai be too be' ts'ul'ih úlhchoot?" ubúlhni.

"Be too be' ts'ul'ih John dune too be 'ulh'en-un yughu yalhduk-i" hutni.

⁴'Et Paul utni, "Be too be' ts'ul'ih John dune too be 'ulh'en-un yughu yailhduk-i, mbene la dulubeshi yuch'az nálh'ane, 'enne buba' yint'oh. 'Ink'ez la Israel oots'u hainzutne cha ubúlhni inle!, 'Mbe la sk'el'h'az whusatíyalh-un, 'en nohba 'alha' 'oot'e!', Christ 'en Sizi 'unt'oh."

⁵'Et njan hodánts'o whe, Sizi neMoodihti boozi' be too be' hulya.

⁶Paul buk'udílhni whe 'et Ndoni buyudífts'ut. 'Ink'ez lhelhts'un un'a khuni be yahalhdruk, 'ink'ez Yak'usda gha nus húhon'en.

⁷Whunizyai 'on 'at nane dune at'enne 'uhint'oh.

⁸'Et tat sanun, dzin totsuk Paul Lizwif bulugliz ts'e k'unádaih 'ink'ez lhníljut whe Yak'usda dune k'úne! bul'en-un huwun whubunulhtun 'ink'ez soo cho buba hukw'u nuhúlhye'.

⁹'Et hoonts'i whulohne bubeni dúts'o whe 'aw buba 'alha lhe'hóot'oh 'ink'ez neMoodihti be 'ut'en k'oh 'et 'ilhozdílne toh whuch'az yáulhduk. 'Et inka Paul mbene la Sizi Gri yugha hodul'ehne ubílhchoot 'ink'ez bugho whenája. 'Ink'ez la Tyrannus dune hodulh'eh bayoh whulh'ai 'et la dzin totsuk Yak'usda ghun whubunulhtun.

p 18:25 Sizi Gri be 'ut'en k'oh 'aw soo cho t'ewhunúszun whe utni.

¹⁰Nat naoodizut 'et la 'et za nduhút'en. 'Et huwa la Asia yun k'ut whudune'ne, ts'iyawh Lizwifne 'ink'ez Greekne cha, Sizi neMoodihti ooghuni bulh 'uhúdants'o.

Sceva ooye'ke ntsi'-i nududeh-i hiyáhanahinooyoot hukwa' hut'en

¹¹'Et Paul 'en be Yak'usda lhe'whust'en k'un'a huwa 'ít'en te ne'út'en.

¹²Dzezoh 'i hoonts'i but kats'ulhbal te Paul ye 'ít'e'-i, ndunáne ts'u há yoolhchus te, 'aho ndudáne soo na'hut'ih 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh ut'íne bughu whenahonuyukw.

¹³Whulohne Lizwifne la 'ahoolhyiz nukéhududeh, 'ink'ez ntsi'-i nudúdeh ut'íne bughu whenáhonuyukw. 'Ink'ez la neMoodihti boozi' gha cha 'uhoot'en hukwa' hut'en. 'Et la ntsi'-i nudúdeh 'uhuyúlhni, “Wheni nts'u yútni, Paul yughu yalhduk-un Sizi Gri boozi' gha ooyáhanaindaih!” hutni.

¹⁴Lhtak'ant'íne hinli ndun Lizwif lubret 'uk'enus dizti'-un, Sceva huyúlhni, 'en ooye'ke 'enne 'uhut'en.

¹⁵'Et la nduhútni whe ntsi'-i nududeh-i bubulh yátilhduk 'ink'ez ubulhni, “Sizi 'en t'enuszun, 'ink'ez Paul cha ooghun t'éoonúszun, 'et hoonts'i nohni, mbe ahli whe' 'uht'oh?”

¹⁶Nyoon dune ntsi'-i nudúdeh ooyudinda-un soo hoolhtus whe bubenínya. 'Aw hich'a 'oolhdeh aít'oh. Tebudínla, ka ubulhtsi 'ink'ez buk'e'dutilhch'ul inka yoh tenátsehuldil.

¹⁷Ts'iyawh Lizwifne 'ink'ez Greekne Ephesus dilhts'íne whulh 'úhudants'o whe ts'iyawh whéhunilhjoot 'ink'ez Sizi neMoodihti boozi' 'on nus buba idíztí' sulí'.

¹⁸'Ink'ez mbene la dune dedúle unlíne, lhane butoh ooba 'alha' hoont'oh sulí'ne. 'Et whusahándil 'ink'ez ts'iyanne nalh khunahahoolnuk.

¹⁹Lhane mbene la dune dedúle huhóolhdzihne ts'iyawh ndi 'udustl'us higha 'ut'en-i 'ilhunahayozdla. 'Et ndi 'udustl'us oozooneya huyolhto whe \$50,000 at'en sulí'. 'Ink'ez ts'iyanne nalh hidálhk'un.

²⁰'On nus lhane Yak'usda ooghuni hidánts'o whe 'et whuz un'a Yak'usda ooghuni hoolhtus whe lhane dune lhba hodit'ai whe la Sizi hik'úne' tit'en.

Ephesus 'et lhtahuwhunt'ai

²¹'Et njan ndulcho ne'whust'en hukw'elh'az, Paul Ndoni nuyúlh'a' whe Macedonia 'ink'ez Greece buyun k'ut 'oh whuya lhutíyalh 'ink'ez Jerusalem ts'e ootáyalh, whuz un'a dudeni lhaidinla. “'Et whuz oozúsyade, 'et Rome ts'e cha nutísyalh,” ni Paul.

²²'Et inka nane yula'ut'enne, Timothy 'ink'ez Erastus, 'enne dutso whébil'a' Macedonia ts'e 'ink'ez la didut 'awhuz Asia yun k'ut 'et 'atsul inda'.

²³'Et 'oh da' at'en Ephesus njan nts'en'a la neMoodihti be 'ut'en k'oh 'et huwun tube lhdulhyoh 'uhudutni sulí'.

²⁴Ephesus 'et lugliz whuz'ai. Ndi ts'eke k'eltsi, Artemis huyúlhni, hits'u ténadudlih. 'Ilhoghun dune, Demetrius huyúlhni, silver ulh'uz-un. Ndi ts'eke k'eltsi hits'u ténadudli-un, 'en ndi silver, 'i be yuk'éne'ulhtsi'. 'I la 'ants'i 'oh dunene dízti' whe hiye buts'e' hooket. Whuz un'a la sooneya lhai 'uhulh'en.

²⁵'Et inka Demetrius yuba 'ut'enne ts'iyawh, "A'nihi," ubudáni'. 'Uyoonne duk'un'a 'ut'enne, 'enne cha 'ink'ez ubúlhni, "Sulh dunene t'éoonáhzun ndi 'ut'en 'i gha hoonzoo' ts'int'oh.

²⁶Nohnich'oh whunulh'en 'ink'ez whuduhts'o ndun dune Paul daneh whe 'ut'en, 'Ndi neyak'usda dune 'ayalh'en 'aw yak'usda lhe'ít'oh,' neyúlhni. Lhane whe buba 'alha' hoot'oh ubulh'tsi, njan Ephesus 'ink'ez Asia yun k'ut ndulcho whe cha at'en buba 'alha' utní.

²⁷Neba húwa 'óodli sulí'. Njan sooneya whe' ts'ulh'en-un ninta' hot'en la. 'Et za iloh, njan neyak'usda Artemis oolugliz whucho hukwa lhe'hunízun oole' la, 'ink'ez dich'oh ye dízti'-i cha la hoonli lhiloh oole' la. 'En Asia 'ink'ez yun k'ut ndulcho ndun ts'eke neyak'usda hits'un tenadudli."

²⁸'Ink'ez ndunne dune ndi khuni hidánt's'o whe tube hahuní'ch'e whe 'ultus-un uhúldzul 'ink'ez 'uhutni, "Ephesus ts'uwhut'en neyak'usda Artemis 'en za neba dízti' whe' 'unt'oh!"

²⁹'Et keyoh ndulcho whe huwa lhtahawh'unt'ai. 'Enne 'iloh nudilhne, 'enne la Macedonia whut'enne, nane Gaius 'ink'ez Aristarchus hubuhútni, Paul bulh na'ásne, ubuhúzgoo' 'ink'ez dune nuwhúlyeh huba whuz'ai-un ts'e ubuhinoh whe whuz ubuhoolhti.

³⁰'Et Paul didutch'oh cha nus 'ilhozdilne bubut netíyalh hukwa' ninzun, 'et hoont's'i Sizi Gri yugha hodul'ehne, "Dah!" huyúlhni.

³¹Whulohne Asia yun moodihne, Ephesus dilh'ts'ine, 'enne la Paul ooyadánke hinli, 'enne cha hits'ot'l'a khuni in'ai highu tedudlih whe dune nuwhúlyeh huba whuz'ai ts'e tóoya' junih.

³²'Et za 'ilhozdí'ne 'awhuz lhtahawh'unt'ai whe whulohne 'ilhoghun za huwa 'uhúldzul 'ink'ez oolohne cha 'udun huwe' hutni. 'Et k'us lhane 'aw t'ehonúszun ndet huwa 'ilhuhozdil.

³³'Et 'ilhozdí'ne butoh, 'ilhoghun dune Alexander huyúlhni-un, 'en la Lizwifne nus bubut néhinilhti buba yaoolhduk wheni. 'Et dula be t'ehudoosnih hubulhni.

³⁴'Et hoont's'i 'ilhozdí'ne ndun Lizwif 'unt'oh t'ehinanzin whe, nat sadzi hukw'u hoonist'o-un whutoh la 'on nus 'ahú'zul whe' hutni, "Ndun Ephesus 'et neyak'usda Artemis 'en za neba dízti' whe' 'unt'oh!"

³⁵'Et 'ants'iyá keyoh huba 'uk'une'úguz-un 'ilhozdí'ne 'etsul 'uhudija ubulh'tsi 'ink'ez ubulhni, "Ephesus whut'enne soo zúlh'ts'ai, ts'iyawh

ndulcho whe t'ehonínzun nekeyoh Ephesus 'et ndun neyak'usda Artemis oolugliz whucho 'et huwu ts'inli whe' hoont'oh, 'ink'ez ndi tse dízti' ts'eke k'eltsi unli whe ndus de yak'uz ts'e hádilts'ut 'i cha.

³⁶'Aw dune whuts'oododlai'ne hooloh, 'et huwa t'eduzahni 'ink'ez iloh te ne'óht'en junih!

³⁷Ndunne dune 'aw lugliz whucho huwe' hutizdla iloh, 'ink'ez neyak'usda cha ch'az yalhúhulhduk, 'et hoonts'i njan whusábilhla.

³⁸Demetrius 'ink'ez yuba 'ut'enne 'uyoonne hoonli huwun buk'ehúhoota'alh de, dzin dune ba nahudeh-un whuz'ai, 'ink'ez nahíyilhne cha 'et dílhts'i. 'Enne bubut 'uhudooni' da!

³⁹'Et hoonts'i, 'on 'un cha hoonli hukwa' nahzun de, keyoh whut'enne 'ilhodulh te, 'et la ts'ih'un nohba nehóh'alh.

⁴⁰Tube neba huwa 'óodli whe' hoont'oh, 'andit dzin 'uhóoja-un lhtahuwhunt'ai-un. Roman bumoodih wheni la nek'ého'alh. 'Aw 'et ndúhoneh huba lhe'hóot'oh. 'Aw di ha ts'uja 'uzdooni' áft'oh."

⁴¹'Et ndúdija hukw'elh'az ts'iyawh yanahódilh ubúlhni, 'et la whenáhidil.

Paul, Macedonia 'ink'ez Greece whulh doo cha za whuz nanátidalh

20 ¹'Et 'awet 'etsul 'uhudíja whe, Paul, nyoonne Sizi Gri yugha hodul'ehne, "Anih," hubudáni'. Khuni budzi be óolhtus-i be bubulh yaílhdud 'ink'ez, "Awet natisdadh," ubúlhni. "Et bughu whenája whe Macedonia ts'e whénya.

²'Et lhat-un keyoh la whutoyalh whe dune 'oh whut'enne budzi oolhtus ha bubulh yálhdud whe la Greece ts'e oozya.

³'Ink'ez ta sanun 'et inda!. 'Et whuts'un la Syria yun k'ut ts'e tikelh huba lhadútneh whe Lizwifne hituzilhghelhel huwu yahulhdud whulh 'údants'o, inka no Macedonia ts'e 'oh whéya lhunátidalh ninzun.

⁴'Et Sopater huyúlhni, 'en Pyrrhus ooye!, Berea whut'en-un, 'en la yulh nátist'az, 'et Thessalonica whut'enne Aristarchus 'ink'ez Secundus bulh cha 'et Derbe whut'en-un Gaius huyúlhni, 'ink'ez Timothy cha 'et Asia whut'enne Tychicus 'ink'ez Trophimus, 'enne cha.

⁵'Enne ts'iyawh nus netso whehándil 'ink'ez Troas 'et neba halh'e!.

⁶'Et la lhes lhuntíldoh-i ut'alh-un, hukwelh'az 'et Philippi 'et nus nats'uski 'ink'ez kwulat dzin inle! 'et Troas 'et bughu nats'undil 'ink'ez 'ilhu lisman 'et uzdálts'i!.

Paul 'awet 'udek'ez Troas whut'enne buts'un nunasja

⁷'Et lisman 'udechoo dzin 'et la Sizi yugha hodul'ehne lhunahosdil lhes tahídanyuz nahitit'ulh huba. 'Ink'ez tuzniz whuts'un la Paul dune hubulh yaílhdud 'om bun dzin bughu natisdadh inka.

⁸Dohyo ts'e 'ilhuts'odulh-un lhai be hóot'en-i dizk'un.

⁹'Ink'ez 'ilhoghun chilh, Eutychnus huyúlhni-un, 'en la dadint'az k'et 'et la hukw'usda. 'Ink'ez la Paul yáílhduk za utni ndun chilh Eutychnus 'en dughu nantutih za 'ut'en. 'Udek'ez 'awet dughu nantisti whe tat lhando whuz'ai ts'e dohyo ndus de whuts'un nadílduz. 'Ink'ez dazsai whe dunahidilhti.

¹⁰'Et Paul nyo whenya 'ink'ez dushih bé' yilchoot, "Ooghu ni uhli íloh 'awhuz khuna," ubúlhni.

¹¹'Et 'ink'ez ndo dohyo ts'e whenaja. Lhes tadányuz 'ink'ez 'uhan'al. 'Et sa hatí'alh whuts'un bubulh yáílhduk 'ink'ez whenája.

¹²'Et la nyoon chilh khuna whe ooyoh ts'e whuz bubulh naóosja 'ink'ez 'et huwa tube huhóont'í'.

Paul Troas whuts'un Miletus ts'e oozki

¹³'Et la nus butso ts'e ts'í ts'u náts'oosdil 'ink'ez Assos ts'e uztizki. 'Et Paul denáztilhtelh wheni, 'et nduts'ooneh neúlhni 'ink'ez didut yun k'ut lhutíyalh ni.

¹⁴'Et keyoh Assos 'et neghu nanja whe denáts'alhti 'ink'ez keyoh Mitylene ts'e ts'oozki.

¹⁵'Et nus nats'uski 'ink'ez 'om bun Chios whanch'az 'et yats'uzki. 'Et 'om bun 'et Samos no nuts'uzki 'ink'ez Trogylium nézninki. 'Ink'ez 'om bun 'et 'awet Miletus ts'e ts'oozki.

¹⁶'Et Paul 'en keyoh Ephesus 'oh whuya lhutíkelh hukwa' ninzun tube 'aóodulni 'et huwa. 'Aw Asia yun k'ut ooda' hukwa lhe'nízun. Soo 'a cho Jerusalem ts'e ootáyalh hukwa 'ut'en soo tilah Pentecost dzin, 'et neóoya' hukwa' ninzun.

Ephesus 'et butso whudilhdzuhlne Paul 'awet 'udek'ez whe bubulh yáílhduk, 'ink'ez bughu whenája

¹⁷'Et la Miletus usda whuts'un Ephesus ts'e Sizi gha 'ilhozdílné butso whúdilhdzuhlne dudodódilh ubulhni whe buts'otl'a khuni in'ai.

¹⁸'Et highu nindil whe ubúlhni, "T'éoonáhzun dast'en whe nohtoh susda, 'udechoo dzin Asia yun k'ut nenúsyá whuts'un.

¹⁹Soo yo 'úduduzdzun 'ink'ez natsul too' hoonli whe neMoodihti be 'ut'en k'oh 'uhoos'en, dzoh nuszut-un, 'et whutoh sghá whults'ut ndunne Lizwif sotuzilhghelh huwu yahulhduk 'et huwa.

²⁰Nohnich'oh t'éoonáhzun whe nohla'oost'en-un nohch'a hóostun-un hooloh whe nohbulh yásduk, dune bez cha 'ink'ez nohyoh cha whunohodus'eh.

²¹Lizwifne 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne 'alhgoh tube cho bugha dísní' Yak'usda ts'un dudeni nahondunooleh, 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti 'en buba 'alha' yot'e'.

²²'Et 'andit tube cho whuts'u lhé'dusts'il whe Jerusalem ts'e tisyalh. 'Et datísnelh-un 'aw t'éoonuzúszun.

²³ 'Et za t'éoonúszun, keyoh totsuk Ndoni sgha khuni a'aih, 'Dzoh nutánzut 'ink'ez 'atalts'ulh 'et mba whuz'ai,' súlhní.

²⁴ 'Et hoonts'i 'et 'ants'i' hoont'oh, 'ink'ez si be khúсна-i cha sba 'ants'i unli, khun si ndi 'ut'en sghalts'út-i 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti 'ut'en k'oh stl'ahón'ai-un cha, hoonúst'i' whe lhaóodoosdleh khuni unzoo-i be Yak'usda ye únzoo-i ghun whúbunoostun ha.

²⁵ Soo ts'iyawh nohtoh nusúsyá Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun nohbulh yásduk. 'Et 'awet t'éoonúszun 'aw doo cha za nasooht'en aít'oh.

^{26,27} 'Aw Yak'usda ghun nohdutásnelh-un nohch'a hóostun iloh whe nohtoh usda'. 'Et huwa 'andit dzin soo cho nohdúsní, 'ilhoghun hoonts'i kwuncho yo ts'e whénya de, 'aw si sgha iloh 'utinelh.

²⁸ Nohni cha soo cho khohdle' 'ink'ez ndai la Yak'usda be 'usbai Ndoni ooghohle' ha nohtl'ábanla njan Yak'usda gha 'ilhozdíflne, 'enne 'usbai ghunline bubahli, duzkai' be duch'e' ubulhtsi inle' 'et huwa.

²⁹ T'éoonúszun whenásja de, dune untsi'ne, yus huske-i k'un'a 'unt'ohne, 'enne nohtoh nehútidulh, 'ink'ez nohóduntálhdah, 'ink'ez 'aw nohgha' hole' aít'oh.

³⁰ 'Ink'ez 'ilhudzin whusaóotilts'ulh nohtuhaíndilne dune, 'enne la buba hodul'ehne ubahanoo'ah whe la nohch'az nahool'ah 'ink'ez la ts'u nebodolyelh.

³¹ 'Et inka nohdúsní, huwahli 'ink'ez whunaoolhni, lhat snatsúl too' hoonli whe dzin 'ink'ez 'ulhdzis 'i bulh 'ilhone ahli whe tat yus k'ut 'et whunohodis'e'.

³² 'Ink'ez, sulhutsinke, 'andit 'et Yak'usda 'ink'ez ooghuni k'úne 'ooh't'en-un cha ootl'ánóhisdla. 'Et whe la nohdzi 'on nus úlhtus nohtilhtselh, 'ink'ez la Yak'usda ba 'udun nelyane butoh, ndet la Yak'usda 'udun nohba neoonin'a-un, 'et nohgha whútalts'ulh.

³³ 'Aw 'uyoonne buzooneya, silver k'us gold cha, k'us bunaih te buts'u dalheiduzni.

³⁴ Nohnich'oh t'éoonáhzun ndi sich'oh sla be 'ust'en. 'Ink'ez súlh nudilhne hik'uhuna-i huye ndunidzit-i ts'iyawh buba' yus'en.

³⁵ 'Ink'ez ts'iyantsuk whunóhnistan whe nduts'út'en 'i be mbene la 'aw 'oot'en aít'ohne, 'enne bula 'ts'oot'en. Sizi neMoodihti daja ni 'et whunats'oolnih, 'et nja dutni, 'Huwa' ts'a'aih te negha 'últs'uk-un whanus hoonzoo whe' hoont'oh.'"

³⁶ 'Et Paul lhadúja whe, ts'iyawh bubulh dugwutsi be nenínya 'ink'ez tenadidli.

³⁷ 'Et 'awet ts'iyawh hutso 'ink'ez dushih be' huyoltun whe, "Soo cho khondle,'" huyúlhni.

³⁸ "Aw 'on 'at nasulhtuziht'el," ubulhni whe bubulh yaílhduk 'et huwa tube cho budzi únduda 'ink'ez ts'i ustan whuts'un huyúlh nunasdil 'ink'ez k'engahidil'en.

Paul Jerusalem ts'e nunátidalh

21 ¹Et 'awet bughu nus nats'uski. 'Et ts'ihyan lhunats'uski 'ink'ez Cos ts'e ts'oozki. 'Et 'om bun Rhodes nezninki, 'ink'ez 'et whuts'un Patara ts'e uztizki.

²Et la Phoenicia ts'e ts'utizkez-i, 'i be ts'andil 'ink'ez uztizki.

³Soo noo k'ut Cyprus ts'onilh'en-un 'oh whuya intl'us ts'e nyoo ooghu lhuts'úzki, 'ink'ez Syria yun k'ut ts'e ts'oozki. 'Et keyoh Tyre 'et ts'i be ha' hutilelh whutoh 'et no uzdálts'i'.

⁴Et Sizi Gri yugha hodul'ehne buka' ts'oodulhkut whe nabuts'inla 'ink'ez 'ilhu lisman 'et buzih uzdálts'i', Ndoni be Paul Jerusalem ts'e tóoya' junih huyúlhni.

⁵Awet buzih lházduja, bugho whenáts'idil 'ink'ez naztisdil whe ts'iyawh du'atkoo te 'ink'ez duzkeh te nebulh lhunahusdil whe keyoh whuch'a nats'usdil. Taba 'et negwutsi be néznindil 'ink'ez tenazdidli.

⁶'Et 'awet ts'iyawh lhk'enalhts'udil'en 'ink'ez ts'i be náts'idil whe didut cha duyoh ts'e whenáhidil.

⁷Et ts'ikelh za' ts'ut'en Tyre nus nats'uski whe Ptolemais ts'e ts'oozki. 'Et 'ilhu dzin za ooba 'alha' hoont'ohne buzih uzdálts'i'.

⁸'Et 'om bun dzin uztizdil whe Caesarea ts'e ts'oozdil. Khuni unzoo-i be yálhduk-un, Philip huyúlhni, 'en oots'ú ts'oozdil 'et oozih uzdutáts'ilh. 'En la Jerusalem lhtak'ant'ine 'utahálya inle'ne, 'enne butoh 'ilhoghun 'unt'oh.

⁹Ink'ez Philip 'en la dine oots'e'ke, 'aw dune t'enuszun unline, 'enne la Yak'usda be nus hoo'enne hinli.

¹⁰Lhat dzin 'et uzdálts'i' whe 'ilhoghun Yak'usda be nus hoo'en-un, Agabus huyúlhni, 'en Judea yun k'ut ts'e haínya.

¹¹Neghu ninya whe Paul se yets'ú dilh'oo, 'i yuts'u hayánla 'ink'ez 'i be duke 'ink'ez dula cha lhuyulhtl'oo 'ink'ez utni, “'Et Ndoni ndutni, 'Jerusalem whut'enne Lizwifne ndi se ooch'e' yinli-un whuz un'a huye hítihghel, 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne butl'ahítihhtelh.”

¹²'Et whulh 'úzduzts'ai whe wheni cha 'ink'ez 'uyoonne cha 'et dilhts'íne Paul ooghu tezdudlih Jerusalem ts'e tooya' whuch'a.

¹³'Et 'uneúlhni, “'Et di 'uhleh whe' dahni, ahtso 'ink'ez sdzi ts'odi ulh'i? Jerusalem sotihghel 'et huba lhadúst'oh, 'et hoonts'i 'on 'un Sizi Gri neMoodihti 'en ooba 'et datísah huba lhadúst'oh whe' 'ust'oh.”

¹⁴'Et hoonts'i 'aw nek'oh ts'e lhé'inel inka, “T'ezdínél, nts'en'a la neMoodihti hukwa' ninzun k'un'a la 'ahóneh,” ts'utni.

¹⁵'Et hukw'elh'az 'atsulyaz 'et nazdálts'i' 'ink'ez ndai la be' ts'int'oh-i lhanázdinla 'ink'ez Jerusalem ts'e naztisdil.

¹⁶'Et whulohne Sizi Gri yugha hodul'ehne Caesarea whut'enne, 'enne cha nebulh hótizdil. 'Enne ndun dune oozih uzdutáts'ilh-un hits'u

néoozdla, Cyprus whut'en-un, Mnason huyúlhni, 'en la 'uda' whuts'un ooba 'alha' hoont'oh-un 'únt'oh.

Paul James ts'un nuséya

¹⁷Jerusalem ts'e ts'oozdil whe, ooba 'alha' hoont'ohne neunahunilhni.

¹⁸'Et 'om bun dzin Paul nebúltiz'az James uzti'elh wheni, 'ink'ez la ts'iyawh butso whudilhhdzuhlne, 'enne cha 'et hudilh'ts'i.

¹⁹'Et Paul, "Hadih," ubúlhni. 'Ink'ez ts'iyawh nts'oh la 'udun yun k'ut whut'enne butoh oobe 'ut'en be Yak'usda ne'ust'en-un, 'et huwun ubulh náwhulnuk.

²⁰'Et hidánts'o whe ts'iyawh Yak'usda ba hodálhti' 'ink'ez Paul 'uhuyúlhni, "Neulhutsin whunilh'en la dáhoont'oh tube lhane Lizwifne ooba 'alha' hoont'oh suline hoonli 'ink'ez ts'iyawh Moses ooghuni 'uk'unusguz-i soo cho hik'úne' 'ut'en.

²¹'Enne nyulh 'úhudants'o nts'en'a la Lizwifne 'udun yun k'ut hudilh'ts'i, 'enne whubodilh'eh. Moses ooghuni 'uk'unusguz-i hiladootnih, 'ink'ez duzkeh hika dune unli-i, 'i k'ut hubuhít'us-un, 'ink'ez Lizwif k'un'a dune hinli-un cha 'etsul 'uhooneh whuz un'a hubodilh'eh hutni.

²²Njan whusainya huwun t'ewhuntutidzeh whe' hoont'oh 'ink'ez dats'óoneh suba?

²³'Et huwa ne'úzduni' te ne'ónt'en. Dine dune Yak'usda ts'un nahizyanne, 'enne njan nezih hudilh'ts'i whe' hint'oh.

²⁴'Enne bubulh 'ínt'en 'ink'ez buts'ú nedindaih 'ink'ez nts'en'a la duna'huldoh nyun buba 'uk'elháhoohltsi, 'et la soo dutsi náhunoozo. 'Et ndínja de, 'et whuz un'a nyunch'oh ndi Moses ooghuni 'uk'unusguz-i ook'úne' 'int'en hunoozin la. 'Ink'ez daja nyuhútni-un buba 'alha' lhe'whudoosnih.

²⁵'Et hoonts'i ndunne 'udun yun k'ut whut'enne ooba 'alha' hoont'oh suline buts'ó k'e'ts'anguz 'ink'ez nts'en'a la 'uzd'ja-un, 'et ubuzdáni' ndai la t'alh-i buyak'usda k'eltsi ts'u hítulhdilh ooh'alh junih. Ts'ekoo k'us dune bulh ninta' 'ooht'en junih. Khuna ooze' 'úsguz-i 'ink'ez 'uskai' bulhítsus-i ooh'alh junih, 'ink'ez 'uskai' cha ooh'alh junih," Paul hudáni'.

Paul lugliz whucho 'et huyílhchoot

²⁶'Et inka Paul nyoonne dine dune hubílhchoot 'ink'ez 'om bun dzin 'et nts'en'a la duna'huldoh 'et bubulh duna'ilde. 'Et 'awet bulugliz whucho danánja, 'et whe la 'awet Lizwifne k'un'a buna'ide. 'Ink'ez Lizwif lubretne ubudáni' dáwhuldzoh dzin 'et 'uhutit'elh njan 'et lhahóduutileh whuts'un loodel k'ut 'ilhone hinli whe cha buba 'uhudutálhk'un.

²⁷'Et 'awet lhtak'ant'it dzin 'etsul 'uwhutánelh whe, whulohne Lizwifne, Asia yun k'ut ts'u haíndilne, Paul lugliz whucho 'et huyan'en. Whulohne 'ilhozdilne tubulh lhba hodit'ai whe Paul huyílhchoot.

²⁸ “Israel oots'u hainzutne, nela 'uhneh!” hutni whe huhuyih, “Ndun dune 'en 'unt'oh, whunílhcho nuya 'ink'ez Israel oots'u hainzutne Moses ooghuni 'uk'unusguz-i cha 'ink'ez nelugliz whucho cha ts'iyawh whuch'az yálhduk. 'Ink'ez 'andit 'udun yun k'ut whut'enne cha nelugliz whucho dábuninla 'et whe neba me whulhsti!” hutni.

²⁹ ('Et ndun dune Trophimus, Ephesus whut'en-un, Jerusalem 'et la Paul bulh na'as whe hinilh'en inle'. 'Et Paul bulugliz whucho dánilhti huninzun inka' hutni.)

³⁰ Jerusalem ndulcho whe dune buba hót'e' hooyal. Ts'iyawh 'alghoh 'ilhuhólhghaz, Paul huyílhchoot, 'ink'ez bulugliz whucho 'et tenáhininguz. 'Et 'aho bulugliz whucho dána'dinkez.

³¹ Ndunne lhulh nudilhne Paul hizoolhghelh hukwa' hut'en whe la lhuganne moodih hudáni!. “Jerusalem whut'enne ts'iyawh lhtahawhunt'ai!” hubuhútni.

³² 'Et 'aho lhuganne moodih 'uyoonne moodih 'ink'ez lhuganne cha hilhchoot 'ink'ez 'ilhozdíline buts'u whe hilghaz. 'Et ndunne dune lhuganne bulh ubotilh'en whe 'et Paul njan hiyedúlh-un 'etsul 'uhuyínla.

³³ 'Et lhuganne moodih Paul yuts'oozya, yílhchoot, 'ink'ez nanki lhuztith t'l'ool be huyoolhghel hubulhni. 'Ink'ez uboodulhkut, “Ndun dune mbe 'unt'oh, 'ink'ez daja whe ninta 'unt'en?”

³⁴ 'Ilhozdíline ts'iyawh lhelhst'un un'a 'uhutni whe huhuyih, 'on nus huyan'un ha'dani' k'et lhuganne moodih dáhooja-un 'aw t'élhonízil. 'Et inka dudune'ne Paul lhuganne dilhst'i ts'e hitoolhte' ubúlhni.

³⁵ Soo ook'ut dugháiti ts'e huyoolhti 'et dune budádindil. 'Et 'on nus hiyulh húnilch'e, 'et huwa lhuganne hitilhiti.

³⁶ Ts'iyawh huyunilwus 'ink'ez 'uhúldzul whe, “Sulhghe!” hutni.

Paul duba yanalduk

³⁷ 'Et 'awet Paul lhuganne dilhst'i ts'e hitilhiti whe la lhuganne moodih bulh yátilhduk, “Nyulh yatisduk hukwa' nuszun.”

'Et la lhuganne moodih yúlhni, “Greek k'un'a azih yailhduk!”

³⁸ “'Et de Egypt ts'e haínnya-un dune 'en iloh lakw 'int'oh? Nyun tilah 'inja, ndunne 4,000ne lhuganne dudulh dune dzoh nuhulhdeh ubuzílhst'i? 'Ink'ez dune lhuhóot'ih ts'e whuz buba whénnya, nyun tilah 'int'oh?” yúlhni.

³⁹ 'Et Paul utni, “Si Lizwif 'ust'oh. Tarsus, Cilicia yun k'ut whuz'ai, 'et keyoh whudízti, 'et whust'en. Ndunne dune bubulh yatisduk-un, 'et sgha oonin'aih.”

⁴⁰ 'Et lhuganne moodih yugha óonin'ai inka Paul dugháiti usyin 'ink'ez dune buba núlhnih whe t'ehudínel 'ink'ez Paul Hebrew k'un'a bubulh yáwhenilhduk.

22 ¹ “Sulh dunene, sulhutsinke, 'ink'ez 'ubákene, soo zúlhts'ai, 'andit nohbulh duba yanatizduk!” ubúlhni.

²'Et Hebrew k'un'a bubulh yawhénilhdruk hidits'o whe 'on nus t'ehudínel. 'Et Paul 'utni,

³“Si Lizwif 'ust'oh. Tarsus, Cilicia yun k'ut whuz'ai 'et whuzúsdi. Jerusalem nísyai, Gamaliel 'en whusodalh'e' whe netsoda'ne hik'úne' 'ut'en-i soo cho yusodalh'e'. Nohni 'andit Yak'usda ba daht'oh la, whuz un'a nohunduzt'oh inle'.

⁴Mbene la Sizi unidúlhne ts'iyawh dahútitsah whuts'un bubezúsdlá inle'. Dune cha ts'ekoo cha ts'iyawh abusdle íne'.

⁵Lubret 'uk'enus dizti'-un 'ink'ez ts'iyawh dune tso whudilhudzulhne, 'enne ts'iyawh ts'ih'un 'udusni, 'enne cha la nohodóni', ndai la Lizwif didowhne Damascus dilhts'ine buts'ó k'ehuyanguz-i si stl'ahúyanla 'i gha dune buts'ú tisyá ubitáschulh 'ink'ez lhuztih t'l'ool be ubutisghel 'ink'ez Jerusalem ts'e dzoh nubotilhdzut wheni whuz whebusdlih íne'.

Paul Sizi ts'u nálh'a-un huwu yalhduk

⁶“'Et 'oh whuya usyalh whe' hooja, 'awet Damascus whenghun dzetniz at'en khunsul ndus de kwun ulhtus-i hadanat, 'ink'ez snat núdiznat.

⁷'Ink'ez yun nadízduz 'ink'ez 'et la whudusts'o 'ink'ez nduwhutni-un whudusts'o, 'Saul di ha dzoh sezínla whe 'int'en?’

⁸‘SMoodihti mbe inli?’ dusni whe ooduskut. ‘Sizi Nazareth whut'en-un usdli, si 'usilh'en sezínla,’ sulhni.

⁹'Ink'ez ndunne dune sulh nudilhne ndi kwun hiyan'en 'ink'ez whe hunuljut 'et hoonts'i ndun sulh yatilhduk-un 'aw lhuhidíts'il.

¹⁰'Et udusni, ‘SMoodihti datísnelh?’ 'Ink'ez neMoodihti usúlhni, ‘Dunadindaih, 'ink'ez Damascus ts'e inyalh 'ink'ez 'et la ts'iyawh nyodóni' ndet Yak'usda ba datánt'elh-un.’

¹¹'Et usja ndi kwun tube snat diznukw k'et whuzis'en susdli', inka ndunne sulh nudilhne sla hilhchoot 'ink'ez Damascus ts'e suhoolhya.

¹²'Et 'ilhoghun dune Ananias huyúlhni-un, 'en Moses ooghuni 'uk'unusuguz-i yuk'úne' 'ut'en 'ink'ez Lizwif Damascus whut'enne ts'iyawh hidílhni'.

¹³'Ink'ez 'et sghu ninya whe szih usyin 'ink'ez usúlhni, ‘Saul sulhutsin hoon'en naoodle!’ 'Et ndudija ibulh 'aho yutás'en 'ink'ez tís'en.

¹⁴'Ink'ez ndutni, 'Netsoda'ne buYak'usda 'en 'utahányalhti Yak'usda be 'ut'en k'oh t'éoononzeh 'ink'ez Sizi Gri 'en ts'ih'un un'a yuba 'ut'en-un cha on'en 'ink'ez dich'oh cha nyulh yaóolhdruk ha.

¹⁵'Et la nyun ts'ih'un ndun Sizi ghun ubudutánelh ndet la hon'en 'ink'ez whudánts'o-un huwun.

¹⁶'Ink'ez 'andit 'et 'on 'un huba silh'i íloh. Dudinyaih 'ink'ez too be' ilneh 'ink'ez 'en yé ulhtus-i gha nlubeshi nyunaooodeh!’”

Paul, Yak'usda 'udun yun k'ut ts'e tilh'a'

¹⁷'Et Paul 'on 'un ubúlhni, “'Et Jerusalem ts'e whenásja 'ink'ez nohlugliz whucho tenadusdli whutoh 'et njan senghun néwhults'ut,

¹⁸ whe neMoodihti 'en nus'en 'ink'ez 'usúlhni, 'Soo 'a njan Jerusalem whuch'a nasindaih. Si sghun yailhdúk-un 'aw nyuhoozólhst'ai' ait'oh 'et huwa.'

¹⁹ 'Ink'ez udusni, 'NeMoodihti, soo cho t'ehonínzun lugliz totsuk 'ubus'en mbe la nyun ooba 'alha' 'int'ohne ts'iyawh ubuschuk 'ink'ez dzoh nubusdzut inle'.

²⁰ 'Ink'ez Stephen nyun nghun dune bubulh yálhduk 'et hukwa hizilhghi whe 'oh da' si cha 'et susyin inle', sba ts'ih'un 'uhut'en. Mbene la yuzilhghine buluglok nahuyits'uz-i buba ooghusdli.'

²¹ 'Et hoonts'i neMoodihti súlhni, 'Inyalh, nilhdza' 'udun yun k'ut whut'enne butúz nyutis'alh!'"

²² 'Et dune 'ilhozdílné Paul huyoozólhst'ai 'et hoonts'i 'et ndúdiya whe soo duyiz t'ahúzulh whe 'uhutni, "Nalhtelh, sulhge, 'aw hoona' huba lhe'ft'oh!"

²³ Soo 'uhultús-un whe dunaih k'uhídutulch'oolh 'ink'ez huske k'et lhez cha do hútutsuk.

²⁴ 'Et la Roman lhuganne moodih Paul lhuganne dilhts'i ts'e nahitoolhte' 'ink'ez huyoolhtsas whe huyoodolhkut ndet huwa ndunne Lizwifne huyúlh 'aldzul ubúlhni.

²⁵ 'Et hoonts'i 'awet huyootalhtsus wheni huyulhghel whe nyoon Paul huwunli-un, 'et usyin 'en ulhni, "Et nghá whunt'ai whe 'int'en, Roman yun k'ut whut'en-un 'aw ninta' 'unt'en hukwa ooba nalhuhídel 'et hoonts'i ootalhtsus hukwa' ninzun?"

²⁶ 'Et la ndun huwunlí-un whudánts'o whe lhuganne moodih yughu ninya 'ink'ez yoodulhkut, "Daint'en whe 'int'en? Ndun dune Rome yun k'ut whut'en-un 'únt'oh!" yúlhni.

²⁷ Inka dich'oh lhuganne moodih Paul yughu ninya 'ink'ez yoodalhhkut, "Rome yun k'ut whut'en inli eh?"

"A," ni Paul.

²⁸ 'Et lhuganne moodih utni, "Si lhai whe sooneya hukw'elha susi whe Rome whut'en-un susdli' whe 'ust'oh."

'Ink'ez Paul utni, "Si 'et whuzúsdli 'et huwa whuch'e' usdli."

²⁹ 'Et ndunne dune mbene la Paul oodutalhhkutne 'aho hich'a nasdil 'ink'ez ndun lhuganne moodih t'éoonanzin Paul Rome yun k'ut whut'en-un 'únt'oh 'ink'ez lhe'yínla yulhghel cha 'uyinla 'et huwa whénilhjoot.

Paul nahíyilhne bubut usyin

³⁰ Ndun lhuganne moodih soo nahootá'alh hukwa' ninzun ndet huwa Paul huyulh huske, inka 'om bun 'et Paul lhuztih t'ool hits'ahanahayanla 'ink'ez lubret dízti'ne, nahíyilhne cha ts'iyawh 'ilhuhódilh ubúlhni 'et Paul bubut nénilhiti.

23 ¹Paul soo cho 'ubunilh'en 'ink'ez ubúlhni, “Sulhutsinkene neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i^q 'i gha Yak'usda but 'ahoolhyiz wheni be khusna-i ts'ih'un un'a 'ust'oh.”

²Lubret 'uk'enus dízti'-un, Ananias huyúlhni, 'en Paul zih usyinne hize hookuk ubulhni.

³'Et Paul uyúlhni, “Yak'usda 'en cha la nyunookuk. Sih dutsun-i nadistl'us-i le'int'oh whe nyo 'et sinda 'ink'ez ndai la Yak'usda ye nébalhúhizye-i, 'i gha sba nahutanyeh 'et hoonts'i sonookuk huwa bilh'a, 'et whuz un'a Yak'usda ooghuni k'uninyis whe' dini!”

⁴Nyoonne dune Paul zih nudilhyanne 'uhuyúlhni, “Nyoon Yak'usda oolubret 'uk'enus dízti'-un ooba dzoh 'udinja.”

⁵'Et Paul utni, “Sulhutsinke 'aw t'éoonuzúszun 'en lubret 'uk'enus dízti'-un unli. Yak'usda ooghuni 'uk'unusguz-i k'ut ndutni, 'Nohmoodih 'en dzoh ts'e ooghu yaoolhduk junih.”

⁶'Et la Paul hubunilh'en 'ilhozdíflne whulohne Sadduceene 'uhint'oh 'ink'ez whulohne cha Phariseene 'uhint'oh whe la tube cho bubulh yátilhduk, “Sulhutsinke si cha Pharisee 'ust'oh! Pharisee ye' usdli, 'ink'ez sba 'alha' hoont'oh yaidlanne dunáhudutádulh 'et huwa njan sba nahutideh-un huba susda!”

⁷'Et ndúdíja ibulh Phariseene 'ink'ez Sadduceene te lhéwhehundunidulh 'et huwa 'ilhozdilne nawh hutizkat suli'.

⁸'Et la Sadduceene yaidlánne dunahudutádulh 'ink'ez lizas cha, nudúdehne cha hoonli 'et 'aw buba 'álha lhe'hóot'oh, 'et hoonts'i Phariseene nahoolt'oh 'et buba 'álha' hoont'oh.

⁹'Et 'on nus 'ulcho-i be 'awhehúnizul 'ink'ez Moses ooghuni 'uk'unéyuzguz-i hodulh'ehne, Pharisee didowhne, 'enne dodindil 'ink'ez tube cho whuch'a' hutni, “Ndun dune 'aw hoontsi'-un ooghú nalhts'uhóo'al. Lizas tilah k'us nududeh-i tilah yulh yálhduk whu tilah utni! 'Et huwa Yak'usda bulh dulhyoh uzdooni' ait'oh.”

¹⁰Whuz tube lhdulhyoh 'uhutni k'et, Roman lhuganne moodih whénilhjoot Paul yahayidólhch'oolh la ninzun inka dulhuganne Paul bugha hanáhuyoltelh 'ink'ez lhuganne dilhts'i ts'e whuz hitoolhte' ubúlhni.

¹¹'Et 'ulhdzis za neMoodihti Paul yuzih usyin 'ink'ez uyúlhni, “Ndo 'udunilt'i. Njan Jerusalem nts'en'a la si sghun ts'ih'un ubudáni' 'et Rome cha whuz un'a za 'udutánelh.”

---

q 23:1 Ndi khuni, 'neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,' 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun ts'utni whe' ts'utni

Whulohne Lizwifne Paul hituzilhghelh hukwa' huninzun

12 'Et 'om bun budada' whulohne Lizwifne 'ilhúhozdil 'ink'ez 'alghoh nahúhizya whe nduhútni, “Lhé'ts'oos'al 'ink'ez too cha lhts'oosnai' Paul ts'utuzilhghelh whuts'un.”

13 'Alghoh dit whunizyanne 'on 'un 'uhunilsuk 'enne hukw'u núhuhilhye'.

14 'Et la 'awet Lizwif lubret 'uk'enus dízti'ne 'ink'ez butso whúdilhzulhne cha bugho nindil 'ink'ez ubuhútni, “Ts'iyawh 'alghoh nats'úhizya 'aw hoonli lhts'utis'ulh Paul ts'utuzilhghelh whuts'un.

15 'Et huwa 'andit 'et nohni 'ink'ez nahíyilhne tubulh ndun Roman lhganne moodih 'en oots'ótl'a khuni uh'aih 'onilha Paul ndiz náhitoolhte' 'on nus soo cho be 'ut'en k'oh t'ewhutihzeh 'et wheni doohni' la. 'Et la wheni ooba lhazdoot'e' njan nenátidalh whuts'o la ts'uzoolhghelh,” hubuhútni.

16 'Et hoonts'i Paul bulhtus ooye' 'en la khunabundunáts'o inka lhuganne dilhts'i ts'e oozya 'ink'ez Paul dáni'.

17 'Et la Paul 'ilhoghun neilhchuk-un, “'Anih,” yudáni' 'ink'ez uyúlhni, “Ndun chilh lhuganne moodih ts'u nílhtelh hoonliyaz yudutánelh.”

18 'Et la neilhchuk-un yílhchoot 'ink'ez lhuganne moodih ts'u wheyalhti 'ink'ez uyúlhni, “Paul 'adin'ai-un, 'anih sulhni 'ink'ez ndun chilh nts'u tóoste' súlhni, hoonliyaz nyudutánelh inka.”

19 'Et nyoon lhuganne moodih yula ilhchoot 'ink'ez disoh ts'e neínilhti 'ink'ez yoodulhkut, “Dahoont'oh-un huwun sudutánelh?” yúlhni.

20 'Et uyúlhni, “Nyoonne Lizwif moodihne bunde nyuhóodútálhkut Paul nahíyilhne ts'un tolhte' nyodutánelh, 'onilha 'on nus soo cho highu t'ewhutihzeh, 'et wheni hudutinelh.

21 'Et hoonts'i khun te uboozólhts'ai' junih! Dit whunizyanne 'on 'un Lizwifne, 'enne ti hika óodilhts'i, 'enne ts'iyawh hituzilhghelh whuts'un 'aw lhe'hutis'ulh 'ink'ez too lhotisnel hutni whe nahúhizya. 'Andit 'aho 'uhutinelh huba lhahúdint'oh nyun nahútanyeh-un za ubahilh'i,” yúlhni.

22 'Et lhuganne moodih utni, “Khun te 'uyoonne dóni' junih, njan sudáni'-un huwun.” 'Et 'awet chilh whenáyalh'a'.

Paul Felix yun moodih ts'u whehúyalhti

23 'Et ndun lhuganne moodih neilhchukne moodih nane, 'enne buka' dani' 'ink'ez ubúlhni, “200ne lhuganne lhábudahleh keyoh Caesarea ts'e tidulhne, lhtak'ant'i whunizyane yeztli be nudilhne cha, 'ink'ez 200ne sohtuz nudúlene cha, 'ulhdzis de 'ilho hooloh sadzi hukw'éhunint'o de at'en (9:00) 'et whe húdutadulh wheni lhahúdoote'.

24 Paul cha yeztli ooba lhadáhleh soo cho ooghohle' whe Felix, yun moodih, 'en ooghu yólhtelh.”

²⁵ 'Et 'ink'ez lhuganne moodih yuts'o k'eyanguz-i ndutni,

²⁶ “Felix yun moodih dízti'-un si Claudius Lysias nts'ó k'e'usges, hadih. ²⁷ Lizwifne ndun dune huyílhchoot 'ink'ez hituzilhghelhelh ínle'. Rome keyoh whut'en-un unli 'et whulh 'údusts'o inka sulh lhuganne úschoot 'ink'ez bugha hunainuzti. ²⁸ Ndet huwa huyílhchoot 'et nahootás'alh inka bunahíylhne ts'u whésti. ²⁹ 'Aw hoonliyaz tank'us 'út'en-un ooghu náluwhús'al datítsa k'us huwa 'átilts'ulh huba. 'Ants'i duk'un'a hiba nahooyeh hukwa' hutni. 'Et huwa hich'az yálhduk. ³⁰ 'Ink'ez ndet la Lizwifne ndun dune hituzilhghelhelh-un huwa yahulhduk sodáni' whe, 'aho nts'u tóostelhnuszun. 'Ink'ez mbene la yuch'az yalhdukne cha, nyun whulh nts'o tooya' ubudúsní. 'Awet za.”

³¹ 'Et lhuganne dahóot'en ubúlhni te, 'oh te ne'hust'en, Paul huyílhchoot 'ink'ez 'et 'ulhdzis za keyoh Antipatris huwhútni ts'e huyoolhti.

³² 'Et 'om bun lhuganne núdilhne ts'iyawh lhuganne dilhts'i ts'e nahoosdil 'ink'ez yeztli be 'út'enne za 'enne Paul bulh hútoodilh ha.

³³ 'Et keyoh Caesarea ts'e huyóolhti, 'et yun moodih cha yuts'ó k'eyanguz-i hitl'áhayana' ai, 'ink'ez Paul cha hitl'aháyalhti.

³⁴ 'Et la yun moodih nyoo yuts'o k'eyanguz-i yuk'uyailhduk 'ink'ez Paul oodulhkut, “Nts'ez de yun k'ut hańya?” yúlhni. 'Et yun k'ut Cilicia huwhútni ts'e hańya t'éoonanzin whe,

³⁵ 'et la utni, “Nyoonne nch'az yálhdukne whusahándil de, 'et la nyoozósts'ai!” 'Et Paul Herod ooyoh whucho ts'e hitoolhte', 'ink'ez highole' 'ubúlhni.

Lizwifne Paul ch'az yahalhdruk

24 ¹ 'Et 'awet kwulat dzin inle' whe la lubret 'uk'enus dízti'-un, Ananias huyúlhni, butso whúdilhdzulhne te, 'ink'ez 'ilhoghun dune yalhduk-un, Tertulus huyúlhni-un, 'enne ts'iyawh Caesarea ts'e hoozdíl. 'Enne la yun moodih, Felix huyúlhni-un, hibut 'et Paul ch'az yáhalhdruk.

² 'Et la Paul dáhinilhti 'ink'ez la nyoon Tertulus dune yalhduk-un, Paul ch'az yáwhenilhdruk whe ndutni,

“'Uk'enus dízti'-un hoonih whe neghinli 'et huwa sa' whe neyun k'ut whudizghelhelh 'et ndúhont'e' 'ink'ez lhat-un cha neyun k'ut whe' ts'oot'e'-un neba na'hóonla.

³ 'Et huwa 'ahoolhyiz ts'uhóont'i' neyilh'i tube k'eke-un nts'uyútni.

⁴ 'Aw sda sa' nyostun aít'oh 'et hoonts'i hoondukw-unyaz yaztílhdruk-un neoozílhts'ai nts'u tédusdlih.

⁵ T'éts'onínzun ndun dune tube wheóonujut whe ntsi'-un dune unli. Yun k'ut ndulcho whe 'en gha Lizwifne cha lhtáhúwhút'aih 'ink'ez Nazarenne butso nuyá-un 'ududil'i.

⁶'Ink'ez Lizwif bulugliz whucho 'et cha me neba whulhtsi inka ts'ilhchoot whenich'oh nek'un'a ooba nats'otiyeh hukwa' uzninzun.

⁷'Et hoonts'i ndun lhuganne moodih, Lysias huyúlhni, danínya 'ink'ez negha hanáyulti.

⁸'Et Lysias 'en ndun Paul ch'az yálhdukne nyun nts'ó toodilh ubúlhni. 'Et nyunch'oh ndun dune oodilhkut de tube lhat-un whe óoghun yats'ulhduk-un la t'éwhunonzeh."

⁹'Et Lizwifne cha la Paul ch'az yalhduk-un ts'iyawh 'alha' hutni hutni la.

Felix oobut Paul duba yanalduk

¹⁰'Et la yun moodih Paul yatilhduk-un yut!'ahón'ai whe ndutni, "T'éoonúszun ndi yun k'ut lhat naoodizut 'et nahíyilh-un inle' 'et huwa hoonúst'i' mbut duba yanazduk.

¹¹'Et nyunch'oh la nahón'alh 'aw whunizyat 'on 'at nat dzin at'en inle' teni ntsdzilh ha Jerusalem ts'e tisyá.

¹²'Aw Lizwif bulugliz whucho 'et dune dulhýo 'úduzni whe Lizwif sulh úhis'en, 'ink'ez bulugliz cha, 'ink'ez bukeyoh 'et dune lhebzdulh whe cha sulh úhis'en.

¹³'Aw daja suhútni-un ts'ih'un mba nehúho'alh aít'oh.

¹⁴'Et njan nyudúzni nyoonne Sizi k'un'a 'uninzunne 'et whuz un'a si cha netso whudilhduzhne buYak'usda oots'un teni nusdzun, 'et hoonts'i ndunne Lizwifne whuch'az yáhalhduk. 'Ink'ez cha Moses ooghuni 'uk'unusguz-i 'ink'ez Yak'usda be nus hoo'enne 'uk'unuhúyuzguz-i cha sba 'alha' 'unt'oh.

¹⁵Ndunne yaidlánne unzoo k'us ntsi' inle'ne ts'iyawh dunahudutádulh Lizwifne buba 'alha' hoont'oh, whuz un'a si cha Yak'usda sba 'alha' 'unt'oh.

¹⁶'Et huwa si 'ahoolhyiz Yak'usda ts'un 'ink'ez dune cha ts'un neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i' 'i gha ts'ih'un un'a oost'e' hukwa 'ust'en.

¹⁷'Et lhat nawhudizut Jerusalem whuch'oh 'ist'en inle' whe sulh whut'enne ba ndai sooneya buba lhunayost'ai-i butsu naítis'ai 'ink'ez Yak'usda ts'un loodel k'ut 'udutásk'un wheni whuz naoozúsja.

¹⁸'Et bulugliz whucho Lizwifne bubuna'udeh k'un'a lhaóodusdla inle'. 'Et whutoh ndust'en whe suhan'en. 'Aw dune 'ilhozdil 'ink'ez 'aw lhts'u dé'hadulh iloh inle'.

¹⁹'Et la whulohne Lizwifne Asia yun k'ut whut'enne cha 'et hudilhstsi 'enne mbut nehóodilh huba' hoont'oh 'ink'ez sch'az yáhoolduk hoonliyaz whe sdulhyoh 'úhint'oh de.

---

r 24:16 Ndi khuni, 'Neyo ts'e oogha t'ets'oninzun-i,' 'i hoonli ts'ih'un un'a k'us tank'us 'úhoont'oh-un, 'i gha t'ets'oninzun, ts'utni whe' ts'utni.

²⁰K'us ndunne te nyodóni' ndet whe ninta' nust'én-un sghu náháhóon'ai bunahíylh-un but susyin whe,

²¹'et hoonst'i 'ilhoghun za la disni' nahíylh-un but susyin whe, 'Yaidlánne dunahudutádulh sba 'alha' hoon't'oh,' 'et huwa 'andit dzin 'et sba nahinyeh."

²²'Et Felix ndai la Sizi k'un'a 'unt'oh-i ghun soo t'eóoninzun. 'Et Paul yuba nahooyeh hukwa lhe'nízun inka ubúlhni, "K'at le lhuganne moodih Lysias whusaínya de la mba nahoosyeh."

²³'Et la Paul neilhchuk-un yughunli-un 'ulhni, "Ahoohyiz ooghinli hoonst'i, 'on nusyaz k'úne' oot'en whute ook'ekoone hits'ú k'unaoodulh 'ink'ez ye ndunidzit-i be highole' ha."

Paul Felix 'ink'ez Drusila bubut nenínya

²⁴'Et la dzoh lhat dzin inle' whe Felix du'at Drusila bulh whúsain'az, 'en cha Lizwif 'unt'oh. 'Et la Paul hikunáwhulh'a', nts'en'a la Christ ooba 'álha' 'unt'oh-un 'et huwun bubulh yálhduk, 'et la huyoozílhts'ai.

²⁵'Et hoonst'i Paul, be ts'ih'un un'a 'uhoont'oh-un, 'ink'ez whenich'oh khuts'udli-un cha, 'ink'ez neba nahutideh dzin whusáwhutilts'ulh de huwun whúbunoolhtun hukwa' utni. 'Et la Felix nílhjoot 'ink'ez utni, "Awet 'andit naindalh, doo cha la nkana'doosni' sghá whults'ut de."

²⁶'Et yalhduk whutoh la, "Khun tilah Paul sooneya sgha óo'alh, 'et la oolanadoosnih," ninzun. 'Et huwa za lhghunsul yuka'dunih 'ink'ez yulh yálhduk.

²⁷Nat yus k'ut naoodizut inle' la, Porcius Festus huyúlhni-un, 'en Felix yun moodih k'enádija. Felix 'en la Lizwifne dune unzoo donózin ninzun 'et huwa za Paul 'aidilh'ai.

Paul lerwe 'uk'enus dízti'-un but neóoya'-un yuts'u húkwa' utni

25 ¹'Ink'ez tat dzin inle' Festus yun moodih Judea yun k'ut ts'e oozya. 'Et la keyoh Caesarea whédinya 'ink'ez Jerusalem ts'e oozya.

²'Et la lubret 'uk'enus dízti'-un 'ink'ez Lizwif bumoodihne Festus ts'u hoozdil whe Paul hich'az yálhduk 'ink'ez Festus highu tédudlih,

³Paul Jerusalem ts'e naitoolh'a' hukwa' hunínzun 'et whe dula 'ooneh huyúlhni, 'onilha highun lhaóodinla 'oh whuya uyalh de 'et hituzilghelh 'et wheni.

⁴'Et Festus utni, "Paul Caesarea 'et 'adin'ai-un unli whe 'unt'oh. 'Et sich'oh cha 'aho 'et whuz natísdalh.

⁵Inka nohmoodihne sulh náhutoodilh 'et la hich'az yaóolhdud Paul ninta' 'unt'en-un hoonli de," ubúlhni.

⁶'Et whunizyat dzin at'en 'et butoh nada' 'et 'ink'ez Caesarea ts'e whenya. 'Et 'om bun 'awet dune ba nahidilh-un hukw'étl'adida' 'ink'ez, "Paul daháyolhtelh," ubúlhni.

⁷'Et Paul danínya whe Lizwifne Jerusalem ts'e haíndilne higha óozdil 'ink'ez lhat-un hooncha 'et ninta' 'unt'en huyúlhni whe hich'az yálhduk 'aw ts'ih'un 'alha' hutni huhoollhtselh aít'oh.

⁸'Et hoontsi Paul duba yanaldukw whe 'uyúlhni, “Aw Lizwifne be buba nahisda-i cha, 'ink'ez bulugliz whucho cha, 'ink'ez Romanne bulewe cha butsi'un cha ninta lhe'ust'el.”

⁹'Et Festus Lizwifne soo cho soo nubana'a inka Paul yoodulhkw, “Jerusalem ts'e ndi hiye nch'az yálhduk-i, 'i gha whuz sbut tanyin hukwa' ninzun eh?”

¹⁰Paul utni, “Njan lerwe 'uk'enus dízti'-un dich'oh nahíyilh-un, 'et mbut susyin 'et sba nahodeh huba' 'ust'oh. Lizwifne butsi'un nintalhe'úst'el nyunch'oh soo cho t'oonínzun.

¹¹'Et be ba nahisda-i k'unusyuz de k'us hoonliyaz hukw'elha daóosah huba' hoont'oh-un 'usja de, 'aw whuch'a ne'óost'en aít'oh. 'Et 'aw daja soo útni-un 'alha lhe'hóot'oh de 'aw dune butl'asóolhtelhne hooloh. Lerwe 'uk'enus dízti'-un 'en but neóosya' 'et nts'u húkwa' dusni.”

¹²'Et Festus dugha utníne naboodalkut hukw'elh'az, 'et Paul 'ulhni, “Lerwe 'uk'enus dízti'-un but netányalh-un hukwa' ninzun 'et huwa lerwe 'uk'enus dízti'-un, 'en la but neóonya!'” yúlhni.

Festus Lerwe Agrippa 'en Paul ghun yulh yálhduk

¹³'Aw sa' iloh hukw'elh'az Lerwe Agrippa huyúlhni-un 'ink'ez ts'eke yúlh na'as-un, Bernice huyulhni-un cha, Caesarea ts'e hooz'az Festus k'eke hidutatnelh wheni.

¹⁴'Awet lhat dzin hanke' hukw'elh'az Festus Lerwe Agrippa Paul ghun dáhoont'oh ts'iyawh yulh náhoonluk, “Njan 'awhuz 'ilhoghun 'adin'ai-un 'et usda, 'en la Felix 'ayan'ai ínle'.

¹⁵'Ink'ez Jerusalem ts'e oozúsya whe Lizwif lubret 'uk'enus dizti'ne 'ink'ez butso whudilhdzuhlne cha hich'az yálhduk 'ink'ez datítsah huba ooba nahoosyeh ha sts'u téhududlih.

¹⁶'Et hoontsi ubudusni, ‘Romanipne buk'un'a 'et ndúhoont'oh, dune ninta' 'unt'en dáhni-un 'udechoo yuch'az yálhdukne bubut inyin 'ink'ez bubut la la'dootni' huba' hoont'oh 'aw 'et de za ooba nahutideh.”

¹⁷'Et whusahándil whe 'om bun 'ahoh dune ba nahudeh-un, 'et nátl'adísda' 'ink'ez, ‘Nyoon dune daháyolhtelh,' ubudúsi.

¹⁸'Et yuch'az ditnine dodindil tube la' hidóni' nuszun whe 'aw daja luhidínel.

¹⁹Lizwif dulugliz huwun 'ink'ez 'ilhoghun dune Sizi huyúlhni-un dazsai ínle' 'et hoontsi Paul utni, ‘Khuna,' ni. 'Oh huwun za lhdulhyoh 'uhuditni'.

²⁰'Aw whe náhos'alh ts'e hooloh njan 'uwhutni-un huwun, inka Paul oodaskut, soo tilah Jerusalem ts'e tooya' 'et nahíyilh-un but ootáldzih huba.

²¹ 'Et Paul butsu húkwa' dani' 'adodoolh'a' 'ink'ez lerwe 'uk'enus dízti'-un, 'en duba nahooyeh ni, inka lerwe 'uk'enus dízti'-un, 'en ts'un tís'alh 'et whuts'un 'adoo'a' dusni,” ni Festus.

²² 'Et Agrippa Festus ulhni, “Ndun dune sich'oh ootuzasts'ilh hukwa' nuszun,” yúlhni.

'Et Festus utni, “Bunde la oozólhts'ai,” yúlhni.

²³ 'Et 'om bun Agrippa Bernice bulh soo buba hodílhti' whe whusahán'az. 'Et lhugan moodihne 'ink'ez keyoh whumoodihne cha dune 'ilhodulh-un 'et bulh dahánindil. 'Et Festus, “Paul daháyolhtelh,” ubúlhni, inka dáhinilhti.

²⁴ Festus utni, “Lerwe Agrippa 'ink'ez nohni dune njan dilhts'ine ts'iyawh ndun dune nulh'en. Lizwifne njan 'ink'ez Jerusalem cha sulh náwhuhulnuk whe Paul tank'ús ne'ust'en, hutni. Soo tube cho 'uhutni, 'aw khoona' huba lhe'ít'oh.

²⁵ 'Et hoonts'i 'aw tank'us ne'ust'en-un hukw'elha daóotsah-un ooghu nalhuwhús'al 'ink'ez dich'oh lerwe 'uk'enus dízti'-un yuts'u húkwa' dani' 'et huwa 'en oots'ítis'alh.

²⁶ 'Et lerwe 'uk'enus dízti'-un oots'o k'etisgu hoonts'i 'aw Paul whe tank'us 'uja-un ts'ih'un ooghun nálhuwhús'al. 'Et huwa njan nohbut nenústi, nyun soo Lerwe Agrippa mbut nenústi, khun si hoonli ooghun náwhuh'ai de, 'et la 'uk'ehóosges.

²⁷ 'Aw ndun dune hoonli ooghun nalhts'oo'hóo'al whe whuz whe ts'álh'a' de 'aw ts'ih'un sba lhe'hóot'oh.”

Agrippa oobut 'et Paul duba yanalduk

26 ¹ 'Et Agrippa Paul ulhni, “Duba yanatalduk 'et ngha óonus'ai.” Paul dudilne 'ink'ez duba yanawhénilduk whe ndutni,

² “Lerwe Agrippa, Lizwifne lhat-un sk'ehúhoonla-un huwun, sich'oh mbut duba yanatizduk 'andit dzin sgha óonin'ai 'et huwa tube sba' hóolya nuszun.

³ 'Et njan 'alha' hoont'oh nyunch'oh soo t'eóoninzun nts'en'a la Lizwif duk'oh ts'e dune hinli 'ink'ez huwulh dulhyoh 'uhudutni 'oh cha 'et huwa soo cho soo zólhts'ai'-un nts'u húkwa' dusni.

⁴ Usóol da' whuts'un nts'en'a la yinka susda-un Lizwif ts'iyawh t'éhonínzun soo 'udéchoo whuts'un sich'oh skeyoh 'ink'ez Jerusalem cha 'oh za dune usdli 'et t'éhonínzun.

⁵ 'Udechoo whuts'un soo 'uk'enus dulugliz hukw'un né'ut'enne, Phariseene, 'enne bubulh dísdoh 'et t'éhonínzun 'et huwa hukwa' huninzun de 'et da' sla'hudooni' oole'.

⁶ 'Ndai la Yak'usda netsodá'ne butsu'ú yoozi-i, si cha ooká tse hóosdli 'et huwa 'andit njan ootázdzih ha mbut susyin.

⁷Whunizyat 'on 'at nawh didowhne dune,^s 'enne ndi khuni buts'ú yoodzi bugha ítalts'ulh 'et hukwa tse huhooli dzin 'ink'ez 'ulhdzis whulh Yak'usda ts'u téni' 'uhunilhdzun-un whutoh 'ink'ez lerwe dínti'-un, ndet la ndunne Lizwifne, hukwa tse húhooli-un si cha hukwa tse hoosdli, 'et hukwa sk'ehúhoon'ai.

⁸'Et ndet huwa nohba 'alha' hot'e' aít'oh njan Yak'usda yaidlánne dunabudile-un huwun?

⁹Ndun Sizi Nazareth whut'en-un ts'iyantsuk whe ooch'az dosni nuszun íne!.

¹⁰Jerusalem 'et ndust'en íne!, lubret 'uk'enus dízti'ne stl'aháhon'ai whe lhane Yak'usda ooch'e'ne abisdla 'ink'ez yahitádla wheni buba nahisda whe, si cha buch'az dasni!.

¹¹Si 'udusni huwa lugliz totsuk dune dzoh nubuhulhdeh Sizi Gri hich'az naóol'ah hukwa' bus'en. Whuz tube bubulh húnuzch'e k'et nilhdza' keyoh hoonts'i bubúnunúsya dzoh nubutisdzut ha.”

Paul Sizi ts'un dudzi náhunduniz'ai-un hukw'u náwhutilnuk

¹²“Njan 'et wheni lubret 'uk'enus dízti'ne stl'ahóhon'ai inka Damascus ts'e tísya.

¹³'Ink'ez lerwe dínti'-un, dzetniz at'en 'et ti ts'idulh whe kwun dult'oh-i sa anus 'ultus-i, 'i dune sulh 'udulhne bulh nenat núdiznat.

¹⁴'Et ts'iyawh yun nats'ánkat whe Hebrew k'un'a sulh yáztilhduk whe nduw'hútni, 'Saul, di ha 'int'en, dzoh nusílhdzut? Mbe la tutsus nulé-un ook'únulhe'zint'en de nyunch'oh za dzoh nuná'dudutaldzut,' súlhni.

¹⁵'Et ooduskut, 'Moodihti mbe íni?' dúsni. 'Si Sizi 'ust'oh. Si 'usilh'en sezínla.

¹⁶'Et hoonts'i dudinyaih 'ink'ez sinyin, njan nyunalhts'et hasya sba 'int'en nyutiselh ha. 'Andit dzin san'en 'ink'ez 'udun cha nus de whúnyuntistun, 'et cha huwun 'uyoonne ubudóni!.

¹⁷Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buts'un 'únyutis'alh. Dzoh nunyotilhdzut 'et hoonts'i nla'tist'elh.

¹⁸Whúbuntalhtun nts'en'a la tsálhgus yáhahudutidulh 'ink'ez hoot'en-un nehútidulh 'ink'ez 'ants'i hitán'en le'hujá de Satan uboontúnne Yak'usda ts'un 'unáhutilyalh. 'Enne si buba 'alha' 'ust'oh huwa bulubeshi bubunaitidoh 'ink'ez Yak'usda ba 'udun nebunilane butoh 'et bugha óotalts'ulh,' súlhni.

Paul dude 'ut'en k'oh huwu yalhduk

¹⁹“'Et huwa, Lerwe Agrippa, njan ndus de kwun diznukw-un 'ink'ez whudasts'o-un 'aw whudulhyoh lhe'úsnel.

---

s 26:7 Nduunne whunizyat 'on 'at nawh didowhne, 'enne Jacob buzkehne 'uhant'e'. Lizwifne, 'enne ndunne buts'u hahánde whe' hint'oh.

²⁰Udechoo Damascus 'et 'ink'ez Jerusalem cha 'et hukw'elh'az Lizwifne buyun k'ut ndulcho whe, 'udun yun k'ut whut'enne butoh cha, dudeni nahondunooleh huba' hoont'oh 'ink'ez Yak'usda ts'u náhoolyeh 'ink'ez dudzi náhondunizdla ts'e whuz un'a za ne'hóot'en, ubudúzni.

²¹'Et njan huwa lugliz whucho 'ust'en whe Lizwifne suhílhchoot 'ink'ez sozoolhghel'h hukwa' hít'en.

²²'Et 'oh da' 'andit dzin whuts'un Yak'usda sla'ít'en. 'Ink'ez 'andit njan nohbut susyin ts'iyanne dósni' ha, tel'enne cha 'ink'ez dízti'ne cha. 'Ink'ez daja dusni-un Yak'usda be nus hoo'enne 'ink'ez Moses cha daóotanelh hutni-un, 'et za 'uwuhudúzni.

²³Christ 'en dzoh nutizut 'udéchoo dune utinilh, datítsah, 'ink'ez 'ilhiz dunadutádah whuz un'a ooneh huba' hoont'oh. 'Et whe la Lizwif 'ink'ez 'udun yun k'ut whut'enne hudutijih. 'Ants'i be hoot'en-un le'hooja, 'i be ndi tsálhgus hiyáhanadutidulh.”

²⁴'Et Paul whuz un'a la' dutni whe, 'et Festus yúl'h dilhtulh, “Paul nyeni hooel! 'on nus hodil'eh k'et, nyeni hooloh sulí!”

²⁵'Et Paul utni, “Festus dízti'-un 'aw seni hooloh iloh, ndi khuni be yásduk-i, 'i khuni 'álha' 'unt'oh-i 'unt'oh 'ink'ez ts'ih'un un'a 'udusni.

²⁶Lerwe Agrippa soo ts'et whucho nyudúzni, nyunch'oh cha soo t'éooninzun hoonliyaz nts'oh te ne'whust'en soo ts'iyawh nyunalh 'úhoo't'en, 'aw whunist'i whe 'et ndulhúhoo't'el.

²⁷Lerwe Agrippa, Yak'usda be nus hoo'enne khuni 'uk'unuhúyuzguz-i mba 'álha' utni eh? T'éoonúszun mba 'álha' whutni.”

²⁸'Et Agrippa Paul ulhni, “'Andit 'atsulyaz 'et 'ankw'us Sizi Gri uniyálh-un susílhsti.”

²⁹'Et Paul utni, “Dawhulduk k'us dawhuldzoh nyun cha 'ink'ez mbene la soo zílhts'a'ine ts'iyawh sundulht'oh uncha nuszun whe nohba tenadusdli. Ndi lhuztih t'l'ool be suzghel-i, 'i za nohba ooka lhe'núszun.”

³⁰'Et 'awet lerwe, 'ink'ez yun k'ut moodih, 'ink'ez Bernice, 'ink'ez 'uyoonne cha ts'iyawh dunahudidil,

³¹'et whenáhidil hukw'elh'az 'ulhodútni, “Ndun dune 'aw hoonli hukw'elha datítsah k'us 'aduti'alh-un lhe'ínel.”

³²'Ink'ez Agrippa Festus ulhni, “Ndun dune lerwe 'uk'enus dízti'-un yubut ooyin-un hukwa lhe'dínel de, 'uda' da' oolanazditni óole.”

Paul Rome ts'e whehúyalhti

27 ¹'Et 'awet lhgha 'úhudija whe Italy ts'e luwel be uztóoke' hutni. Inka Julius huyúlhni 'en Roman lhuganne moodih unli, nyoonne lhuganne, 'enne lerwe dízti'-un oodune'ne lhuganne ubuhútni, 'en Paul 'ink'ez 'uyoonne 'adinlane cha, Julius 'en hitl'ábanla.

²Ts'i cho, keyoh Adramyttium ts'e haínkez, 'i Asia ts'e yatoo ba ts'i yanákuk-un whutunutíkwus, 'i be ts'ándil 'ink'ez 'awet uztizki. 'Ilhoghun

dune Aristarchus huyúlhni-un, 'en keyoh Thessalonica Macedonia yun k'ut whuz'ai ts'e whuz de haínya, 'en cha nebulh 'úja.

³'Om bun 'et 'awet keyoh Sidon ts'e ts'ozki. Julius 'en Paul ts'un unzoo duk'ekene naboot'en ha 'et yugha óonin'ai, ndai la ye ndunindzit-i higha óolelh 'et wheni.

⁴'Et whuch'a ts'uzki whe nedudzits'i 'et whuch'a noo Cyprus 'i oo'ih lhuts'úski.

⁵Yatoo Cilicia 'ink'ez Pamphylia huyúlhni 'ohwhi hukw'u ts'oozki 'ink'ez keyoh Myra, 'et Lycia yun k'ut whuz'ai, 'et yats'úski.

⁶'Et nyoon lhuganne moodih ts'i cho keyoh Alexandria ts'e haínkez-i, Italy ts'e tíkwus, 'i ye néanla.

⁷Lhat dzin 'et nánilhntsa za ts'ikelh tube huwa whulna' whe ts'ikelh. 'Et 'udek'ez keyoh Cnidus 'et whuzih lhuts'úski. Nedudzits'i huwun 'aw 'á uztooke' aít'oh. 'Et huwa nus si noo cho Crete huyúlhni 'i oots'un 'úts'uja, Salmone huwhútni, 'oh whuya lhuts'úski, 'ink'ez noo oo'ih za ts'ut'en whe,

⁸no whuzih za ts'íkelh, tube huwa whulna' whe Tl'oh Dizghel huwhútni-un, 'et keyoh Lasea huwhútni-un, 'et huwu nilhdza' iloh, 'et yats'úski.

⁹'Et sa' whe 'et 'uzdálts'i. 'Et 'awet Lizwifne soo húhooni-un dzin 'et cha 'uda' whengho dizut, tube huwa 'óodli-un whudizulh nuts'úke huba. 'Inka Paul bugha dáni' whe njan ndúbuhni,

¹⁰"Dunene 'awet njan whuts'un tube huwa 'oodli tileh. Ts'i cha 'ink'ez be yuzdla-i cha ninta' tit'elh, 'ink'ez whulohne cha yaitádlah whe' hoont'oh."

¹¹'Et hoonts'i nyoon lhuganne moodih Paul yuba 'alha lhe'dusnih. Ts'i niz ts'e usda-un, 'ink'ez ts'i ooch'e' yinlí-un, 'enne za hiba 'álha' utni.

¹²Nyo hudilhntsa'i-un khít hudutálts'ilh huba nek'e' hoot'oh. Inka nyoonne dune k'us lhane, 'enne nus hutikelh hukwa' huninzun, soo' hutinelh de keyoh Phoenix ts'e hutikelh hutni. 'Et noo cho k'ut tl'oh whucho whuz'ai, yándzuz nilhts'i 'ink'ez nus nilhts'i cha ch'a whu'ih whuz'ai, 'et khít hutileh hukwa' huninzun.

Yatoo k'ut whudutilhts'ut

¹³'Et nánilhntsa'yaz yandzuz tizts'i 'ink'ez nyoonne dune soo' hutinelh huninzun inka ts'i bulh too us'ai-i too hanahayan'ai 'ink'ez nus huzki 'ink'ez noo cho Crete 'i soo oozih k'ut za hutizki.

¹⁴'Et 'aw lhotuszit whuza nilhts'i ulhtus, ndaz danus huyúlhni-i, noo soo oots'u haínts'i whe tizts'i.

¹⁵Ts'i udilhntsa'uk whe 'aw nilhts'i dulhyoh uztooke' aít'oh sulí'. Inka hukwa' ts'ut'en-un 'etsul 'uts'uja 'ink'ez whute nilhts'i be uzdutílhduz.

t 27:9 'Et soo dak'et 'uhoont'oh.

16 'Uyoo nooyaz Clauda huyúlhni-i, 'i oo'ih ts'ánki, 'et 'ankw'usyaz neba' hónt'e!. 'Et soo 'uznut'en whe ts'iyaz dézdilt'i-i duts'o ts'úlhtsi,

17 'ink'ez dets'ántan. 'Et ts'i cho tl'oolh be oonane'ts'uzguz. Luwel nanáhayanla, Lybia 'oh ho taba desk'ut 'ink'ez teh whudutle 'i hik'étalulh 'et whe hunuljut 'et huwa. 'Ink'ez 'ants'i nilhts'i be uzdildus.

18 Whéwhunujut whe nilhts'i za' whut'en inka 'om bun ts'i be usdla-i ooloh táwhehinilhdil.

19 'Et doo cha whulh tat dzin nyoo ts'i bet be ne'whut'en-i cha whenich'oh tats'álhdil.

20 Lhat dzin inle' 'et sa cha 'ink'ez sum cha 'aw lhts'ís'en 'ink'ez whuz tube nílhts'i za' whut'en. 'Edek'ez 'awet uzdutijih-un whulanízdunande.

21 'Et sa' whe dune 'aw lhe'hus'al whe Paul butoh usyin 'ink'ez ubúlhni, “Dunene soo sólhts'ai' huba' hoont'oh, noo cho Crete 'aw whuch'a ts'ooke' huba lhe'hóot'oh. 'Et 'uts'úja de, 'et de da' 'aw hoonli nech'a ninta lhe'oost'el 'ink'ez nintalhe'ts'ílel oole' da'.

22 'Et hoonts'i 'andit nohghu tédusdlih, nohdzi ulhtus cho ulh'i! 'Aw nohtoh 'ilhoghun hoonts'i dálhtisa, ts'i za ninta' tit'elh.

23 Yak'usda ooch'e! usdli-un, 'ink'ez ooba ne'ust'en-un, 'en 'ulhdzis da' oolizas 'en szih be hódiltsai

24 'ink'ez utni, 'Paul whéniljut iloh! Lerwe dízti'-un oobut tanyin whe' hoont'oh, 'ink'ez Yak'usda nyudánts'o whe ye únzoo-i, 'i gha la nyulh dédilhts'ine yalhotásdla.'

25 'Et huwa dunene nohdzi ulhtus cho oole! 'Et sba 'álha' hoont'oh nts'en'a la Yak'usda 'usúlhni, whuz un'a la 'uhót'e'.

26 'Et hoonts'i 'ilho nooyaz k'ut 'et yázdutaldus.”

27 'Awet nat lisman inle' 'et Adria yatoo k'ut 'awhuz uzdildus. 'Et tuzniz at'en nyoonne ts'i bet 'ut'enne yun enghoh 'uts'ut'en huninzun.

28 Tl'oolh ndaz-i huyé dinguz 'ink'ez tahúyan'ai. 'Et nahuhoon'ai tube takhulh 120 feet 'et ta'dikhulh. 'Et hukw'elh'az 'et doo cha za whunduna'hoohdzai, 'et 90 feet ta'dikhulh.

29 Tse k'ehítal'ulh-un whéznuljut inka dunghi ts'i bulh too usdla-i, 'i ts'i niz ts'e taháyanla 'ink'ez soo 'a úncha yulh kai húninzun.

30 Ts'i bet 'ut'enne neghu déhahunool'ilh hukwa' hút'en. Ts'iyaz tahítitelh 'ink'ez ts'i bulh too usdla-i nus tahítilelh nahahoolh'i.

31 'Et Paul nyoonne lhuganne 'ink'ez bumoodih cha ubúlhni, “Nduune dune 'ut'enne 'aw ts'i be lhódilts'ih de, 'aw doohjih aít'oh.”

32 Inka nyoonne lhuganne tl'oolh k'uhinínt'az 'ink'ez ts'iyaz hiladitni.

33 'Awet yutílkhalkh whe Paul ubúlhni, “Uhoo'alh, 'awet nat lisman hubalh'e' 'et ndúhoolyiz whe 'aw hoonli lhuzah'al.

34 Nohghu tédusdlih 'ah'alh! 'Et whut'az dutihjih whe' hoont'oh. Nohtsigha' 'ilho hoonts'i nintalhdutáskwus.”

³⁵'Et ndudáni' hukw'elh'az, Paul lhes yílhchoot ts'iyawh bubut Yak'usda ts'un, "Musi," dani', taídanyuz 'ink'ez whe nin'al.

³⁶'Et budzi ulhtus násdli' 'ink'ez 'ilhoghun hinli whe 'úhan'al.

³⁷'Alhghoh 276ne ts'inli whe ts'i bez dilhts'i.

³⁸Ts'iyanne soo 'ultsuk nahít'al hukw'elh'az, ts'i ndza oole' ha, lhes haníyeh-i desdzaí-i tahúyalhdil.

Desk'éhinki whe tatsi be ts'i yaijut

³⁹'Et 'awet yulhkai whe ts'i bet 'út'enne no yun nalhúhuhóoltsulh. Tl'oh taba hoonli-un, 'et hotilh'en, soo' hutinelh de whute ts'i yahítajooch huninzun.

⁴⁰'Et inka ts'i bulh too yuzdla-i k'unuhúyuzt'az 'ink'ez nyo 'awet hiladitni. Tl'oolh ts'i be nuhunukes-i be dint'i 'i cha k'unuhúyuzt'az 'ink'ez nus luwel 'i whe náhidintsi nilhts'i be no yádoldis ha. 'Et 'awet no hudutilhdz.

⁴¹Nyo lhedli dúwhult'oh sai dutlé-i haín'a 'i ts'i yuk'énzez 'ink'ez nus ts'i bintsit duts'o súli' 'aw nuhóotnah aít'oh. 'Ink'ez niz ts'e 'et 'awet tatsi be yawhínan'il.

⁴²'Et la lhuganne nyoonne 'adinlane hubotighan ha lhahódinla, doo ka la yaháhl'il 'ink'ez ninta nahoolghas.

⁴³'Et hoonts'i lhuganne moodih Paul yutilhyih hukwa' ninzun inka, "Dah," bubúlhni. "Mbene la dune núl'ilh t'éwhunínzunne, ts'iyawh 'enne cho tahóollhat 'ink'ez no hútool'ilh," bubúlhni.

⁴⁴'Et 'onghunne, 'enne dzihtel k'us ts'i oots'u há nidistuk-i 'ohwhi hit'az yahúl'h'il. 'Et whuz un'a ts'iyawh dálhts'inel whe yats'úzdil.

Paul Malta whut'enne bula 'tit'elh

28 ¹Soo yats'úzdil ndi noo 'i Malta huyúlhni 'et t'ets'onanzin.

²'Et whut'enne tube nets'un hínzoo. Náwhewhunilhtan 'ink'ez whuzk'uz. Kwun neba húdulhk'an 'ink'ez soo cho nene'hulh'en.

³Paul tsuz naidalhdzoo-i nus tsídule whe tl'ughus 'oolhch'oolh-i kwun be nílghaz whe Paul yula súlhch'ulh.

⁴'Et whut'enne nyoo tl'ughus Paul yula yé dint'i hinilh'en 'et 'ulhodútni, "Ndun dune ughan-un la 'unt'oh. Wheni neyak'usda, 'en boozi', 'i 'ahoolhyiz 'uk'elháhoolh'i-un ts'útni, 'en hutinalh-un yughá ho'alh aít'oh, yatoo k'ut dujih hóonts'i."

⁵'Et hoonts'i Paul 'aw dálhinel whe kwun k'ut dula yuzghat 'et tl'ughus 'oots'ahayánkat.

⁶Hibasulh'i 'ólk'et tilah k'us khunsul tilah nadílduz 'ink'ez daóotsah. Sa' hiba ilh'e' hukw'elh'az 'aw hoonli lhe'ínel inka 'uts'un un'a na'hunudzun 'ink'ez ndun duyak'usda bulh 'ilhoghun la 'unt'oh huninzun.

⁷'Aw bughu nilhdza' iloh 'et tl'o k'ut whuzdla, noo k'ut whudayi, Publius huyúlhni, 'en ooch'e' hoonli. Soo oo'ih te ooghu dáznindil 'ink'ez tat dzin oozih uzdálts'i.

⁸Publius oobá lili k'ut sulhti dada be cha 'ink'ez dubut k'e dzoh nuzut. Paul sulhtí-un, 'et yughu danínya 'ink'ez tenadidli, yuk'událni, 'ink'ez soo ná'yinla.

⁹'Et ndúhooja hukw'élh'az noo k'ut whut'enne ndudáne ts'iyawh whusahándil 'ink'ez 'enne cha soo ná'huja.

¹⁰Hoonliyaz lhai nets'ótilhdil 'ink'ez uztizki whe ndai la ooka' ts'untizilh-i cha netl'anáhayilya.

Malta whuts'un Rome ts'e hutizki

¹¹Ta sanun inle! hukw'elh'az, keyoh Alexandria ts'e haínkez-i, 'i Lhulhutsin Lht'udánke! huyúlhni, 'i ts'i khit noo k'ut intan, 'i be uztízki.

¹²Keyoh Syracuse huwhútni 'et uzninki 'ink'ez tat dzin 'et uzdálts'i.

¹³'Et whezdinki 'et doo cha keyoh Rhegium huwhútni-un whuz ts'oozki. 'Et 'om bun 'et n'az ha tists'i 'et nat dzin inle' 'et keyoh whuyaz Puteoli huwhútni 'et yats'úzki.

¹⁴Whulohne ooba 'álha' hoont'ohne nabuts'ínla whe 'ilhohe lisman 'et duzih uzdólts'i' nehútni. 'Et 'awet no 'uts'uja whe Rome ts'e ts'oozdil.

¹⁵Ndunne neulhutsínkene Rome 'et nebulh 'úhudants'o whe, 'e'óoket-un, Appius huwhútni-un, 'ink'ez ts'uztez bayoh cha tat-un 'ut'alh-un huwhútni-un, 'et lhe'hooldzoh ts'e whuz nedodizdil. 'Et Paul ubutilh'en whe, Yak'usda, "Musi," yudáni! 'ink'ez 'awet oodzi doná'uja.

Paul Rome 'et Sizi Gri ghun dune bubulh yálhduk

¹⁶'Et Rome ts'e ts'oozdil whe Paul white lhugan-un 'ilhoghun za yughunli whe dich'oh whút'i-un higha óonin'ai.

¹⁷'Et hukw'elh'az tat dzin inle! whe Paul 'et whut'enne Lizwif dune unchane bubulh yátihduk ha usda ts'e duts'ó toodilh ubúlhni. Whusahándil whe 'et ubúlhni, "Dunene 'ink'ez sulh Lizwifne 'aw hoonli sulh didowhne buch'a nulhé'ust'el 'ink'ez netsodá'ne buk'oh ts'e né'whut'en-un 'oh cha whuch'a nulhé'ust'el. 'Et hoonts'i Jerusalem 'et 'asodilh'ai 'ink'ez Rome whut'enne, 'enne butl'ásahalhti.

¹⁸'Et 'enne suhoodalhkut 'ink'ez hoonli whe nínla' nust'en-un hukw'elha datísah sghun nálhuhuhó'alh 'et huwa sla nahudutitnih hukwa' huninzun.

¹⁹'Et hoonts'i Lizwifne whanch'az nehúnindil 'ink'ez sulh dunene 'aw whe tank'us un'a bughu yaoosduk ait'oh 'et hoonts'i 'oosneh huba' hoont'oh 'et huwa lerwe dízti'-un oobut netísyalh 'ink'ez oots'u tédutisdlih.

²⁰Mbe la Israel oots'u hainzutne hika tse hóoli-un, 'en sba 'álha 'unt'oh huwa ndi lhuztih t'l'ool be suzghel. 'Et huwa nohtis'elh 'ink'ez nohbulh yátisduk-un hukwá' dísni!"

²¹'Et nja duhúyulhni, "Aw nyun nghun yun k'ut Judea whuts'un 'udustl'us nets'ó t'l'alhúhusdloh, 'aw neulhutsinkene cha whuz de haíndilne cha nyun hoonts'i' k'un'a nghu yaluhulhduk.

²²'Et hoonts'i daja dutanelh-un nts'u yootuzalhts'ilh hukwa' ts'uninzun. T'tets'onánzun dune'ne buts'ú dintnine ndulcho whe yunka buch'az yáhalhduk 'et huwa.”

²³'Et Paul ts'un lhadódinla ndet dzin hits'u tídulh-un. 'Et 'on nus 'ultsukne, 'enne 'et dzin hits'u whúsaindil. 'Et bundada' hulhgha whuts'un Yak'usda dune k'úne' bul'en-un huwun hubodulh'eh. Yak'usda be nus hoo'enne 'uk'unuhúyuzguz 'ink'ez Moses 'uk'unúyuzguz-i cha 'i gha Sizi buba 'alha' 'oot'e' hoole' ubúlhni.

²⁴Whulohne buba 'alha dija 'et hoonts'i 'onghunne, 'enne 'aw buba 'alha lhe'dusnih.

²⁵'Et Lizwifne lhdulhyo 'uhudutni. 'Et 'az náhidulh whe Paul njan dúbulhni, “Dalcho-i be Ndoni 'en Yak'usda be nus hoo'en-un Isaiah huyúlhni-un, yudáni' ndi khuni nohtsodá'ne butl'aídoo'alh ha.

²⁶'Et utni,

'Inyalh 'ink'ez ndunne dune ndubudini,
soo cho 'oozúlhts'ai 'et hoonts'i 'aw t'eoonoohzeh aít'oh;
soo cho whunulh'en 'et hoonts'i lhozíh'en.

²⁷Ndunne dune bubeni dús'o,
dudzeh cha whudá'hudinla,
'ink'ez hunílhts'ul cha 'uhint'oh.

'Et njan 'aw ndulhúhit'oh de soo da' huhoo'en,
'ink'ez 'uhudóts'o, 'ink'ez bubeni cha da' t'éoonoozeh óole'.

'Et de da' sts'un náhalhya 'ink'ez da' soo ná'boosdleh, ni Yak'usda.”

²⁸'Ink'ez Paul 'udek'ez ubúlhni, “Njan t'éoonohzin huba' hoont'oh, Yak'usda ooghuni be uzdujih-i 'udun yun k'ut whut'enne, 'enne buts'o t'l'aidan'ai. Huyoozólhts'ai' la!”

²⁹'Et Paul 'et ndudáni' hukw'elh'az tube cho lhdulhyo 'uhudutni whe Lizwifne whenáhidil.

³⁰Nat yus k'ut 'et Paul nyo hukw'elha hoolh'i-un 'et hoot'e'. Mbene la yughundilhne du'ih te bubutulh'ih.

³¹Soo ts'et whucho Yak'usda dune k'úne' bul'en-un, 'ink'ez Sizi Gri neMoodihti 'en ghun cha dune hodulh'eh. 'Aw dune whuch'a lhinúsyoot whe ndutni.